

ปัญหาการหลบหลีกภาษีมรดก ศึกษากรณีกรรมธรรม์ประกันชีวิตควบการลงทุน
(Unit Linked)
(ฉบับสมบูรณ์)

นางสาวกัญญลักษณ์ นิธิกุล

เอกสารนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชากฎหมายเศรษฐกิจ
คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ปีการศึกษา 2562

บทคัดย่อและแฟ้มข้อมูลฉบับเต็มของเอกสารที่ให้บริการในคลังปัญญาจุฬาฯ (CUIR)
เป็นแฟ้มข้อมูลของนิสิตเจ้าของเอกสารที่ส่งผ่านทางคณะที่สังกัด

The abstract and full text of individual study in Chulalongkorn University Intellectual Repository(CUIR)
are the individual study authors' files submitted through the faculty.

หัวข้อเอกัตศึกษา ปัญหาการหลบหลีกภาษีมรดก ศึกษากรณีกรมธรรม์ประกันชีวิต
ควบการลงทุน (Unit Linked)

โดย นางสาวกัญญลักษณ์ นิธิกุล
รหัสประจำตัว 618 61527 34
หลักสูตร ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชากฎหมายเศรษฐกิจ
คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
หมวดวิชา ภาษีอากร
อาจารย์ที่ปรึกษา ดร.วุฒิพงษ์ ศิริจันทรานนท์
ปีการศึกษา 2562

คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้เอกัตศึกษานี้เป็นส่วนหนึ่ง
ของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชากฎหมายเศรษฐกิจ

ลงชื่อ..........อาจารย์ที่ปรึกษา
(ดร.วุฒิพงษ์ ศิริจันทรานนท์)

บทคัดย่อ

ปัจจุบันมีการจัดเก็บภาษีมรดกตามพระราชบัญญัติภาษีการรับมรดก พ.ศ. 2558 ที่จัดเก็บจากบุคคลผู้ได้รับทรัพย์สินมรดกจากเจ้ามรดกแต่ละราย ไม่ว่าจะได้รับมาคราวเดียวหรือหลายคราวรวมกันมีมูลค่าเกิน 100 ล้านบาท ต้องเสียภาษีมรดกเฉพาะส่วนที่เกิน 100 ล้านบาท ในอัตราร้อยละ 5 หากผู้ได้รับทรัพย์สินมรดกเป็นบุพการีหรือผู้สืบสันดานของเจ้ามรดก และร้อยละ 10 สำหรับกรณีผู้รับมรดกเป็นบุคคลอื่น ทำให้ปัจจุบันผู้มีทรัพย์สินมูลค่าสูงมีการวางแผนบริหารจัดการทรัพย์สิน โดยอาจใช้วิธีการหลีกเลี่ยงภาษีที่จะต้องชำระ โดยใช้วิธีการต่างๆ ให้ภาระภาษีมีจำนวนที่น้อยลง เพื่อส่งต่อทรัพย์สินมรดกไปยังลูก หลาน หรือทายาทให้ได้มากที่สุด ซึ่งการทำกรรมธรรม์ประกันชีวิต Unit Linked ถือเป็นเครื่องมืออย่างหนึ่งที่สามารถนำมาใช้เพื่อหลีกเลี่ยงภาษีได้ เนื่องจากเงินได้ที่ได้รับจากการทำกรรมธรรม์ประกันชีวิต ถือเป็นเงินได้ที่ผู้รับประโยชน์หรือทายาทมีได้รับตามสัญญาอันเนื่องมาจากความตาย ซึ่งไม่ใช่ทรัพย์สินของผู้ตายที่มีอยู่ก่อนหรือขณะถึงแก่ความตาย ดังนั้นจึงไม่ใช่ทรัพย์สินมรดก

อย่างไรก็ตามกรรมธรรม์ประกันชีวิต Unit Linked เป็นกรรมธรรม์ชีวิตรูปแบบใหม่ที่ถูกพัฒนาขึ้นมาโดยการผสมผสานกันระหว่างการประกันชีวิตและการลงทุนในหน่วยลงทุนของกองทุนรวม โดยมีบริษัทผู้รับประกันภัยเป็นตัวกลางในการให้บริการซื้อ ขายหน่วยลงทุนตามความต้องการของผู้เอาประกันภัย โดยผู้เอาประกันภัยจะเป็นผู้รับความเสี่ยงจากการลงทุนนั่นเอง (ผลตอบแทนจะมากหรือน้อยขึ้นอยู่กับมูลค่าหน่วยลงทุนที่ผู้เอาประกันเป็นผู้ตัดสินใจลงทุน) และเมื่อพิจารณาถึงเงินสินไหมทดแทนหรือผลประโยชน์จากการมรณกรรมภายใต้กรรมธรรม์ประกันชีวิต Unit Linked เงินในส่วนนี้สามารถแบ่งได้อย่างชัดเจนเป็น 2 ส่วน ได้แก่

1. เงินได้จากการประกันชีวิต ซึ่งเป็นเงินซึ่งบริษัทผู้รับประกันภัยจะจ่ายแก่ผู้รับประโยชน์เมื่อผู้เอาประกันภัยถึงแก่ความตาย ซึ่งไม่ถือเป็นทรัพย์สินมรดกและ
2. เงินได้จากการขายหน่วยลงทุน ซึ่งเกิดจากหน่วยลงทุนที่ผู้เอาประกันภัยเลือกลงทุนผ่านกองทุนรวมที่ บริษัทผู้รับประกันภัยกำหนดไว้ ซึ่งบริษัทผู้รับประกันภัยมีหน้าที่ต้องขายหน่วยลงทุนแล้วนำเงินที่ขายได้มาส่งมอบแก่ผู้รับประโยชน์เมื่อผู้เอาประกันภัยถึงแก่ความตาย

ดังนั้นเงินได้ที่ได้รับจากการมรณกรรมในส่วนของการลงทุนนั้นผู้รับประโยชน์ควรที่จะนำไปเสียภาษีการรับมรดก รวมถึงเงินค่าเบี้ยประกันภัยที่ผู้เอาประกันภัยได้ชำระให้ผู้รับประกันภัยไปแล้ว เงินในส่วนนี้ถือเป็นทรัพย์สินมรดกที่ต้องนำไปเสียภาษีการรับมรดกเช่นกัน

มิใช่การตีความว่าเงินสินไหมจากการมรณกรรมที่ได้รับจากการประกันชีวิต ไม่ใช่ทรัพย์สินมรดก
ทั้งจำนวน แต่ควรต้องนำมาพิจารณาถึงข้อเท็จจริงของเงินสินไหมที่ได้รับด้วย

เอกัตศึกษานี้จึงได้ทำการศึกษาปัญหาดังกล่าวข้างต้น เพื่อวิเคราะห์แนวทาง
การแก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติสำหรับการเสียภาษีมรดก กรณีการทำประกันชีวิต Unit Linked
โดยเฉพาะเพื่อหลีกเลี่ยงปัญหาการตีความในการเสียภาษี และสอดคล้องกับหลักความเสมอภาค
ทางภาษีอากร และการกำหนดฐานภาษีให้มีความชัดเจน เพื่อให้เกิดความชัดเจนในการเสียภาษี
ทั้งต่อผู้มีหน้าที่เสียภาษีและหน่วยงานรัฐ ผู้มีหน้าที่จัดเก็บภาษีได้ใช้เป็นแนวทางเดียวกัน
โดยอาจนำบทบัญญัติที่เกี่ยวข้องกับเครื่องมือทางการเงินประเภทอื่นมาปรับใช้
เพื่อเป็นการสร้างกรอบที่ชัดเจนเป็นไปตามหลักความแน่นอนในการเสียภาษี

กิตติกรรมประกาศ

เอกัตศึกษาระดับนี้สำเร็จลุล่วงอย่างดี ผู้เขียนขอขอบพระคุณในความกรุณาของ ดร.วุฒิพงษ์ ศิริจันทร์พานนท์ ที่ให้ความเมตตาเข้ารับเป็นอาจารย์ที่ปรึกษาเอกัตศึกษาตลอดจนให้คำแนะนำ ชี้แนะแนวทาง สั่งสอน ให้ความรู้ อันเป็นประโยชน์ต่อการจัดทำเอกัตศึกษาระดับนี้ อีกทั้งได้สละเวลาตรวจและแก้ไขเอกัตศึกษาจนเสร็จสมบูรณ์

ผู้เขียนขอขอบคุณผู้อำนวยการหลักสูตร คณาจารย์และเจ้าหน้าที่หลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชากฎหมายเศรษฐกิจ คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ที่ได้ให้ความรู้และความช่วยเหลือในการทำเอกัตศึกษาตลอดจนความรู้และข้อมูลประกอบการศึกษาในครั้งนี้

นอกจากนี้ผู้เขียนขอขอบพระคุณครอบครัว มารดา พี่สาว ที่ส่งเสริมและสนับสนุนการศึกษา แก่ผู้เขียนตลอดมา รวมทั้งขอขอบคุณ เพื่อนๆ พี่ๆ ตลอดจนเพื่อนร่วมงานบริษัท สำนักภาษี เคพีเอ็มจี ภูมิภาค ภูเก็ต ที่ให้กำลังใจในการจัดทำเอกัตศึกษาระดับนี้

สุดท้ายนี้ หากเอกัตศึกษาระดับนี้จะก่อให้เกิดประโยชน์ต่อผู้ที่สนใจ คุณงามความดีทั้งหมด ขอมอบให้แก่ท่านคณาจารย์ทุกท่านที่ประสิทธิประสาทวิชาความรู้ให้แก่ผู้เขียน ทั้งนี้หากมีความผิดพลาดประการใด ผู้เขียนขอน้อมรับไว้แต่เพียงผู้เดียว

นางสาวกัญญลักษณ์ นิธิกุล

สารบัญ

บทที่ 1 บทนำ

1.1 ความสำคัญและที่มาของปัญหา	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา	2
1.3 สมมติฐานของการศึกษา	2
1.4 ขอบเขตของการศึกษา	3
1.5 วิธีดำเนินการศึกษา	3
1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	3

บทที่ 2 ทฤษฎีเกี่ยวกับบริหารภาษีอากรที่ดีและการจัดเก็บภาษีมรดกของประเทศไทย

2.1 หลักการบริหารภาษีอากรที่ดีของ Adam Smith	4
2.1.1 หลักความเป็นธรรม	4
2.1.2 หลักความแน่นอน	7
2.1.3 หลักความสะดวก	7
2.1.4 หลักความประหยัด	8
2.2 หลักการพื้นฐานกฎหมายภาษีอากร	
2.2.1 หลักความชอบธรรมด้วยกฎหมายภาษีอากร	9
2.2.2 หลักความเสมอภาคทางภาษีอากร	9
2.2.3 หลักการบังคับใช้ทั่วไปของกฎหมายภาษีอากร	9
2.2.4 หลักความเป็นกลางหรือการแทรกแซงทางภาษีอากร	9
2.3 หลักการจัดเก็บภาษีมรดกของไทย	
2.3.1 ที่มาและความสำคัญของการจัดเก็บภาษีมรดก	10
2.3.2 หลักเกณฑ์ทั่วไปในการจัดเก็บภาษีมรดก	10
2.3.2.1 ความหมายของภาษีมรดก	10
2.3.2.2 ประเภทของภาษีมรดก	13
2.3.2.3 ข้อดีข้อเสียของการจัดเก็บภาษีมรดก	14
2.4 การจัดเก็บภาษีการรับมรดกตามพระราชบัญญัติภาษีการรับมรดก พ.ศ.2558	
2.4.1 ผู้มีหน้าที่เสียภาษี	17
2.4.2 ฐานภาษีมรดก	19
2.4.3 ทรัพย์สินที่ต้องเสียภาษีการรับมรดก	19
2.4.4 อัตราภาษีมรดก	22
2.4.5 การคำนวณภาษีมรดก	22

บทที่ 3 ประกันชีวิตควบการลงทุนกับภาษีมรดก	
3.1 หลักการประกันชีวิตควบการลงทุน (Unit Linked Life insurance policy)	26
3.1.1 ลักษณะที่สำคัญของกรมธรรม์ประกันชีวิต Unit Linked	30
3.1.2 การจัดสรรเบี้ยประกันภัย Unit Linked	32
3.2 แนวทางปฏิบัติประกันชีวิตควบการลงทุน	
3.2.1 รูปแบบความคุ้มครองของกรมธรรม์ประกันชีวิต Unit Linked	32
3.2.2 เงื่อนไขสำคัญและสัญญาเพิ่มเติมแนบท้ายกรมธรรม์ Unit Linked	33
3.2.3 วิธีการชำระเบี้ยประกันภัย Unit Linked	37
3.3 ประกันชีวิตควบการลงทุนและภาระภาษีมรดก	
3.3.1 เปรียบเทียบลักษณะกรมธรรม์ประกันชีวิตแบบพื้นฐานและแบบ Unit Linked	38
3.3.2 ภาษีการรับมรดกกับประกันชีวิต Unit Linked	40
บทที่ 4 ปัญหาในการนำประกันชีวิตควบการลงทุนมาใช้เป็นเครื่องมือในการหลบหลีกภาษีมรดก	
4.1 ปัญหาความไม่ชัดเจนและการตีความทางกฎหมายสำหรับกรมธรรม์ประกันชีวิต Unit Linked	44
4.2 ปัญหาจากการหาฐานในการเสียภาษีมรดกจากกรมธรรม์ประกันชีวิต Unit Linked	47
บทที่ 5 บทสรุปและข้อเสนอแนะ	
5.1 บทสรุป	50
5.2 ข้อเสนอแนะ	52
บรรณานุกรม	54
ภาคผนวก	56

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความสำคัญและที่มาของปัญหา

เนื่องจากปัจจุบันมีการจัดเก็บภาษีมรดกตามพระราชบัญญัติภาษีการรับมรดก พ.ศ. 2558 ที่จัดเก็บจากบุคคลผู้ได้รับทรัพย์มรดกจากเจ้ามรดกแต่ละราย ไม่ว่าจะได้รับมาคราวเดียวหรือหลายคราวรวมกันมีมูลค่าเกิน 100 ล้านบาท ต้องเสียภาษีมรดกเฉพาะส่วนที่เกิน 100 ล้านบาท ในอัตราร้อยละ 5 หากผู้ได้รับทรัพย์มรดกเป็นบุพการีหรือผู้สืบสันดานของเจ้ามรดก และร้อยละ 10 สำหรับกรณีผู้รับมรดกเป็นบุคคลอื่น ทรัพย์สินที่ต้องเสียภาษีมรดก ประกอบไปด้วย อสังหาริมทรัพย์ หลักทรัพย์ตามกฎหมายว่าด้วยหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ เงินฝากหรือเงินอื่นใดที่มีลักษณะอย่างเดียวกันที่เจ้ามรดก มีสิทธิเรียกถอนคืนหรือสิทธิเรียกร้อง จากสถาบันการเงินหรือบุคคลที่ได้รับเงินนั้นไว้ ยานพาหนะที่มีหลักฐานทางทะเบียน ทรัพย์สินทางการเงินที่กำหนดเพิ่มขึ้น โดยพระราชกฤษฎีกา ทำให้ปัจจุบันผู้มีทรัพย์มรดกมูลค่าสูงจะวางแผนเพื่อหลีกเลี่ยงภาษีมรดก หรือเสียภาษีน้อยลง เมื่อมีการส่งมอบทรัพย์มรดกให้แก่ทายาทหรือบุคคลอื่นที่เกี่ยวข้อง ดังนั้นมีหนึ่งวิธีการที่สามารถนำมาใช้เพื่อหลบหลีกภาษีมรดก ซึ่งวิธีนั้นคือการทำกรรมธรรม์ ประกันชีวิตควบการลงทุน (Unit Linked) ซึ่งการทำประกันประเภทนี้มีเงื่อนไขที่แตกต่างจากการทำประกันชีวิตโดยทั่วไป โดยที่นำประโยชน์ของการคุ้มครองชีวิตมาผสมผสานกับประโยชน์ของการลงทุนในรูปแบบของกองทุนรวมเข้าไว้ด้วยกัน ซึ่งมีจุดเด่นอยู่ 2 ข้อ คือ 1.ประกันชีวิตประเภทนี้จะได้รับความคุ้มครองในอัตราที่สูงกว่าประกันชีวิตทั่วไป 2. มีความยืดหยุ่นสูงในเรื่องของการลงทุนผู้เอาประกันสามารถจัดสรรการลงทุนรวมถึงบริหารจัดการกองทุนเองได้

เมื่อพิจารณาถึงเงินผลประโยชน์ตอบแทนให้แก่ผู้เอาประกันภัยหรือผู้รับผลประโยชน์ แบ่งเป็น เงินสินไหมทดแทนซึ่งบริษัทผู้รับประกันภัยจะจ่ายให้แก่ผู้รับประโยชน์เมื่อผู้เอาประกันตาย และเงินซึ่งเกิดจากหน่วยลงทุนผ่านกองทุนรวม ซึ่งบริษัทประกันภัยมีหน้าที่ต้องขายหน่วยลงทุนแล้ว นำเงินที่ขายได้มา ส่งมอบแก่ผู้รับผลประโยชน์ หากพิจารณาถึงภาวะภาษีมรดกที่ผู้รับประโยชน์ จะได้รับจากประกันชีวิต Unit Linked สามารถแบ่งได้ 2 ส่วน ดังต่อไปนี้

1) เงินซึ่งบริษัทผู้รับประกันภัยจ่ายให้แก่ผู้รับผลประโยชน์ไม่ถือเป็นมรดก เนื่องจากเป็น ทรัพย์ที่เกิดหลังการตาย เป็นเงินที่ได้รับจากการประกันภัยและได้รับยกเว้นภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ตามมาตรา 42 (13)

2) เงินซึ่งได้จากหน่วยลงทุนถือเป็นทรัพย์สินมรดก เพราะหน่วยลงทุนตามกรมธรรม์ (ก่อนที่จะขายเปลี่ยนเป็นเงิน) เป็นกรรมสิทธิ์ของผู้เอาประกันภัยอยู่แล้วจนถึงแก่ความตาย ดังนั้นเงินส่วนดังกล่าวจึงอยู่ภายใต้กฎหมายภาษีมรดก กรณีที่เงินที่ได้รับจากหน่วยลงทุนไม่ถึง 100 ล้านบาท ผู้รับผลประโยชน์ก็ไม่ต้องเสียภาษีมรดก

ทั้งนี้ เนื่องจากผลตอบแทนที่จะได้รับเมื่อผู้เอาประกันตายภายใต้กรมธรรม์ ยังคงมีความเกี่ยวข้องกับผลตอบแทนจากการลงทุนที่ผู้เอาประกันได้ทำไว้ภายใต้เงื่อนไขกรมธรรม์ จึงทำให้อาจเข้าใจได้ว่าเงินที่ได้รับจากการทำประกัน Unit Linked นี้ เป็นเงินที่ได้รับจากการประกันภัยทั้งจำนวนและไม่อยู่ภายใต้ภาษีมรดก จากกรณีข้างต้นเจ้ามรดกจึงอาจอาศัยช่องโหว่ทางกฎหมายและวิธีนี้ในการหลีกเลี่ยงการเสียภาษีมรดก ทำให้รัฐยังไม่สามารถเก็บภาษีมรดกจากผู้ที่มีทรัพย์สินเกิน 100 ล้านบาทได้อย่างเหมาะสมและโปร่งใส รวมถึงมูลค่าของฐานที่จะใช้ในการคำนวณภาษีมรดก ดังนั้นควรมีการปรับปรุงแก้ไขกฎหมาย เพื่อลดช่องโหว่ทางกฎหมาย เพื่อให้จัดเก็บภาษีมรดกได้อย่างถูกต้องเหมาะสมและตรงกับวัตถุประสงค์ของการจัดเก็บภาษีมรดก

1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อศึกษาข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับธุรกิจประกันชีวิต และกรมธรรม์ประกันชีวิตรูปแบบต่างๆ
2. เพื่อศึกษากฎหมาย และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการกำกับดูแลธุรกิจประกันชีวิต
3. เพื่อศึกษาหลักการบริหารภาษีอากรที่ดี และการจัดเก็บภาษีมรดกในประเทศไทย
4. เพื่อศึกษาและวิเคราะห์ปัญหาในการหลีกเลี่ยงภาษีมรดก กรณีการทำประกัน Unit Linked
5. เพื่อพิจารณาและเสนอแนะแนวทางแก้ไขปัญหา เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการจัดเก็บภาษีมรดก

1.3 สมมติฐานของการศึกษา

การนำกรมธรรม์ประกันชีวิตแบบควบการลงทุน (Unit Linked) ซึ่งอาจมองได้ว่าเป็นผลประโยชน์ที่ได้รับภายใต้กรมธรรม์ประกันชีวิตจึงไม่จัดเป็นทรัพย์สินมรดกมาเป็นเครื่องมือในการหลบหลีกภาษีมรดก ทำให้ยังไม่สามารถจัดเก็บภาษีมรดกได้อย่างถูกต้องเหมาะสมตรงกับวัตถุประสงค์ของการจัดเก็บภาษีมรดก รวมถึงมูลค่าที่จะใช้เป็นฐานในการจัดเก็บภาษีมรดก จาก Unit Linked ยังไม่มีความชัดเจน ดังนั้นเห็นควรมีการกำหนดกฎเกณฑ์หรือเงื่อนไขการจัดเก็บภาษีมรดกสำหรับกรณี Unit Linked ขึ้นมา เพื่อสร้างความเป็นธรรมในทางภาษี

1.4 ขอบเขตของการศึกษา

ศึกษาหลักการจัดเก็บภาษีที่ดี หลักการบริหารภาษีในปัจจุบัน อีกทั้งยังศึกษาถึงความหมายของการประกันชีวิต ประเภท รวมถึงศึกษาหลักเกณฑ์เกี่ยวกับภาษีที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ภาษีมรดกและภาษีเงินได้ อีกทั้งยังค้นคว้าตำราทางวิชาการ หนังสือตอบข้อหารือของกรมสรรพากรรวมทั้งข้อมูลจาก Web Site ที่เกี่ยวข้องต่างๆ ทั้งนี้เพื่อศึกษาถึงประเด็นปัญหาและข้อเสนอแนะที่เหมาะสม โดยผู้จัดทำจะมุ่งเน้นที่จะศึกษาว่าการนำประกัน Unit Linked มาเป็นเครื่องมือในการหลีกเลี่ยงภาษีเงินมรดก วิเคราะห์ถึงปัญหาที่เกิดขึ้นเพื่อนำไปสู่แนวทางแก้ไขได้ถูกต้อง ชัดเจน และเป็นธรรมต่อทุกฝ่าย เพื่อให้สอดคล้องต่อหลักการจัดเก็บภาษีที่ดีอีกด้วย

1.5 วิธีดำเนินการศึกษา

ศึกษาหลักการจัดเก็บภาษีที่ดี หลักการบริหารภาษีในปัจจุบัน อีกทั้งยังศึกษาถึงแนวคิดและหลักเกณฑ์การจัดเก็บภาษีมรดก รวมถึงความหมายของการประกันชีวิต ประเภทประกันชีวิต รวมถึงศึกษาหลักเกณฑ์เกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ประกันชีวิตควบการลงทุน (Unit Linked) อีกทั้งยังค้นคว้าตำราทางวิชาการ หนังสือตอบข้อหารือของกรมสรรพากรรวมทั้งข้อมูลจาก Web Site ที่เกี่ยวข้องต่าง ๆ ทั้งนี้เพื่อศึกษาถึงประเด็นปัญหา และข้อเสนอแนะที่เหมาะสม โดยผู้จัดทำจะมุ่งเน้นที่จะศึกษา Unit Linked และการเสียภาษีการรับมรดกในประเทศไทย เพื่อวิเคราะห์ถึงปัญหาที่เกิดขึ้นเพื่อนำไปสู่แนวทางแก้ไขได้ถูกต้อง ชัดเจน และเป็นธรรมต่อทุกฝ่าย เพื่อให้สอดคล้องต่อหลักการจัดเก็บภาษีที่ดีอีกด้วย

1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทำให้ทราบถึงข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับธุรกิจประกันชีวิต และกรมธรรม์ประกันชีวิตรูปแบบต่างๆ
2. ทำให้ทราบถึงข้อมูลกรมธรรม์ประกันชีวิต Unit Linked
3. ทำให้ทราบถึงหลักการบริหารภาษีอากรที่ดี และการจัดเก็บภาษีมรดกในประเทศไทย
4. ทำให้ทราบถึงปัญหาในการหลีกเลี่ยงภาษีมรดก กรณีการทำประกัน Unit Linked
5. ทำให้สามารถหาแนวทางเพื่อพิจารณาและเสนอแนะแนวทางแก้ไขปัญหา เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการจัดเก็บภาษีมรดก กรณีการทำประกัน Unit Linked

บทที่ 2

ทฤษฎีเกี่ยวกับการบริหารภาษีที่ดีและการจัดเก็บภาษีมรดกของประเทศไทย

การจัดเก็บภาษีอากรถือเป็นหน้าที่ขั้นพื้นฐานของรัฐ เพื่อสร้างความเป็นอยู่ที่ดีของประชาชน และใช้พัฒนาประเทศ เช่น พัฒนาระบบขนส่ง ส่งเสริมสาธารณสุขให้แข็งแรง พร้อมเผชิญกับปัญหาต่างๆทางเศรษฐกิจ เป็นต้น ดังนั้นแนวคิดขั้นพื้นฐานในการจัดเก็บภาษีจึงเป็นหลักการที่สำคัญในการนำมาปรับใช้ในการจัดเก็บภาษี เพื่อให้เกิดความเป็นธรรมและเสมอภาคต่อผู้เสียภาษีอย่างมีประสิทธิภาพมากที่สุด

2.1 หลักการบริหารภาษีอากรที่ดีของ Adam Smith¹

หลักการบริหารภาษีอากรที่ดีของ Adam Smith เป็นหลักเกณฑ์ที่ได้รับการยอมรับอย่างกว้างขวางมาจนถึงปัจจุบัน ซึ่ง Adam Smith เป็นนักเศรษฐศาสตร์ที่เล็งเห็นถึงความสำคัญของความมั่งคั่งร่ำรวยของประเทศชาติ โดยมองว่ารัฐไม่ควรเข้ามาแทรกแซงระบบเศรษฐกิจ แต่มีหน้าที่ป้องกันภัยต่างๆ ทั้งภายในและภายนอก รวมถึงรักษาความสงบเรียบร้อยของประเทศ ดังนั้นจึงทำให้เกิดหลักการบริหารภาษีที่ดี โดยจะประกอบด้วยหลักเกณฑ์ 4 ประการ ซึ่งได้แก่ 1) หลักความเป็นธรรม 2) หลักความแน่นอน 3) หลักความสะดวก และ 4) หลักความประหยัด โดยหลักการเหล่านี้ เป็นแนวทางที่สามารถนำมาปรับใช้ได้กับการจัดเก็บภาษีและหลักการพิจารณาภาษีได้ทุกประเภท ซึ่งรวมถึงกรณีของการจัดเก็บภาษีมรดกด้วยเช่นกัน โดยหลักเกณฑ์ดังกล่าวสามารถอธิบายใจความได้ดังนี้

2.1.1 หลักความเป็นธรรม (Equity)

หลักความเป็นธรรมในการจัดเก็บภาษีเปรียบเสมือนเป็นหัวใจของระบบภาษีที่ดี เนื่องจากภาษีเป็นสิ่งที่รัฐบังคับจัดเก็บจากประชาชน ดังนั้นหากการจัดเก็บภาษีที่ปราศจากความเป็นธรรมแล้วนั้น ความยินยอมที่จะเสียภาษีโดยสมัครใจ ก็ย่อมเกิดขึ้นได้ยาก รวมถึงการหลีกเลี่ยงภาษีและการหนีภาษีก็จะมีมากขึ้น ทำให้การบริหารจัดเก็บรายได้ของรัฐ

¹ ศุภลักษณ์ พินิจภูวดล, กฎหมายภาษีอากร, พิมพ์ครั้งที่ 5 (กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2563), หน้า 82-91

ก็จะน้อยลง นักเศรษฐศาสตร์ได้พิจารณาการจัดเก็บภาษีตามหลักความเป็นธรรม ซึ่งสามารถแบ่งออกเป็น 2 ลักษณะ ดังนี้

(1) หลักความเป็นธรรมโดยสมบูรณ์ (Principle of absolute equity)

เป็นการวัดความเป็นธรรมในการเสียภาษีของประชาชนในรูปของตัวเงิน โดยผู้เสียภาษีทุกคนควรจะต้องเสียภาษีเป็นจำนวนที่เท่ากัน กล่าวคือภาระค่าใช้จ่ายต่างๆ ของรัฐควรจะต้องถูกกระจายแก่ผู้เสียภาษีแต่ละคนอย่างเท่าเทียมกัน

ทั้งนี้การนำหลักความเป็นธรรมสมบูรณ์มาใช้ในการเสียภาษีจะใช้ได้ก็ต่อเมื่อผู้เสียภาษีทุกคนมีฐานะทางเศรษฐกิจที่เหมือนกันหรือเท่าเทียมกัน รวมถึงทราบจำนวนผู้เสียภาษีที่แน่นอน ซึ่งวิธีการในการจัดเก็บภาษีสามารถทำได้โดยการนำรายจ่ายทั้งหมดของรัฐมาหารด้วยจำนวนผู้เสียภาษีทุกคน อย่างไรก็ตามในสภาพความเป็นจริงแล้วผู้เสียภาษีทุกคนไม่ได้มีฐานะทางเศรษฐกิจเหมือนกันหรือเท่าเทียมกัน รวมถึงไม่อาจทราบจำนวนผู้เสียภาษีที่แน่นอน ดังนั้นหลักความเป็นธรรมสมบูรณ์จึงไม่สามารถนำมาใช้จัดเก็บภาษีได้จริงในทางปฏิบัติ เพราะอาจก่อให้เกิดความไม่เป็นธรรมได้ในสังคม ดังนั้นหลักการความเป็นธรรมสมบูรณ์จึงถูกทดแทนด้วยหลักความเป็นธรรมสัมพัทธ์

(2) หลักความเป็นธรรมสัมพัทธ์ (Modified equity principle)

เป็นการนำหลักความเป็นธรรมอื่นที่สามารถสร้างความเป็นธรรมในการเสียภาษีได้มากที่สุดมาใช้แทนหลักความเป็นธรรมสมบูรณ์ ซึ่งในที่นี้ได้แก่ หลักความเป็นธรรมสัมพัทธ์ สามารถแบ่งความยุติธรรมในการจัดเก็บภาษีออกเป็น 2 หลักดังนี้

1) หลักผลประโยชน์ที่ได้รับ (The benefit principle)

ผู้ได้รับประโยชน์จากการบริการใดของรัฐมากก็ต้องเสียภาษีมาก ผู้ได้รับประโยชน์น้อยก็ควรเสียภาษีน้อยและหากไม่ได้รับประโยชน์จากการบริการนั้นเลย ก็ไม่ควรเสียภาษีเพื่อการนั้น เช่น การเก็บค่าทางด่วนพิเศษ เป็นต้น

2) หลักความสามารถในการเสียภาษี (The ability to pay principle)

เป็นการวัดความเสมอภาคในการเสียภาษีโดยการใช้การเสียสละความพึงพอใจ (sacrifice of utility) ของผู้เสียภาษีเป็นเครื่องวัดการจัดเก็บภาษีจากผู้เสียภาษี ตามความสามารถในการเสียภาษีของแต่ละคน ซึ่งสามารถแบ่งออกมาได้เป็น 2 หลัก คือ

2.1) หลักความเป็นธรรมตามแนวนอน (Horizontal Equity)

ผู้ที่มีความสามารถในการเสียภาษีที่เท่าเทียมกันจะต้องเสียภาษีที่เท่าเทียมกันในลักษณะที่เรียกว่า “Equals should be treated equally” การพิจารณาความสามารถในการเสียภาษีของผู้เสียภาษีแต่ละคนอาจทำได้โดยพิจารณาจากรายได้ การใช้จ่ายเพื่อการบริโภค หรือความมั่งคั่ง เป็นต้น

การจัดเก็บภาษีมรดกถือเป็นการจัดเก็บภาษีจากฐานทรัพย์สินประเภทหนึ่ง ซึ่งหากนำหลักการข้างต้นมาพิจารณาเพื่อใช้ในการจัดเก็บภาษีมรดก จะเห็นว่ากรณีที่มีผู้รับมรดกหรือทายาทของเจ้ามรดกแต่ละราย ได้รับทรัพย์มรดกที่มีมูลค่าเท่ากัน อยู่ในเกณฑ์ที่ต้องเสียภาษีมรดกเหมือนกัน ผู้รับมรดกหรือทายาทของเจ้ามรดกแต่ละรายก็ต้องเสียภาษีเท่ากันด้วย หากมีผู้ใดใช้ช่องว่างทางกฎหมาย ซึ่งเป็นเหตุให้ตนไม่ต้องเสียภาษีมรดก ย่อมก่อให้เกิดความไม่เป็นธรรมตามแนวนอนระหว่างผู้หาผลประโยชน์จากความบกพร่องของกฎหมายกับผู้ที่ไม่ได้รับประโยชน์จากความบกพร่องและจำต้องเสียภาษีตามกฎหมาย²

2.2) หลักความเป็นธรรมตามแนวตั้ง (Vertical Equity)

ผู้ที่มีความสามารถในการเสียภาษีหรืออยู่ในสภาวะการณในการเสียภาษีที่แตกต่างกัน ควรจะเสียภาษีในจำนวนที่แตกต่างกันในลักษณะที่ว่า “Unequal should be treated unequally” กล่าวคือ การเสียภาษีในระดับที่แตกต่างกัน สำหรับบุคคลธรรมดาที่อยู่ในฐานะสภาวะการณที่ไม่เหมือนกันซึ่งตรงข้ามกับหลักความเป็นธรรมในแนวนอน เช่น บุคคลที่มีเงินได้ประเภทเดียวกันและจำนวนเท่ากัน แต่มีสถานะภาพต่างกัน เช่น คนโสดกับคนมีครอบครัว

² กาญจนา นิมมานเหมินท์, เอกสารคำสอนวิชากฎหมายอากร ชุด 1, (กรุงเทพมหานคร : คณะนิติศาสตร์

ควรจะต้องเสียภาษีต่างกันด้วย คนที่มีครอบครัวควรจะเสียภาษีอากรน้อยกว่าคนที่ไม่มีครอบครัว เพราะคนที่มีครอบครัวนั้นภาระการเลี้ยงดูครอบครัวย่อมมากกว่าคนที่ไม่มีครอบครัว เป็นต้น

การพิจารณาสภาพการณ์ในการเสียภาษีที่แตกต่างกันทำได้โดยพิจารณาจากการกระจายรายได้หรือการสร้างความเป็นธรรมในสังคม เช่น การกำหนดอัตราก้าวหน้ามาใช้ในการจัดเก็บภาษี เพื่อให้ผู้มีเงินได้มากต้องเสียภาษีในอัตราที่สูงกว่าผู้มีรายได้น้อย เป็นต้น

2.1.2 หลักความแน่นอน (Certainty)

ภาษีที่จัดเก็บต้องมีความชัดเจนและแน่นอน ไม่ว่าจะพื้นฐานภาษีเทคนิคการประเมินภาษี และวิธีการจัดเก็บภาษี ความแน่นอนที่กล่าวถึงนี้ต้องตั้งอยู่บนพื้นฐานของเหตุผลและกฎเกณฑ์ที่กำหนด เช่น เมื่อผู้เสียภาษีมีหน้าที่ต้องเสียภาษีให้รัฐ รัฐจึงต้องมีนโยบายที่แน่นอนในการจัดเก็บภาษี ไม่เปลี่ยนแปลงบ่อย เนื่องจากถ้ามีการเปลี่ยนแปลงนโยบายบ่อยครั้ง ย่อมทำให้ผู้เสียภาษีได้รับความกระทบกระเทือน เบื่อหน่าย และไม่มั่นใจในการลงทุน นอกจากนี้กฎหมายที่ใช้เป็นหลักในการจัดเก็บภาษี ก็จะต้องมีความชัดเจน แน่นอนและไม่กำกวม³ หลักเกณฑ์การจัดเก็บภาษีที่ควรต้องมีความแน่นอนในเรื่องต่างๆ เช่น ฐานภาษี อัตราภาษี การคำนวณ และระยะเวลา ในการยื่นแบบแสดงรายการภาษีและการชำระภาษี เป็นต้น การจัดเก็บภาษีที่ไม่เคารพหรือสอดคล้องกับหลักความแน่นอน ย่อมนำมาซึ่งความเดือดร้อนของประชาชน คือการจัดเก็บภาษีของเจ้าภาษี นายอากรที่ขาดหลักเกณฑ์ที่แน่นอนและอาจกลายเป็นช่องทางก่อให้เกิดความไม่เป็นธรรม แก่ผู้เสียภาษีได้

Adam Smith จึงให้ความสำคัญของหลักความแน่นอนและความสะดวกในลักษณะที่ต้องสอดคล้องเชื่อมโยงกัน โดยที่จำนวนหรือสัดส่วนของภาษีที่ผู้เสียภาษีต้องชำระให้แก่รัฐต้องมีลักษณะที่แน่นอนและเฉพาะเจาะจง ไม่เป็นไปตามความต้องการของฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง ตลอดจนการชำระภาษีต้องมีวิธีการประเมินจัดเก็บภาษีที่สะดวกแก่ผู้เสียภาษี และมีการกำหนดจำนวนที่ต้องชำระไว้อย่างชัดเจนแน่นอนด้วย

³ เกริกเกียรติ พิพัฒน์เสรีธรรม, การคลังว่าด้วยการจัดสรรและกระจาย, พิมพ์ครั้งที่ 4 (กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, หน้า 184

2.1.3 หลักความสะดวก (Convenience)

ภาษีทุกประเภทควรต้องเรียกเก็บตรงตามเวลา วิธีการชำระภาษีก็น่าทำให้ผู้เสียภาษีได้รับความสะดวกมากที่สุด ซึ่งอาจรวมถึงช่วงเวลาของผู้เสียภาษีที่มีความสะดวกที่จะชำระภาษี ได้แก่ ช่วงเวลาที่มีรายได้เข้ามา เช่น ในประเทศเกษตรกรรมประชาชนที่เป็นชาวนาสามารถมีรายได้มาชำระภาษีได้ก็ต่อเมื่อถึงฤดูหน้าข้าว เพราะสามารถนำข้าวออกมาขายเป็นรายได้ ส่วนสถานที่จัดเก็บภาษีก็น่าต้องสะดวกในการเดินทางมาติดต่อหรือมีการขนส่งที่เข้าถึงได้ของผู้เสียภาษี

หลักความสะดวกนี้ต้องสอดคล้องกันกับหลักความแน่นอนในปัจจุบัน เห็นได้จากการกำหนดสถานที่ชำระภาษีเงินได้ ซึ่งกรมสรรพากรได้จัดแบ่งเขตการให้บริการรับชำระภาษีแก่ผู้เสียภาษีสามารถเดินทางมาชำระภาษีได้อย่างสะดวกพร้อมทั้งพิมพ์รูปแบบเอกสาร การแสดงรายการเสียภาษีที่เข้าใจได้ง่ายและที่ใช้ง่ายอย่างแพร่หลายโดยทั่วไป

2.1.4 หลักความประหยัด (Economy)

ภาษีทุกประเภทที่จัดเก็บเพื่อนำรายได้เข้าสู่คลังควรมีจำนวนที่ใกล้เคียงกับจำนวนภาษีที่ผู้เสียภาษีได้ชำระให้แก่รัฐ ซึ่งหมายความถึง รัฐต้องเสียค่าใช้จ่ายในการจัดเก็บภาษีให้น้อยที่สุดและผู้เสียภาษีก็น่าเสียค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับภาษีน้อยที่สุดด้วย ทั้งนี้เพราะค่าใช้จ่ายต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นค่าเดินทางหรือความยุ่งยากอื่น ๆ ที่เกิดจากวิธีการชำระภาษีเป็นภาระที่ผู้เสียภาษีต้องแบกรับเพิ่มมากขึ้นจากจำนวนภาษีที่ถูกเรียกเก็บ รัฐต้องมีมาตรการควบคุมค่าใช้จ่ายในการจัดเก็บเพื่อก่อให้เกิดประโยชน์ต่อระบบภาษีให้มากที่สุด แม้อัตรากำลังเจ้าหน้าที่จัดเก็บภาษีจะมีจำนวนน้อยแต่ต้องมีระบบตรวจสอบที่มีประสิทธิภาพ

2.2 หลักการพื้นฐานกฎหมายภาษีอากร⁴

กฎหมายภาษีอากรประกอบด้วยหลักการพื้นฐานทางกฎหมายมหาชนการคลังและภาษีอากรที่นำไปสู่การกำหนดส่วนแบ่งภาระสาธารณะที่ประชาชนต้องรับผิดชอบร่วมกันอย่างเป็นธรรม หลักการดังกล่าวปรากฏในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ได้แก่ หลักความชอบธรรมด้วย

⁴ ศุภลักษณ์ พินิจภูวดล, กฎหมายภาษีอากร, พิมพ์ครั้งที่ 5 (กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2563), หน้า 99-184

กฎหมายภาษีอากร หลักความเสมอภาคทางภาษี หลักการบังคับใช้ทั่วไปของกฎหมายภาษีอากร และหลักความเป็นกลางหรือการแทรกแซงทางภาษีอากร

2.2.1 หลักความชอบธรรมด้วยกฎหมายภาษีอากร

หลักความชอบด้วยกฎหมายของการกำหนดบทบัญญัติและการตรากฎหมายภาษีอากร ซึ่งมีความหมาย 2 นัย ได้แก่ ความหมายอย่างกว้าง ซึ่งหมายถึงลักษณะสอดคล้องตามกฎหมาย กล่าวคือ อนุมัติภาษี การบริหารภาษีและการจัดเก็บภาษีต้องกระทำตามรูปแบบที่กฎหมายกำหนดทั้งสิ้น และความหมายอย่างแคบ หมายถึงการตกลงอนุมัติเก็บภาษีและระบบภาษีอยู่ภายใต้ขอบอำนาจของฝ่ายนิติบัญญัติโดยตราเป็นกฎหมาย

2.2.2 หลักความเสมอภาคทางภาษีอากร

บทบัญญัติกฎหมายภาษีอากรต้องมีลักษณะทั่วไป มิใช่เป็นกฎหมายที่มีลักษณะเป็นการเลือกปฏิบัติที่ไม่เป็นธรรม ดังนั้นฝ่ายนิติบัญญัติจึงสามารถกำหนดบทบัญญัติกฎหมายภาษีอากร ที่บังคับใช้แก่บุคคลแตกต่างกันได้หากบุคคลนั้นมีสาระสำคัญ หรือพฤติกรรมทางเศรษฐกิจแตกต่างกัน ไม่ว่าจะเป็นสภาพทางครอบครัว สถานภาพที่เกี่ยวข้องกับการประกอบอาชีพ

2.2.3 หลักการบังคับใช้ทั่วไปของกฎหมายภาษีอากร

เป็นการกำหนดให้อำนาจแก่ฝ่ายปกครองในการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของประชาชนภายใต้จุดมุ่งหมายในการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของผู้อื่น หรือประโยชน์มหาชน

2.2.4 หลักความเป็นกลางหรือการแทรกแซงทางภาษีอากร

รัฐควรจัดระบบเศรษฐกิจให้ประชาชนมีโอกาสได้รับประโยชน์จากความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจไปพร้อมกันอย่างทั่วถึง เป็นธรรม และยั่งยืน รัฐควรรักษาความเป็นกลางโดยไม่ดำเนินการทางการเงินอันมีวัตถุประสงค์ทางเศรษฐกิจหรือทางสังคม เนื่องจากเศรษฐกิจต้องถูกกำหนดขึ้นเองตามกลไกของตลาด ซึ่งเกิดได้ต่อเมื่อรัฐไม่เข้าไปแทรกแซงกิจกรรมทางเศรษฐกิจ

2.3 หลักการการจัดเก็บภาษีมรดกของไทย

2.3.1 ที่มาและความสำคัญของการจัดเก็บภาษีมรดก

ภาษีมรดกเป็นภาษีเก่าแก่ประเภทหนึ่งซึ่งจัดเก็บมาตั้งแต่สมัยโบราณโดยจัดเก็บมรดกจากกองทรัพย์มรดกของผู้ตาย แม้จะนำเงินรายได้มาสู่รัฐเป็นจำนวนน้อยก็ตามแต่ก็เป็นที่ยอมรับจัดเก็บโดยทั่วไปในประเทศที่พัฒนาแล้ว เนื่องจากภาษีมรดกมีลักษณะที่ก่อให้เกิดการกระจายรายได้อย่างเป็นธรรมและสามารถขจัดความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจในสังคมได้ซึ่งหากจัดเก็บภาษีมรดกในอัตราก้าวหน้า จะยิ่งเพิ่มความเป็นธรรมมากขึ้น เพราะการจัดเก็บภาษีเป็นไปตามหลักความสามารถในการเสียภาษี กล่าวคือ การจัดเก็บภาษีมรดกมุ่งเน้นที่จะจัดเก็บภาษีจากทรัพย์สินแห่งกองมรดกอันตกทอดเป็นความมั่งคั่งสู่ทายาทรุ่นลูกหลาน ดังนั้นหากทรัพย์สินแห่งกองมรดกมีมูลค่าสูง ความมั่งคั่งที่ตกทอดแก่ทายาทย่อมมีมากตามมูลค่าทรัพย์สินมรดก ส่งผลให้ต้องเสียภาษีมรดกสูงขึ้น แต่ถ้าความทรัพย์สินแห่งกองมรดกมีมูลค่าน้อย ความมั่งคั่งที่ตกทอดสู่ทายาทก็ย่อมน้อยลงไปด้วยเช่นกัน อันเป็นการจัดเก็บภาษีตามหลักความเป็นธรรมสัมพันธ⁵ ทั้งนี้การจัดเก็บภาษีมรดก จะไม่ส่งผลกระทบต่อประชาชนส่วนใหญ่ เพราะจัดเก็บจากกองมรดกหรือการรับมรดกเมื่อมีการตายเกิดขึ้นเท่านั้น

การจัดเก็บภาษีมรดกเป็นวิธีการหนึ่งที่จะช่วยลดความได้เปรียบหรือเสียเปรียบระหว่างบุคคลผู้มีสิทธิได้รับมรดกจากผู้ตาย โดยการจัดเก็บภาษีมรดกนี้นำมาใช้เป็นเครื่องมือทางการคลังของรัฐเพื่อให้เกิดความเป็นธรรมและกระจายความเสมอภาคในทางเศรษฐกิจให้แก่ประชาชนในสังคมได้ และไม่กระทบกระเทือนกับประชาชนโดยส่วนใหญ่ ด้วยเหตุผลนี้การจัดเก็บภาษีมรดกจึงแพร่หลายและมีการจัดเก็บมาเป็นระยะเวลาอันยาวนานในหลายประเทศ รวมถึงประเทศไทยด้วยเช่นกัน

2.3.2 หลักเกณฑ์ทั่วไปในการจัดเก็บภาษีมรดก

2.3.2.1 ความหมายของภาษีมรดก

ศาสตราจารย์ ดร.ศุภลักษณ์ พินิจภูวดล ได้ให้ความหมายคำว่า “ภาษีมรดก” เป็นการจัดเก็บจากทรัพย์สินทุกประเภทที่เป็นมรดกตกทอด⁶ ในส่วนลักษณะของภาษีมรดก

⁵ เรื่องเดียวกัน, หน้า 82-91

⁶ ศุภลักษณ์ พินิจภูวดล, *คำอธิบายภาษีท้องถิ่น*, พิมพ์ครั้งที่ 3 (กรุงเทพมหานคร : วิญญูชน, 2550), หน้า 50

เนื่องจากภาษีมรดกเป็นภาษีที่จัดเก็บจากทรัพย์สินที่อยู่ในการครอบครองของผู้เสียภาษี โดยคิดคำนวณมูลค่าของทรัพย์สินเป็นสำคัญ⁷ ดังนั้นภาษีมรดกจึงถือเป็นภาษีประเภทหนึ่งของภาษีฐานทรัพย์สิน ซึ่งเป็นการจัดเก็บภาษีจากการสะสมความมั่งคั่งในรูปแบบของทรัพย์สิน ไม่ว่าจะเป็นอสังหาริมทรัพย์หรือสังหาริมทรัพย์ เช่น ที่ดิน บ้าน หลักทรัพย์ หน่วยลงทุน เป็นต้น

ภาษีมรดกเป็นภาษีทรัพย์สินประเภทหนึ่งซึ่งเรียกเก็บเมื่อมีความตายเกิดขึ้น โดยมีชื่อเรียกแตกต่างกันตามลักษณะของผู้รับภาระภาษีและเพื่อให้สอดคล้องกับนโยบายการจัดเก็บภาษีของรัฐ จึงมีชื่อเรียกแตกต่างกัน⁸ ดังนี้

1. ภาษีมรดก (Death Tax) หมายถึง ภาษีที่จัดเก็บจากบุคคลที่ถึงแก่ความตาย ผู้ตายเป็นผู้รับภาระทางภาษี โดยการประเมินภาษีนี้นั้นจะเรียกเก็บจากทรัพย์สินของผู้ตาย

2. ภาษีกองมรดก (Estate Tax) หมายถึง ภาษีที่จัดเก็บจากทรัพย์สินหรือกองมรดกของผู้ตาย โดยจัดเก็บจากมูลค่าของทรัพย์สินทั้งหมดของผู้ตาย ซึ่งหากผู้ตายมีทรัพย์สินคงเหลือ จะถูกจัดเก็บภาษีแต่หากไม่มีทรัพย์สินก็ไม่มีภาระภาษีที่จะต้องเสีย ซึ่งการจัดเก็บภาษีแบบกองมรดก (Estate Tax) เป็นที่นิยมจัดเก็บในหลายประเทศ เช่น ประเทศสหรัฐอเมริกา ประเทศไต้หวัน และประเทศสิงคโปร์ เป็นต้น

3. ภาษีการโอน (Transfer Tax) หมายถึง ภาษีที่จัดเก็บจากการโอนกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินให้แก่ทายาทหรือบุคคลอื่นครอบครองแทน บางประเทศนิยมจัดเก็บเพื่อความสะดวกในการบริหารภาษี⁹

4. ภาษีการรับมรดก (Inheritance Tax) หมายถึง ภาษีที่จัดเก็บจากผู้รับมรดกหรือทายาทของผู้ตาย โดยผู้รับมรดกหรือทายาทของผู้ตายแต่ละรายต้องจ่ายภาษีจากมูลค่าของมรดกที่ได้รับ การจัดเก็บภาษีแบบภาษีการรับมรดก (Inheritance Tax) เป็นอีกรูปแบบหนึ่งที่นิยมจัดเก็บในหลายประเทศ เช่น ประเทศฝรั่งเศส ประเทศญี่ปุ่น และประเทศเกาหลีใต้ เป็นต้น

⁷ เรื่องเดียวกัน, หน้า 49

⁸ ฤทัย พูลสวัสดิ์, “ภาษีมรดก”, (มหาดบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2545, หน้า) 25

⁹ ดารณี ศิโรเวฐน์, “ปัญหาในการจัดเก็บภาษีมรดกและภาษีการให้”, (มหาดบัณฑิต คณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2520), หน้า30

5. ภาษีการรับให้ (Gift Tax) คือ การจัดเก็บภาษีจากทรัพย์สินที่ได้รับมาจากการให้โดยเสนหา ในขณะที่ผู้ให้ทรัพย์สินยังมีชีวิตอยู่ โดยสามารถแบ่งภาษีการให้เป็น 2 แบบคือ

1) ภาษีการรับให้ที่เก็บจากผู้ให้ (Donor's Tax)

2) ภาษีการรับให้ที่เก็บจากผู้รับ (Donee's Tax)

ทั้งนี้ภาษีการรับให้มักจะจัดเก็บควบคู่กับภาษีมรดก โดยที่หากมีกฎหมายภาษีมรดกเพียงอย่างเดียว โดยไม่ออกกฎหมายภาษีการรับให้ประกอบ หรือออกภาษีการรับให้เพียงอย่างเดียว โดยไม่ออกกฎหมายภาษีมรดกประกอบ จะทำให้การบังคับใช้กฎหมาย ไม่ครบถ้วนสมบูรณ์ เนื่องจากสามารถหลบเลี่ยงภาษีโดยไม่ผิดกฎหมายได้ง่าย นอกจากนี้ภาษีการให้ยังเป็นเครื่องมือที่ดีในการป้องกันการหลีกเลี่ยงภาษีเงินได้ โดยสามารถป้องกันการโอนทรัพย์สินให้กับบุคคลในครอบครัวเดียวกันหรือบุคคลที่เป็นเครือญาติกันเพื่อกระจายรายได้จากทรัพย์สินนั้นเพื่อหลีกเลี่ยงการเสียภาษีเงินได้ในอัตราที่สูง¹⁰

6. ภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา (Personal Income Tax) หมายถึง ภาษีที่จัดเก็บจากการมีทรัพย์สินเพิ่มขึ้นโดยการได้รับมรดก ซึ่งถือว่าบุคคลนั้นมีรายได้เพิ่มขึ้นหรือรายได้เพิ่มขึ้นจึงถือเป็นเงินได้บุคคลธรรมดาประเภทหนึ่ง

7. ภาษีการโอนทรัพย์สิน (Capital Transfer Tax) หมายถึง ภาษีที่จัดเก็บจากการสืบทอดในการรับมรดกบนความตาย เคยจัดเก็บในสหราชอาณาจักรและยกเลิกการจัดเก็บในปี 1985 ต่อมา ได้นำมาใช้บังคับในรูปแบบภาษีการรับมรดก (Inheritance Tax)

ภาษีที่เรียกเก็บจากความตายในประเทศต่างๆ มีชื่อเรียกแตกต่างกันไปตามโครงสร้างทางภาษีและนโยบายในการจัดเก็บภาษีว่าจะเลือกจัดเก็บภาษีในรูปแบบใดให้เหมาะสมและสอดคล้องกับเศรษฐกิจและสังคมของแต่ละรัฐ เพื่อก่อให้เกิดประสิทธิภาพในการบังคับใช้จัดเก็บภาษีต่อไปนั่นเอง

¹⁰ ห้องสมุดอิเล็กทรอนิกส์สุโขทัย สภานิติบัญญัติ, บทความวิชาการ แนวคิดเกี่ยวกับการจัดเก็บภาษีมรดกในประเทศไทย, [ออนไลน์], แหล่งที่มา : http://library.senate.go.th/document/Ext9247/9247342_0002.PDF, [2 กุมภาพันธ์ 2563]

2.3.2.2 ประเภทของภาษีมรดก

สามารถแบ่งประเภทของภาษีมรดกได้เป็น 3 ประเภท¹¹ คือ ภาษีกองมรดก ภาษีกារับมรดก และภาษีการให้ ซึ่งมีวิธีการจัดเก็บ ทั้งข้อดีและข้อเสียดังต่อไปนี้

1. ภาษีกองมรดก (Estate Tax)

การจัดเก็บภาษีเพียงครั้งเดียวจากมูลค่าของกองมรดกทั้งหมดของผู้ตาย โดยไม่คำนึงถึงจำนวนผู้รับมรดกและความสัมพันธ์ระหว่างผู้รับมรดกกับ ผู้ตาย ทรัพย์สินที่เป็นมรดกทั้งหมดของผู้ตายจะถูกเรียกเก็บภาษีก่อน (ส่วนที่เหลือจากการเก็บภาษีจึงตกเป็นของทายาทผู้ตาย) ซึ่งผู้เสียภาษีได้แก่ ผู้จัดการกองมรดก ทายาท หรือผู้ครอบครองมรดก โดยฐานภาษีกองมรดก คือ กองมรดกทั้งหมด (Gross Estate) ของผู้ตาย ทั้งนี้มีการกำหนดทรัพย์สินที่ได้รับการยกเว้นภาษี รวมทั้งยอมให้หักหนี้สินและภาระผูกพัน ค่าใช้จ่ายและค่าลดหย่อนออกก่อนที่จะนำมาคิดคำนวณภาษีที่จะต้องเสียตามอัตราที่กำหนดไว้ ซึ่งส่วนใหญ่กำหนดเป็นอัตราก้าวหน้า (Progressive Rate)

2. ภาษีการับมรดก (Inheritance Tax)

การจัดเก็บภาษีจากมูลค่าของทรัพย์สินมรดกที่ทายาทแต่ละคนได้รับ โดยทายาทผู้รับมรดกแต่ละคนจะเป็นผู้เสียภาษีตามจำนวนหรือมูลค่าของทรัพย์สินมรดกที่ตนได้รับ ทั้งนี้อัตราก้าวหน้าหรือคงที่ (แล้วแต่กฎหมายบัญญัติ) และจะแปรผันตามยอดเงินมรดกที่ทายาทแต่ละคนได้รับโดยมิได้ขึ้นอยู่กับขนาดหรือมูลค่าของกองมรดกแต่อย่างใด นอกจากนี้อัตราก้าวหน้ายังแปรผันตามความสัมพันธ์ระหว่างทายาทผู้รับมรดกกับผู้ตาย โดยผู้รับมรดกที่เป็นญาติสนิทของผู้ตาย มักถูกเรียกเก็บภาษีในอัตราที่ต่ำกว่าผู้รับมรดกที่เป็นญาติห่างออกไป เช่น ฐานภาษีการับมรดก หากได้รับทรัพย์สินมรดกซึ่งมีมูลค่าไม่เกินกว่าจำนวนที่กฎหมายกำหนด ผู้รับมรดกไม่มีหน้าที่ต้องเสียภาษีการับมรดก หรือกรณีอัตราก้าวหน้าอาจแบ่งตามระดับความสัมพันธ์ระหว่างเจ้ามรดกและผู้รับมรดก หากมีความสัมพันธ์ใกล้ชิดมาก ก็จะเสียภาษีการับมรดกในอัตราที่ต่ำกว่า การมีความสัมพันธ์ที่ห่างออกไปตามลำดับ เป็นต้น

¹¹ ห้องสมุดอิเล็กทรอนิกส์สุโขทัย สภานิติบัญญัติ, บทความวิชาการ แนวคิดเกี่ยวกับการจัดเก็บภาษีมรดกในประเทศไทย, [ออนไลน์], แหล่งที่มา : http://library.senate.go.th/document/Ext9247/9247342_0002.PDF, [2 กุมภาพันธ์ 2563]

3. ภาษีการให้ (Gift Tax)

เป็นการจัดเก็บภาษีกรณีที่เจ้าของทรัพย์สินโอนเงินได้ หรือทรัพย์สินให้แก่บุคคลอื่น ในขณะที่ยังมีชีวิตอยู่ โดยส่วนมากการจัดเก็บภาษีของมรดก ภาษีการรับมรดก มักจะมีการจัดเก็บภาษีการให้ มาใช้เป็นเครื่องมือเพื่อป้องกันไม่ให้เกิดการหลีกเลี่ยงภาษีมรดก ทั้งนี้หากไม่มีการเก็บภาษีการให้ควบคู่ไปด้วยแล้วนั้นจะทำให้ไม่สามารถจัดเก็บภาษีมรดกได้อย่างมีประสิทธิภาพ เนื่องจากเจ้าของทรัพย์สินสามารถที่จะหลบเลี่ยงการเสียภาษีมรดกด้วยการยกทรัพย์สินหรือโอนทรัพย์สินให้แก่ทายาทหรือบุคคลอื่นใดในขณะที่ตนยังมีชีวิตอยู่ได้ โดยไม่ต้องเสียภาษีการให้

2.3.2.3 ข้อดีข้อเสียของการจัดเก็บภาษีมรดก

ข้อดีหรือข้อสนับสนุนการจัดเก็บภาษีมรดก¹²

1) ภาษีมรดกและภาษีการให้จะช่วยสร้างความเป็นธรรมและเสมอภาคในสังคม โดยลดความได้เปรียบของบุคคลที่ได้รับมรดกหรือผู้ที่ได้รับทรัพย์สินจากการให้ เพราะไม่ว่าจะเป็นระบบมรดกตกทอดหรือทรัพย์สินที่ได้รับจากการให้ เป็นจุดเริ่มต้นของความไม่เสมอภาคในทางเศรษฐกิจของบุคคลในสังคม กล่าวคือ ผู้ที่เกิดมาในครอบครัวที่ร่ำรวย มักถูกเลี้ยงดูเป็นอย่างดี ได้รับการศึกษาที่ดีและสูงกว่าคนยากจน รวมถึงโอกาสทางสังคมมากกว่าคนยากจน ดังนั้นการส่งต่อทรัพย์สินจากรุ่นสู่รุ่นจึงเป็นการสร้างความได้เปรียบเสียเปรียบของบุคคลในสังคมมากขึ้น ดังนั้นการจัดเก็บภาษีมรดก จึงเป็นมาตรการหนึ่งในการกระจายรายได้ ช่วยลดความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจระหว่างบุคคลได้

2) การจัดเก็บภาษีมรดกและภาษีการให้ถือเป็นการเก็บภาษีรายได้ฝ่ายทุนในระยะยาว (long – run capital gain) กล่าวคือ มูลค่าของทรัพย์สินมักจะเพิ่มขึ้นเมื่อกาลเวลาผ่านไป แต่มูลค่าของทรัพย์สินที่ได้เพิ่มขึ้น หรือที่เรียกว่า “รายได้ฝ่ายทุน” นั้น มักไม่ถูกเก็บภาษี ดังนั้นเมื่อผู้เป็นเจ้าของทรัพย์สินเหล่านั้นตายลง หรือเมื่อมีการโอนให้ทรัพย์สินและมีการเก็บภาษีมรดกและภาษีการให้จากทรัพย์สินเหล่านั้น จึงถือได้ว่าเป็นการจัดเก็บภาษีจากรายได้ฝ่ายทุนในระยะยาว หากไม่มีการจัดเก็บภาษีจากมูลค่าที่เพิ่มขึ้นก็จะเกิดสูญญากาศทางภาษีทำให้เกิด

¹² เกริกเกียรติ พิพัฒน์เสวีธรรม, การคลังว่าด้วยการจัดสรรและกระจาย, พิมพ์ครั้งที่ 4 (กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์)

ความไม่เป็นธรรมในสังคมขึ้น ดังนั้นภาษีมรดกและภาษีการให้จึงแก้ปัญหานี้โดยก่อให้เกิดระบบภาษีที่สมดุลขึ้น

3) ภาษีมรดกช่วยให้การใช้ทรัพยากรของสังคมเป็นไปด้วยความมีประสิทธิภาพ ในกรณีของประเทศด้อยพัฒนานั้น ประชาชนมักจะสะสมทรัพย์สินหรือความมั่งคั่งของตน ในรูปของที่ดิน เพชรนิลจินดา หรือของมีค่าอื่นๆ ในขณะที่เดียวกันทายาทที่ได้รับมรดกนั้นก็มักจะใช้จ่ายมรดกของตนไปในทางที่ไม่เกิดประโยชน์ในทางเศรษฐกิจ เช่น การใช้จ่ายสุรุ่ยสุร่าย เป็นต้น ดังนั้นการเก็บภาษีมรดกนอกจากจะเป็นการลดการใช้จ่ายที่ฟุ่มเฟือยของทายาท อีกทั้งยังเป็นการนำทรัพยากรหรือทรัพย์สินมาใช้ในการลดการใช้จ่ายที่ฟุ่มเฟือยของทายาท อีกทั้งยังเป็นการนำทรัพยากรหรือทรัพย์สินมาใช้ในการลดการใช้จ่ายที่ฟุ่มเฟือยของทายาท อีกทั้งยังเป็นการนำทรัพยากรหรือทรัพย์สินมาใช้ในการลดการใช้จ่ายที่ฟุ่มเฟือยของทายาท อีกทั้งยังเป็นการนำทรัพยากรหรือทรัพย์สินมาใช้ในการลดการใช้จ่ายที่ฟุ่มเฟือยของทายาท

4) ภาษีมรดกและภาษีการให้เป็นภาษีที่สามารถนำมาใช้ในการติดตามการจับเก็บภาษีที่รั่วไหล กล่าวคือ บุคคลที่มั่งคั่งร่ำรวยนั้นอาจจะเคยหลบเลี่ยงการเสียภาษีให้แก่รัฐ และเจ้าหน้าที่ตรวจสอบไม่พบ ซึ่งทำให้บุคคลนั้นมีความร่ำรวยหรือมีทรัพย์สินสมบัติมากกว่าที่ควร การเสียภาษีมรดกและภาษีการให้จะทำให้ภาษีที่มีการรั่วไหลในตอนที่เขามีชีวิตอยู่กลายเป็นภาษีที่จับเก็บได้เมื่อบุคคลนั้นตายแล้วหรือเมื่อมีการโอนให้ทรัพย์สิน

ข้อเสียหรือข้อโต้แย้งของการจัดเก็บภาษีมรดก¹³

1) ภาษีมรดกเป็นการทำลายระบบการสะสมทุนของชาติ หากรัฐมีการจัดเก็บภาษีมรดกประชาชนอาจขาดความกระตือรือร้นในการทำงานหรือการเก็บออมเงิน เพื่อสะสมทรัพย์สินไว้ให้เป็นมรดกแก่ครอบครัว เพราะหากมีทรัพย์สินมากขึ้นก็ต้องแบกรับภาระภาษีที่มากขึ้นตามไปด้วย ส่งผลให้ประชาชนอาจนำเงินมาใช้จ่ายบริโภคในระหว่างช่วงชีวิตมากขึ้น กล่าวอีกนัยหนึ่งได้ว่า ภาษีมรดกเป็นตัวกระตุ้นในการสะสมทรัพย์เป็นไปอย่างไร้ผล สุดท้ายแล้วจะส่งผลให้ทุนและการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศในระยะยาวลดลง

2) ภาษีมรดกมีข้อยุ่งยากในการบริหารจัดการเก็บมาก อาจก่อให้เกิดความไม่เป็นธรรมในการจัดเก็บภาษีขึ้นได้ ข้อยุ่งยากที่สำคัญได้แก่การประเมินมูลค่าทรัพย์สินมรดกที่จะต้องถูกเรียกเก็บภาษี เนื่องจากทรัพย์สินบางประเภทที่ไม่มีราคาตลาด เช่น วัตถุโบราณหรืองานศิลปะ การตีราคาทรัพย์สินเพื่อการประเมินภาษีทำได้ยาก เสียค่าใช้จ่ายมากและอาจเป็นช่องทางให้เกิดการทุจริต

¹³ ประสพสุข บุญเดช, “ภาษีมรดก”, อุลพาท 46,2 (กรกฎาคม-ธันวาคม 2542): หน้า 118-120

ของภาษีได้ นอกจากนี้ยังมีข้อยุ่งยากเกี่ยวกับการหลบเลี่ยงภาษีโดยผู้รั้งรายหรือผู้ที่มีความรู้เอาจาศัย
ช่องโหว่ของกฎหมายหลบเลี่ยงภาษีมรดกได้

3) ภาษีมรดกเป็นการทำลายกิจการหรือทุนทรัพย์ของกิจการ กล่าวคือ
แม้ว่าการจัดเก็บภาษีจะมีรากฐานอยู่บนการชำระค่าตอบแทนบริการ อันได้แก่การโอนทรัพย์สิน
(ซึ่งไม่เป็นการทำลายตัวทรัพย์สิน) แต่การที่ต้องชำระภาษีมรดกย่อมกระทบกระเทือนต่อทรัพย์สิน
ของผู้รับโอนโดยทางอ้อม โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกรณีที่ผู้รับโอนหรือทายาทไม่มีเงินสดเพียงพอ
แก่การชำระภาษีมรดก เนื่องจากจำนวนมูลค่าทรัพย์สินสมบัติมีมากกว่า ทำให้ต้องไปกู้ยืมเงินมา
เพื่อชำระค่าภาษี ผู้รับโอนจึงต้องแบกรับภาระหนี้สินและอาจทำให้ทายาทหรือผู้รับโอนไม่สามารถ
รักษาทรัพย์สินมรดกหรือดำเนินการอื่นใดต่อไปได้อีก จนในที่สุดอาจต้องขายหรือจำหน่ายทรัพย์สิน
มรดกไป¹⁴

4) ภาษีมรดกเป็นสาเหตุของการซ่อนเร้นปกปิดทรัพย์สินในรูปแบบต่างๆ เพื่อ
หลีกเลี่ยงภาษีมรดก เช่น การหลีกเลี่ยงการเก็บรักษาทรัพย์สินในรูปอสังหาริมทรัพย์โดยวิธีเก็บเงินสด
แทน หรือการสะสมทองคำ เป็นต้น¹⁵

2.4 การจัดเก็บภาษีการรับมรดกตามพระราชบัญญัติภาษีการรับมรดก พ.ศ.2558

ในปัจจุบันการถ่ายโอนทรัพย์สินมรดกได้รับยกเว้นไม่ต้องเสียภาษี ไม่ว่าทรัพย์สินจะมีจำนวน
มากน้อยเพียงใด ก่อให้เกิดความไม่เป็นธรรมในสังคม สมควรที่จะจัดเก็บภาษีตามสมควร
จากการรับมรดกที่มีมูลค่าจำนวนมากเพื่อนำไปพัฒนาประเทศและยกระดับการดำรงชีวิต
ของประชาชนที่ยากไร้ให้ดีขึ้น ทั้งนี้ไม่ให้เกิดผลกระทบต่อผู้ได้รับมรดกพอสมควรแก่การดำรงชีพ

ภาษีการรับมรดก (Inheritance tax)¹⁶ คำว่า “มรดก” ในพระราชบัญญัติภาษีการรับมรดก
พ.ศ. 2558 มิได้กำหนดความหมายของมรดกไว้โดยเฉพาะ อ้างอิงความหมาย
ตามมาตรา 1599 ถึง1600 ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ กล่าวไว้ว่า เมื่อบุคคลใดตาย

¹⁴ ศุภลักษณ์ พินิจภูวดล, กฎหมายภาษีการรับมรดก, พิมพ์ครั้งที่ 1 (กรุงเทพฯ: บริษัทรุ่งเรืองรัตน์พรินติ้ง, 2560),
หน้า 20

¹⁵ เรื่องเดียวกัน, หน้า 21

¹⁶ กรมสรรพากร, ภาษีการรับมรดก, [ออนไลน์], แหล่งที่มา : <https://www.rd.go.th/publish/27614.0.html>,
[27 มกราคม 2563]

มรดกของบุคคลนั้น ย่อมตกทอดแก่ทายาททันที โดยมรดกของผู้ตาย ได้แก่ ทรัพย์สินทุกชนิดของผู้ตาย ตลอดทั้งสิทธิ หน้าที่และความรับผิดชอบต่างๆด้วย ซึ่งทายาทของผู้ตายต้องรับผิดชอบหนี้สินของผู้ตายไปพร้อมกับทรัพย์สินเพื่อความเป็นธรรม จึงกำหนดขอบเขตความรับผิดชอบไว้ เพียงไม่เกินมูลค่าของมรดกที่ตนได้รับมา

กองมรดกของผู้ตาย ย่อมตกทอดแก่ทายาทโดยสิทธิตามกฎหมาย หรือโดยพินัยกรรม ซึ่งทายาทโดยสิทธิตามกฎหมาย ได้แก่ ผู้สืบสันดาน บิดามารดา พี่น้องร่วมบิดามารดาเดียวกัน พี่น้องร่วมบิดาหรือร่วมมารดาเดียวกัน ปู่ ย่า ตา ยาย ลุง ป้า น้า อา ตามลำดับที่กฎหมายกำหนดไว้ ทายาทโดยพินัยกรรม ได้แก่ ผู้รับพินัยกรรม

2.4.1 ผู้มีหน้าที่เสียภาษี¹⁷ ได้แก่

(1) บุคคลธรรมดา

(1.1) บุคคลธรรมดาผู้มีสัญชาติไทย

(1.2) บุคคลธรรมดาผู้มีได้มีสัญชาติไทย แต่มีถิ่นที่อยู่ในราชอาณาจักรตามกฎหมายว่าด้วยคนเข้าเมือง

(1.3) บุคคลธรรมดาผู้มีได้มีสัญชาติไทย แต่ได้รับมรดกอันเป็นทรัพย์สินที่อยู่ในประเทศไทย

ทั้งนี้ บุคคลผู้มีสัญชาติไทย และบุคคลธรรมดาผู้มีได้มีสัญชาติไทยแต่มีถิ่นที่อยู่ในราชอาณาจักรตามกฎหมายว่าด้วยคนเข้าเมือง จะต้องเสียภาษีจากทรัพย์สินทั้งที่อยู่ในประเทศไทย และนอกประเทศประเทศไทย และบุคคลธรรมดาผู้มีได้มีสัญชาติไทยแต่ได้รับมรดกอันเป็นทรัพย์สินที่อยู่ในประเทศไทยให้เสียภาษีจากทรัพย์สินที่อยู่ในประเทศไทย

(2) นิติบุคคลที่มีสัญชาติไทย

ประเทศไทยยังไม่มีกฎหมายลายลักษณ์อักษรที่กล่าวถึงหลักเกณฑ์การให้สัญชาติของนิติบุคคลไว้อย่างชัดเจนโดยตรง อย่างไรก็ตามในพระราชบัญญัติภาษีการรับมรดก พ.ศ.2558 มาตรา 11 วรรค 2 ได้บัญญัติให้ในกรณีที่ผู้ได้รับมรดกเป็นนิติบุคคลดังนี้

¹⁷ พระราชบัญญัติภาษีการรับมรดก พ.ศ.2558 มาตรา 11

(2.1) นิติบุคคลที่จดทะเบียนในประเทศไทย หรือ

(2.2) จัดตั้งขึ้นโดยกฎหมายไทย หรือ

(2.3) ผู้มีสัญชาติไทยถือหุ้นเกินร้อยละ 50 ของทุนจดทะเบียนที่ชำระแล้ว
ในขณะที่มีสิทธิได้รับมรดกหรือ

(2.4) มีผู้มีสัญชาติไทยเป็นผู้อำนวยการบริหารกิจการเกินกึ่งหนึ่งของคณะบุคคล
ซึ่งมีอำนาจบริหารกิจการทั้งหมดถือเป็นผู้มีสัญชาติไทย

ทั้งนี้นิติบุคคลดังกล่าวให้เสียภาษีการรับมรดกที่ได้รับเป็นทรัพย์สินทั้งที่อยู่ในประเทศไทย
และนอกประเทศ

(3) กรณีผู้ที่ได้รับมรดกเป็นนิติบุคคลที่ไม่ได้ถือว่าเป็นบุคคลผู้มีสัญชาติไทยแต่ได้รับมรดก
อันเป็นทรัพย์สินที่อยู่ในประเทศไทยให้เสียภาษีจากทรัพย์สินที่อยู่ในประเทศไทย

การยกเว้นภาษีการรับมรดกตามประเภทหรือรายชื่อที่กำหนดในกฎกระทรวง¹⁸ มีดังนี้

(1) บุคคลผู้ที่ได้รับมรดกที่เจ้ามรดกแสดงเจตนา หรือเห็นได้ว่าเป็นความประสงค์ให้ใช้
มรดกนั้นเพื่อประโยชน์ในกิจการศาสนา กิจการศึกษา หรือกิจการสาธารณประโยชน์

(2) หน่วยงานของรัฐ และนิติบุคคลที่มีวัตถุประสงค์เพื่อกิจการศาสนา กิจการศึกษา
หรือกิจการสาธารณประโยชน์

(3) บุคคลหรือองค์การระหว่างประเทศ ตามข้อผูกพันที่ประเทศไทยมีต่อ
องค์การสหประชาชาติ หรือตามกฎหมายระหว่างประเทศ หรือตามสัญญา หรือตามหลักถ้อยที่ถ้อย
ปฏิบัติต่อกันกับนานาประเทศ

พระราชบัญญัตินี้ไม่ใช้บังคับแก่

(1) มรดกที่เจ้ามรดกตายก่อนวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ กล่าวคือ หากเจ้ามรดกตาย
ก่อนวันที่ 1 กุมภาพันธ์ 2559 มรดกของเจ้ามรดกที่ตกทอดแก่ทายาทไม่ต้องเสียภาษีการรับมรดก
แม้ว่าทายาทจะได้รับมรดกหลังวันที่ 1 กุมภาพันธ์ 2559

¹⁸ กรมสรรพากร, ภาษีการรับมรดก, [ออนไลน์], แหล่งที่มา : <https://www.rd.go.th/publish/27614.0.html>,

(2) มรดกที่คู่สมรสของเจ้ามรดกได้รับจากเจ้ามรดก กล่าวคือ หากสามีถึงแก่ความตาย โดยยกมรดกให้แก่ภรรยา หรือมรดกนั้นตกทอดแก่ภรรยา ภรรยา也不需要เสียภาษีการรับมรดกหรือ หากภรรยาถึงแก่ความตาย โดยยกมรดกให้แก่สามีหรือมรดกนั้นตกทอดแก่สามี สามีก็ไม่ต้องเสียภาษีการรับมรดกเช่นกัน

2.4.2 ฐานภาษี

ฐานภาษีการรับภาษีมรดก หมายถึง มรดกที่ผู้รับมรดกหรือทายาทของเจ้ามรดกได้รับจากเจ้ามรดกแต่ละราย ไม่ว่าจะได้รับมาคราวเดียวหรือหลายคราว ถ้ามรดกที่ได้รับมาจากเจ้ามรดกแต่ละรายรวมกันมีมูลค่าทรัพย์สินหลังหักภาระหนี้สินแล้วเกินกว่า 100 ล้านบาท ต้องเสียภาษีการรับมรดกโดยเสียเฉพาะส่วนที่เกิน 100 ล้านบาท ตัวอย่างเช่น ทายาทของเจ้ามรดกได้รับมรดกเป็นบ้านและที่ดินมูลค่า 120 ล้านบาท (ไม่มีภาระหนี้สินใดๆ) ดังนั้นมูลค่าส่วนที่เกิน 100 ล้านบาท ซึ่งเป็นจำนวนเท่ากับ 20 ล้านบาทนี้ถือเป็นฐานภาษีที่จะนำไปใช้ในการคำนวณภาษีต่อไป

2.4.3 ทรัพย์สินที่ต้องเสียภาษีการรับมรดก

ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1600 บัญญัติว่า “ภายใต้บังคับแห่งประมวลกฎหมายนี้กองมรดกของผู้ตายได้แก่ ทรัพย์สินทุกชนิดของผู้ตาย ตลอดทั้งสิทธิ หน้าที่และความรับผิดชอบต่างๆ...” ดังนั้นหากพิจารณาจะเห็นว่ากฎหมายกำหนดให้กองมรดกที่ตกทอดไปยังทายาทประกอบด้วยทรัพย์สินทุกชนิดของผู้ตาย ไม่ว่าจะเป็นอสังหาริมทรัพย์หรือสังหาริมทรัพย์ เช่น เงินสด ยานพาหนะ หลักทรัพย์ บ้าน ที่ดิน เป็นต้น

ในกรณีทรัพย์สินบางอย่างซึ่งเจ้ามรดกมีสิทธิได้รับได้รับอันเนื่องมาจากความตายของเจ้ามรดก เช่น เงินประกันชีวิต เงินฌาปนกิจสงเคราะห์ เงินบำเหน็จตกทอด เงินกองทุนสำรองเลี้ยงชีพ เป็นต้น ดังนั้นเงินดังกล่าวข้างต้นจึงไม่ถือเป็นทรัพย์สินมรดก เนื่องจากสิทธิที่จะได้รับเงินดังกล่าวเกิดขึ้นภายหลังจากเจ้ามรดกถึงแก่ความตาย

อย่างไรก็ตามในการจัดเก็บภาษีการรับมรดกตามพระราชบัญญัติภาษีการรับมรดก พ.ศ.2558 ได้มีการกำหนดทรัพย์สินที่ต้องนำมาเสียภาษีการรับมรดกไว้เพียงบางประการอันได้แก่ ทรัพย์สิน ดังต่อไปนี้

1. อสังหาริมทรัพย์¹⁹ ได้แก่ ที่ดิน ทรัพย์สินอันติดอยู่กับที่ดินมีลักษณะเป็นการถาวรหรือประกอบเป็นอันเดียวกับที่ดินนั้น ตัวอย่างเช่น ที่ดิน บ้าน อาคารพาณิชย์ สวน ไร่นา เป็นต้น

2. หลักทรัพย์ตามกฎหมายว่าด้วยหลักทรัพย์และ ตลาดหลักทรัพย์²⁰ ซึ่งตามพระราชบัญญัติหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ พ.ศ. 2535 มาตรา 4 ได้ให้ความหมายคำว่า “หลักทรัพย์” เอาไว้ดังนี้²¹

(1) ตัวเงินคลัง หมายความว่า ตัวเงินซึ่งออกโดยกระทรวงการคลังเพื่อเป็นหลักฐานการกู้เงินระยะสั้นของรัฐบาล

(2) พันธบัตร หมายความว่า เอกสารหลักทรัพย์ชนิดหนึ่งซึ่งออกโดยรัฐบาลหรือนิติบุคคล แสดงการเป็นหนี้ระยะยาวที่กู้จากบุคคลทั่วไป

(3) ตัวเงิน หมายความว่า ตัวเงินที่ออกเพื่อจัดหาเงินทุนจากประชาชนทั่วไป ตามคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์กำหนด

(4) หุ้น หมายความว่า หลักทรัพย์ที่แสดงความเป็นเจ้าของส่วนหนึ่งในบริษัท โดยราคาหุ้นจะเปลี่ยนแปลงไปตามผลประกอบการของบริษัทและภาวะตลาด

(5) หุ้นกู้ หมายความว่า ตราสารหนี้ไม่ว่าจะเรียกชื่อใดที่แบ่งเป็นหน่วยแต่ละหน่วย มีมูลค่าเท่ากันและกำหนดผลประโยชน์ตอบแทนไว้เป็นการล่วงหน้าในอัตราเท่ากันทุกหน่วย โดยบริษัทออกให้แก่ผู้ให้กู้ยืมเงินหรือผู้ซื้อ เพื่อแสดงสิทธิที่จะได้รับเงินหรือผลประโยชน์อื่นของผู้ถือตราสารดังกล่าวแต่ไม่รวมถึงตัวเงิน

(6) หน่วยลงทุน อันได้แก่ ตราสารหรือหลักฐานแสดงสิทธิในทรัพย์สินของกองทุนรวม

(7) ใบสำคัญแสดงสิทธิที่จะซื้อหุ้น

(8) ใบสำคัญแสดงสิทธิที่จะซื้อหุ้นกู้

¹⁹ พระราชบัญญัติภาษีการรับมรดก พ.ศ. 2558 มาตรา 14(1)

²⁰ พระราชบัญญัติภาษีการรับมรดก พ.ศ. 2558 มาตรา 14(2)

²¹ พระราชบัญญัติหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ พ.ศ. 2535 มาตรา 4

(9) ใบสำคัญแสดงสิทธิที่จะซื้อหน่วยลงทุน

(10) ตราสารอื่นใดที่คณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์กำหนด เช่น ใบแสดงสิทธิในการซื้อหุ้นเพิ่มทุนที่โอนสิทธิได้ ใบสำคัญแสดงสิทธิอนุพันธ์ ใบแสดงสิทธิประโยชน์ที่เกิดจากหลักทรัพย์อ้างอิง ตราสารแสดงสิทธิของผู้ฝากทรัพย์สิน เป็นต้น

สำหรับทรัพย์สินที่ต้องเสียภาษีการรับมรดกประเภทอสังหาริมทรัพย์และหลักทรัพย์ ตามกฎหมายว่าด้วยหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย หากผู้รับมรดกหรือทายาทของเจ้ามรดก ได้รับทรัพย์สินนั้นให้เสียภาษีจากทรัพย์สินทั้งที่อยู่ในประเทศไทยและนอกประเทศไทย หรือหากเป็นทรัพย์สินที่ต้องเสียภาษีการรับมรดกประเภทเงินฝากหรือเงินอื่นใดที่มีลักษณะทำนองเดียวกันที่เจ้ามรดกเรียกถอนคืน หรือสิทธิเรียกร้องจากสถาบันการเงินหรือบุคคลที่รับไว้ หากผู้รับมรดกหรือทายาทของเจ้ามรดกได้รับทรัพย์สินนั้น ให้เสียภาษีเฉพาะจากทรัพย์สินที่อยู่ในประเทศไทย เท่านั้น²²

3. เงินฝากหรือเงินอื่นใดที่มีลักษณะอย่างเดียวกันที่เจ้ามรดกเรียกถอนคืน หรือสิทธิเรียกร้องจากสถาบันการเงินหรือบุคคลที่รับไว้²³ ตัวอย่างเช่น เงินในบัญชีเงินฝากธนาคาร เงินในบัญชี เงินฝากสหกรณ์ เงินที่ฝากไว้กับบุคคลใดๆ เป็นต้น

4. ยานพาหนะที่มีหลักฐานทางทะเบียน²⁴

5. ทรัพย์สินทางการเงินที่อาจกำหนดเพิ่มขึ้นโดยพระราชกฤษฎีกา²⁵ ซึ่งในปัจจุบันยังไม่มีพระราชกฤษฎีกากำหนดให้ทรัพย์สินทางการเงินใดเป็นทรัพย์สินที่ต้องเสียภาษีการรับมรดก

ทรัพย์สินที่อยู่ในข่ายต้องเสียภาษีการรับมรดกตามพระราชบัญญัติฉบับนี้นั้นระบุเพียงทรัพย์สินที่มีหลักฐานทางทะเบียนกำกับหรือควบคุมอยู่ในกรณีที่มีการรับทรัพย์สินดังกล่าวมาเป็นมรดกจะต้องดำเนินการจดทะเบียนเปลี่ยนแปลงหลักฐานทางทะเบียน เช่น การเปลี่ยนชื่อเจ้าของกรรมสิทธิ์เดิมจากเจ้ามรดก เป็นทายาทผู้รับมรดก เป็นต้น ทั้งนี้เพื่อให้พนักงานเจ้าหน้าที่สามารถ

²² พระราชบัญญัติการรับมรดก พ.ศ.2558 มาตรา 14(2)

²³ พระราชบัญญัติการรับมรดก พ.ศ.2558 มาตรา 14(3)

²⁴ พระราชบัญญัติการรับมรดก พ.ศ.2558 มาตรา 14(4)

²⁵ พระราชบัญญัติการรับมรดก พ.ศ.2558 มาตรา 14(5)

ตรวจสอบได้ และทำได้ง่ายกว่าทรัพย์สินที่ไม่มีหลักฐานทางทะเบียนควบคุม เช่น ทองคำ เครื่องเพชร พระเครื่อง เป็นต้น

2.4.4 อัตราภาษี²⁶

อัตราภาษีการรับมรดกกำหนดไว้ดังนี้

กรณีผู้ได้รับทรัพย์สินมรดกเป็นบุคคลอื่นๆ ที่ไม่ใช่บุพการีหรือผู้สืบสันดานกำหนดให้จัดเก็บภาษีการรับมรดกในอัตราก้าวหน้าร้อยละ 10 ของมูลค่าทรัพย์สินมรดกในส่วนที่เกิน 100 ล้านบาท

กรณีผู้ได้รับทรัพย์สินมรดกเป็นบุพการีหรือผู้สืบสันดานของเจ้ามรดกกำหนดให้เสียภาษีในอัตราก้าวหน้าร้อยละ 5 ของมูลค่าทรัพย์สินมรดกในส่วนที่เกิน 100 ล้านบาท

2.4.5 การคำนวณภาษี²⁷

การประเมินราคาทรัพย์สินมรดก การประเมินมูลค่าทรัพย์สินแห่งกองมรดกกำหนดให้คำนวณมูลค่าทรัพย์สินที่ต้องเสียภาษีการรับมรดกโดยใช้ราคาหรือมูลค่าอันพึงมีในวันที่ได้รับทรัพย์สินนั้นเป็นมรดกดังนี้²⁸

1. กรณีอสังหาริมทรัพย์ ให้ถือตามราคาประเมินทุนทรัพย์ของอสังหาริมทรัพย์ ซึ่งกำหนดไว้เพื่อเรียกเก็บค่าธรรมเนียมจดทะเบียนสิทธิและนิติกรรมตามประมวลกฎหมายที่ดิน และสามารถหักออกด้วยภาระที่ถูกรอนสิทธิตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดในกฎกระทรวง
2. กรณีหลักทรัพย์ที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยให้ถือเอาราคาของหลักทรัพย์นั้น ในเวลาสิ้นสุดเวลาทำการของตลาดหลักทรัพย์ในวันได้รับทรัพย์สินแห่งกองมรดกนั้น
3. กรณีทรัพย์สินอื่นให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดในกฎกระทรวง แต่หลักเกณฑ์ดังกล่าวให้กำหนดเป็นการทั่วไปโดยไม่มีลักษณะเป็นการเฉพาะเจาะจง

²⁶ พระราชบัญญัติการรับมรดก พ.ศ.2558 มาตรา 16

²⁷ กรมสรรพากร, การคำนวณมูลค่าทรัพย์สินที่ต้องเสียภาษีการรับมรดก, [ออนไลน์], แหล่งที่มา : <https://www.rd.go.th/publish/56660.0.html> [28 มกราคม 2563]

²⁸ พระราชบัญญัติการรับมรดก พ.ศ.2558 มาตรา 15

ซึ่งสามารถแสดงเป็นตารางการคำนวณได้ดังนี้

มูลค่ามรดกที่ได้รับทั้งสิ้น	XXX,XXX,XXX
หัก ภาระหนี้สินอันตกทอดมาจากการรับมรดก	XXX,XXX,XXX
หัก มูลค่ามรดกที่ไม่ต้องเสียภาษี	100,000,000
มูลค่ามรดกที่ต้องเสียภาษี	XXX,XXX,XXX

บทที่ 3

การประกันชีวิตควบการลงทุนกับภาษีมรดก

การประกันชีวิต หมายถึง สัญญาซึ่งผู้รับประกันภัยตกลงว่าจะจ่ายเงินหรือชดใช้เงินจำนวนหนึ่งให้เมื่อผู้เอาประกันภัยยังคงมีชีวิตอยู่จนถึงเวลาที่กำหนดไว้ในสัญญา หรือถึงแก่ภรรยาภายในระยะเวลาของสัญญา โดยบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการประกันชีวิตมีอยู่ด้วยกันสามฝ่าย คือ ผู้รับประกันภัย ผู้เอาประกันภัย และผู้รับประกันภัย เมื่อสัญญาประกันชีวิตเกิดขึ้นแล้ว คู่สัญญาย่อมมีสิทธิและหน้าที่ตามสัญญาซึ่งกันและกัน มาตรา 861 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ได้บัญญัติไว้ว่า “อันว่าสัญญาประกันภัยนั้น คือสัญญาซึ่งบุคคลคนหนึ่งตกลงจะใช้ค่าสินไหมทดแทน หรือใช้เงินจำนวนหนึ่งให้ในกรณีวินาศภัยหากมีขึ้น หรือในเหตุอย่างอื่น ในอนาคตดังได้ระบุไว้ในสัญญา และในการนี้บุคคลอีกคนหนึ่งตกลงจะส่งเงินซึ่งเรียกว่า “เบี้ยประกันภัย” และในมาตรา 889 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ได้บัญญัติไว้อีกว่า “ในสัญญาประกันชีวิตนั้นการใช้จำนวนเงินย่อมอาศัยความทรงชีพหรือภรรยาของบุคคลคนหนึ่ง”

บริษัท ไทยอินชัวร์เรสตาต้าเนท จำกัด ได้ให้ความหมายการประกันชีวิตว่า²⁹ “เป็นวิธีการที่บุคคลกลุ่มหนึ่งร่วมกันเฉลี่ยภัยอันเนื่องจากการตาย การสูญเสียอวัยวะ ทูพพลภาพ และการสูญเสียรายได้ในยามชรา โดยที่เมื่อบุคคลใดต้องประสบภัยเหล่านั้น ก็ได้รับเงินเฉลี่ยช่วยเหลือเพื่อบรรเทาความเดือดร้อนแก่ตนเองและครอบครัว โดยบริษัทประกันชีวิตจะทำหน้าที่เป็นแกนกลางในการนำเงินก้อนดังกล่าวไปจ่าย ให้แก่ผู้ได้รับภัย”

สมาคมประกันชีวิตไทยได้ให้ความหมาย การประกันชีวิต (Life Insurance) หมายถึง³⁰ การที่บุคคลผู้หนึ่งเรียกว่า “ผู้เอาประกันภัย” ได้จ่ายเงินจำนวนหนึ่งเรียกว่า “เบี้ยประกันภัย” ตามจำนวนที่กำหนดไว้ในกรมธรรม์ให้กับบริษัทประกันชีวิต เพื่อซื้อความคุ้มครองการเสียชีวิตครอบคลุมไปถึงการสูญเสียอวัยวะ การทูพพลภาพ การบาดเจ็บ ภายในเวลาที่กำหนด หรือมีอายุยืนยาวจนครบกำหนดตามที่ระบุไว้ในกรมธรรม์ บริษัทประกันจะจ่ายเงินจำนวนหนึ่งเรียกว่า “จำนวนเงินเอาประกันภัย” ให้แก่ “ผู้รับผลประโยชน์” หรือผู้เอาประกันภัยแล้วแต่กรณี ทั้งนี้เงื่อนไข

²⁹ บริษัท ไทยอินชัวร์เรสตาต้าเนท จำกัด, ความหมายของการประกันชีวิต, [ออนไลน์], แหล่งที่มา : <https://www.insure.co.th>, [2 เมษายน 2563]

³⁰ สำนักงานคณะกรรมการกำกับและส่งเสริมการประกอบธุรกิจประกันภัย, ความหมายของการประกันชีวิต, [ออนไลน์], แหล่งที่มา : <https://www.oic.or.th/en/education/insurance/life/meaning>, [23 มกราคม 2563]

ความคุ้มครองจะมีหลายรูปแบบขึ้นอยู่กับทางเลือกซื้อตามความเหมาะสมของผู้เอาประกันภัยเป็นหลัก

ทั้งนี้ทางสมาคมประกันชีวิตไทยได้ให้คำนิยามของผู้เอาประกันภัย ผู้รับผลประโยชน์และผู้รับประกันภัย ไว้ดังนี้³¹

ผู้เอาประกันภัย หมายถึง “บุคคลที่ตกลงทำสัญญาประกันภัยกับบริษัทประกันชีวิต โดยอาศัยสาเหตุของการมีชีวิตหรือการตายเป็นเงื่อนไขในการจ่ายเงินประกันชีวิต”

ผู้รับผลประโยชน์ หมายถึง “บุคคลที่ระบุไว้ในกรมธรรม์ประกันชีวิต ว่าจะเป็นผู้ได้รับเงินประกันชีวิตตามเงื่อนไขที่ระบุไว้ในสัญญา ผู้รับผลประโยชน์อาจเป็นบุคคลเดียวกับผู้เอาประกันภัยก็ได้”

ผู้รับประกันภัย หมายถึง “คู่สัญญาซึ่งโดยทั่วไปคือบริษัทประกันภัยที่ได้รับใบอนุญาตตามกฎหมายจากกรมการประกันภัย กระทรวงพาณิชย์ ผู้รับประกันภัยมีสิทธิในการรับเบี้ยประกัน และมีหน้าที่พิจารณารับประกันภัย ชดใช้ค่าสินไหมทดแทน เมื่อเกิดวินาศภัยขึ้นตามที่ระบุไว้ในสัญญาในการชดใช้นั้น อาจจะใช้เป็นเงินสดหรือการซ่อมแซมให้อยู่ในสภาพเดิมหรือการหาของขึ้นใหม่ มาแทนที่ได้รับความเสียหายก็ได้”

ธุรกิจรับประกันชีวิต³² เป็นธุรกิจที่รับประกันต่อความสูญเสียหรือความเสียหายต่อบุคคลหรือกลุ่มบุคคล โดยสัญญาว่าจะจ่ายชดเชยให้แก่ผู้เอาประกันภัย หรือผู้รับผลประโยชน์กรณีผู้เอาประกันภัยมีการเสียชีวิต และอาจมีความคุ้มครองอื่น ๆ เช่น การประกันอุบัติเหตุและสูญเสียอวัยวะ หรือการประกันกรณีทุพพลภาพ เป็นต้น ทั้งนี้ธุรกิจรับประกันชีวิตเป็นกิจการที่เกี่ยวข้องกับคนจำนวนมากและอาจกระทบกระเทือนถึงระบบเศรษฐกิจของประเทศได้ กฎหมายถึงบัญญัติชัดเจนโดยมิให้ผู้ใดทำสัญญาประกันชีวิตกับบุคคลใดๆ เว้นแต่จะเป็นผู้ได้รับใบอนุญาตประกอบธุรกิจประกันชีวิตจากรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง

การประกันชีวิตมีมากมายหลายแบบ แต่ละแบบจะมีลักษณะความคุ้มครองและผลประโยชน์แตกต่างกันออกไปแบบการประกันชีวิตพื้นฐานมีอยู่ 4 แบบ³³คือ

³¹ สำนักงานคณะกรรมการกำกับและส่งเสริมการประกอบธุรกิจประกันภัย, ความหมายของการประกันชีวิต, [ออนไลน์], แหล่งที่มา : <https://www.oic.or.th/en/education/insurance/life/meaning>, [23 มกราคม 2563]

³² พระราชบัญญัติการประกันชีวิต พ.ศ.2535 มาตรา 18

³³ สำนักงานคณะกรรมการกำกับและส่งเสริมการประกอบธุรกิจประกันภัย, แบบของการประกันชีวิต, [ออนไลน์], แหล่งที่มา : <https://www.oic.or.th/th/consumer/การประกันชีวิต#3>, [23 มกราคม 2563]

1) แบบตลอดชีพ เป็นการประกันชีวิตที่ให้ความคุ้มครองตลอดชีพ ถ้าผู้เอาประกันภัยเสียชีวิตเมื่อใดในขณะที่ยังมีชีวิตอยู่ บริษัทประกันชีวิตจะจ่ายจำนวนเงินเอาประกันภัยให้แก่ผู้รับประโยชน์ วัตถุประสงค์เบื้องต้นของการประกันภัยแบบนี้เพื่อจัดหาเงินทุนสำหรับเงินบำนาญบุคคลที่อยู่ในความอุปการะเมื่อผู้เอาประกันภัยเสียชีวิต หรือเพื่อเป็นเงินทุนสำหรับการเจ็บป่วยครั้งสุดท้ายและค่าทำศพ ทั้งนี้เพื่อไม่ให้ตกเป็นภาระของคนอื่น

2) แบบสะสมทรัพย์ เป็นการประกันชีวิตที่บริษัทจะจ่ายจำนวนเงินเอาประกันภัยให้แก่ผู้เอาประกันภัย เมื่อมีชีวิตอยู่ครบกำหนดสัญญา หรือจ่ายเงินเอาประกันภัยให้แก่ผู้รับผลประโยชน์ เมื่อผู้เอาประกันภัยเสียชีวิตลงภายในระยะเวลาประกันภัย การประกันชีวิตแบบสะสมทรัพย์เป็นส่วนผสมของการคุ้มครองชีวิตและการออมทรัพย์ ส่วนของการออมทรัพย์คือส่วนที่ผู้เอาประกันภัยได้รับคืนเมื่อสัญญาครบกำหนด

3) แบบชั่วระยะเวลา เป็นการประกันชีวิตที่บริษัทประกันชีวิตจะจ่ายเงินให้แก่ผู้รับประโยชน์เมื่อผู้เอาประกันภัยเสียชีวิตในระยะเวลาประกันภัย วัตถุประสงค์เพื่อคุ้มครองการเสียชีวิตก่อนวัยอันสมควรการประกันชีวิตแบบนี้ไม่มีส่วนของการออมทรัพย์ เบี้ยประกันภัยจึงต่ำกว่าแบบอื่น ๆ และไม่มีเงินเหลือคืนให้หากผู้เอาประกันภัยอยู่จนครบกำหนดสัญญา

4) แบบเงินได้ประจำ เป็นการประกันชีวิตที่บริษัทประกันชีวิตจะจ่ายเงินจำนวนหนึ่งเท่ากันอย่างสม่ำเสมอ ให้แก่ผู้เอาประกันภัยทุกเดือน นับแต่ผู้เอาประกันภัยเกษียณอายุ หรือมีอายุครบ 55 ปี หรือ 60 ปี เป็นต้นไป แล้วแต่เงื่อนไขในกรมธรรม์ที่กำหนดไว้ สำหรับระยะเวลาการจ่ายเงินได้ประจำขึ้นอยู่กับความต้องการของผู้เอาประกันชีวิตที่จะเลือกซื้อ

3.1 หลักการประกันชีวิตควบการลงทุน (Unit Linked Insurance Policy)

เนื่องจากสภาวะโลกและการแข่งขันทางธุรกิจประกันภัยในปัจจุบันเพิ่มสูงขึ้นในทุกปี ทำให้บริษัทประกันภัยพัฒนาผลิตภัณฑ์แบบใหม่ๆ เพื่อให้สนองความต้องการของลูกค้า โดยปัจจุบันได้มีการผสมผสานผลิตภัณฑ์ประกันชีวิตพื้นฐานและผลิตภัณฑ์ทางการเงิน เกิดเป็นรูปแบบประกันชีวิตแบบใหม่ ได้แก่ ประกันชีวิตควบการลงทุน หรือ Unit Linked โดย Unit Linked มาจากคำว่า Unit Linked Insurance Policy (ULIP) หรือกรมธรรม์ประกันชีวิตควบการลงทุน (กรมธรรม์ Unit Linked) ซึ่งเป็นการรวมกันของ 2 ผลิตภัณฑ์ นั่นคือ กรมธรรม์ประกันชีวิตและการลงทุนในหน่วยลงทุน กล่าวคือ เป็นการประกันชีวิตที่ให้ความคุ้มครองชีวิตและการลงทุนในกองทุนรวม ซึ่งไม่มีการรับประกันมูลค่ากรมธรรม์ เนื่องจากมูลค่ากรมธรรม์ขึ้นอยู่กับมูลค่าหน่วยลงทุน โดยอาจสูงขึ้นหรือต่ำลงตามผลประกอบการของกองทุนรวมนั่นเอง

กรมธรรม์ชนิดนี้จึงเป็นการเพิ่มความสะดวกสบาย (one-stop-service) สำหรับผู้ขอเอาประกันภัย ซึ่งผู้ขอเอาประกันภัยจะได้รับคุณภาพบริการที่ดีขึ้น สามารถเลือกลงทุนได้หลากหลายกองทุนโดยไม่จำเป็นต้องทำธุรกรรมหลายที่ และสามารถวางแผนทางการเงินควบคู่กับความคุ้มครองได้ในกรมธรรม์เดียว

โดยเบี้ยประกันภัยของกรมธรรม์ Unit Linked นี้จะสามารถแบ่งออกได้เป็น 3 ส่วน ดังนี้³⁴

ส่วนที่ 1 เป็นค่าความคุ้มครองตามที่กรมธรรม์ประกันชีวิตกำหนด โดยผู้ขอเอาประกันภัยสามารถเลือกสัดส่วนความคุ้มครองได้ตามความต้องการ ซึ่งบริษัทประกันชีวิตจะนำเงินส่วนนี้ไปบริหารเอง และบริษัทจะเป็นผู้รับความเสี่ยงจากการนำเงินส่วนนี้ไปลงทุนในหลักทรัพย์และทรัพย์สินประเภทต่างๆ

ส่วนที่ 2 เป็นค่าใช้จ่ายต่างๆตามกรมธรรม์ที่บริษัทประกันภัยเรียกเก็บเพื่อเป็นค่าดำเนินการ ค่าดูแลรักษากรมธรรม์และค่าบริการในการลงทุน ซึ่งจะกำหนดแตกต่างกันไปกับการออกแบบของแต่ละบริษัท

ส่วนที่ 3 เป็นส่วนที่จัดสรรเข้าไปเป็นการลงทุนตามสัดส่วนที่ผู้ขอเอาประกันภัยเลือก ซึ่งบริษัทประกันชีวิตจะนำไปซื้อหน่วยลงทุนของกองทุนรวมตามคำสั่งของผู้เอาประกันภัย โดยบริษัทที่บริหารจัดการเงินดังกล่าวจะออกหน่วยลงทุนให้แก่ผู้เอาประกันภัย โดยบริษัทประกันชีวิตเป็นผู้ดูแลระบบบัญชีกรมธรรม์ของผู้เอาประกันภัย

ตามที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้น เนื่องจากเบี้ยประกันภัยของกรมธรรม์ Unit Linked สามารถแบ่งออกได้เป็นสัดส่วน ซึ่งต่างจากเบี้ยประกันชีวิตรูปแบบอื่นๆ ดังนั้นผู้เอาประกันภัยจะได้รับการบริการที่ดีขึ้น ทราบข้อมูลที่โปร่งใสและเป็นจริงจากบริษัทประกันภัย เช่น การเปิดเผยข้อมูลเที่ยงตรง โปร่งใส ตัวแทนขาย ที่มีคุณสมบัติมากกว่าตัวแทนขายกรมธรรม์แบบทั่วไป และในมุมมองของบริษัทประกันกรมธรรม์ Unit Linked ช่วยในเรื่องของการลดภาระในการสำรองการดำรงเงินกองทุน และการรับประกันการจ่ายผลประโยชน์ เนื่องจากการลงทุนในหน่วยลงทุนที่ผู้ขอเอาประกันได้เลือกสรรหรือบริหารจัดการสัดส่วนนี้ ผู้เอาประกันภัยจะเป็นผู้รับความเสี่ยงเอง นอกจากนี้ยังช่วยเพิ่มความน่าเชื่อถือให้กับระบบประกันชีวิต และเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันข้ามอุตสาหกรรมด้วย

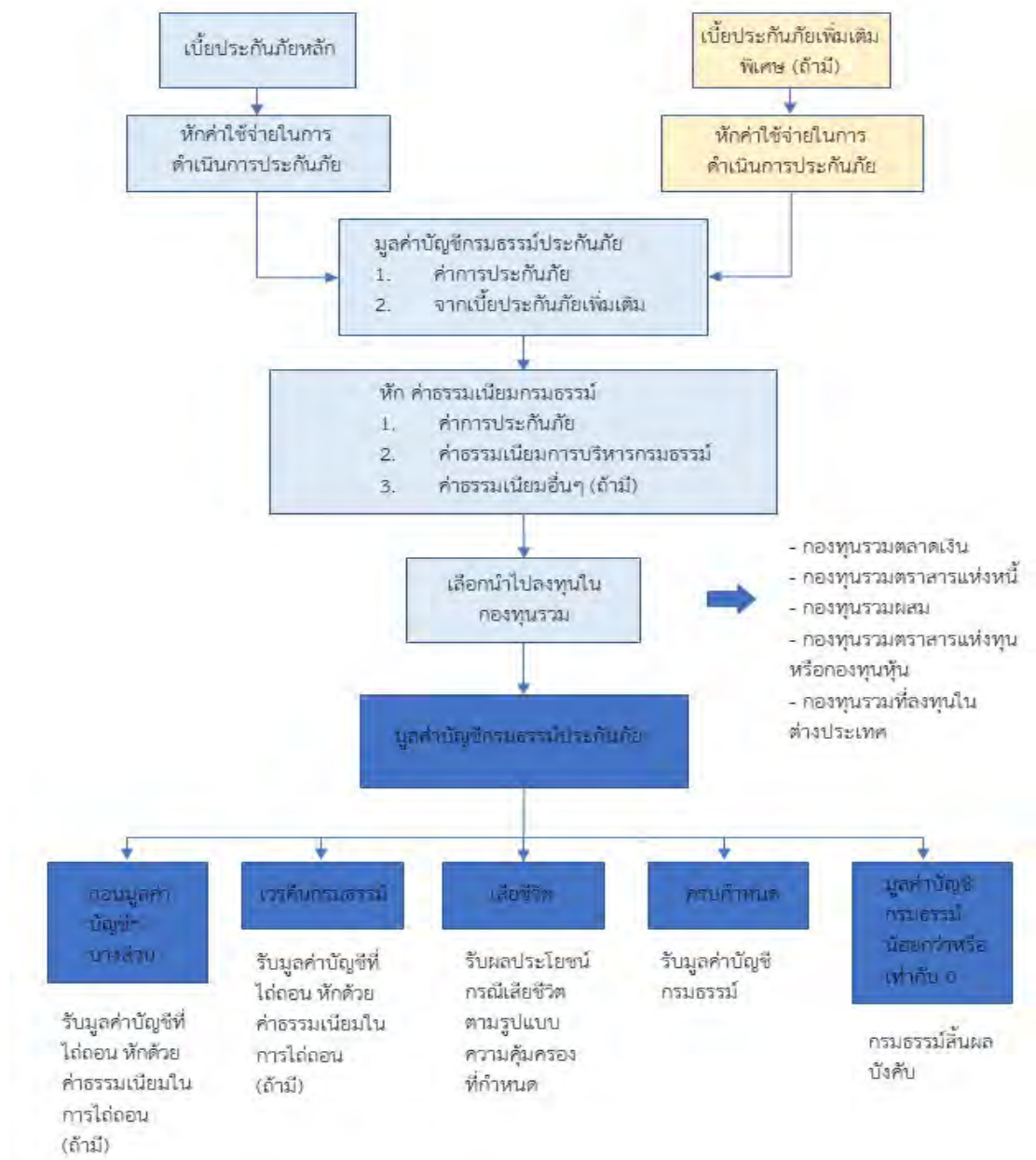
³⁴ สำนักงานคณะกรรมการกำกับและส่งเสริมการประกอบธุรกิจประกันภัย, กรมธรรม์ประกันชีวิตแบบ Unit Linked, [ออนไลน์], แหล่งที่มา : <https://www.oic.or.th/th/consumer/กรมธรรม์ประกันชีวิตแบบ-unit-link>, [23 มกราคม 2563]

อย่างไรก็ตามเนื่องจากกรมธรรม์ Unit Linked เป็นการพัฒนาขั้นอีกขั้นของกรมธรรม์ ประกันชีวิต ซึ่งบริษัทประกันภัยที่มีความประสงค์จะขายผลิตภัณฑ์นี้ จะต้องมีการดำเนินการ อย่างมืออาชีพ มีธรรมาภิบาลที่ดี เพื่อส่งผลให้ระบบการประกันภัยทั้งระบบมีมาตรฐานที่สูงขึ้น ดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและเข้ามาควบคุมในการขายผลิตภัณฑ์ประเภทนี้ ได้แก่ สำนักงาน คณะกรรมการกำกับและส่งเสริมการประกอบธุรกิจประกันภัย (คปภ.), สำนักงานคณะกรรมการ กำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ (ก.ล.ต.) และบริษัทหลักทรัพย์จัดการกองทุน (บลจ.) รวมถึง คุณสมบัติของผู้ขายกรมธรรม์ Unit Linked นี้จะต้องได้รับความเห็นชอบจาก ก.ล.ต. ให้เป็น นักวิเคราะห์การลงทุน หรือผู้แนะนำการลงทุนตามหลักเกณฑ์ที่ คปภ.กำหนด ขึ้นทะเบียนตัวแทน ประกันชีวิตและอบรมตามหลักเกณฑ์ที่สำนักงาน คปภ.กำหนด

หลักการการทำงานหรือโครงสร้างของกรมธรรม์ Unit Linked นี้มีความแตกต่าง จากกรมธรรม์ชีวิตรูปแบบธรรมที่เคยมีซึ่งสามารถอธิบายการทำงานด้วยแผนภาพ เพื่อให้เกิด ความเข้าใจง่ายขึ้นได้ดังนี้³⁵

---

³⁵ สำนักงานคณะกรรมการกำกับและส่งเสริมการประกอบธุรกิจประกันภัย, กรมธรรม์ประกันชีวิตแบบ Unit Linked, [ออนไลน์], แหล่งที่มา : <https://www.oic.or.th/th/consumer/กรมธรรม์ประกันชีวิตแบบ-unit-link>, [23 มกราคม 2563]

รูปที่ 1 แผนภาพการทำงานของกรมธรรม์ Unit Linked

จากภาพสามารถอธิบายถึงการทำงานของกรมธรรม์ Unit Linked ได้ว่า เมื่อผู้เอาประกันภัยชำระค่าเบี้ยประกันภัยหลัก และเบี้ยประกันภัยเพิ่มเติมพิเศษ เช่น การเพิ่มเงินลงทุนในกองทุน (ถ้ามี) แล้วบริษัทผู้รับประกันภัยจะหักค่าใช้จ่ายในการดำเนินการประกันภัย คงเหลือเป็นมูลค่าบัญชีกรมธรรม์ประกันภัยหรือมูลค่าคงเหลือสุทธิของหน่วยลงทุนในกองทุนรวม จากนั้นหักค่าใช้จ่ายการประกันภัย ค่าธรรมเนียมการบริหารกรมธรรม์ และค่าธรรมเนียมอื่นๆ มูลค่าคงเหลือหลังจากได้มีการหักค่าใช้จ่ายที่จำเป็นแล้ว บริษัทประกันภัยจะนำไปซื้อหน่วยลงทุนในกองทุนรวม ซึ่งจะมีทั้งกองทุนรวมตลาดเงิน กองทุนรวมตราสารแห่งหนึ่ง กองทุนรวมผสม กองทุนรวมตราสารแห่งทุนหรือ

กองทุนหุ้น รวมถึงกองทุนที่ลงทุนในต่างประเทศด้วย ทั้งนี้ผู้เอาประกันภัยจะเป็นผู้คัดสรรมาให้ผู้เอาประกันภัยได้เลือกลงทุน เงินมูลค่าหน่วยลงทุนในกองทุนถือเป็นมูลค่าบัญชีกรมธรรม์ประกันภัย อย่างไรก็ตามเนื่องจากผู้ลงทุนเป็นผู้เลือกลงทุนตามกองทุนที่สนใจ รวมถึงกำหนดสัดส่วนแต่ละกองทุนได้เอง ดังนั้นมูลค่าบัญชีกรมธรรม์จะมีจำนวนมากหรือน้อยขึ้นอยู่กับมูลค่าของหน่วยลงทุน ซึ่งผู้ลงทุนจะต้องเป็นผู้รับความเสี่ยงเอง และผู้รับประกันภัยจะจ่ายชำระเงินตามสัญญาในกรณีต่างๆ ดังนี้

- 1) กรณีถอนมูลค่าบัญชีบางส่วน ผู้เอาประกันภัยจะได้รับมูลค่าตามที่ถอนหักด้วยค่าธรรมเนียมการถอน
- 2) กรณีเวนคืนกรมธรรม์ ผู้เอาประกันภัยจะได้รับมูลค่าตามที่ถอนหักด้วยค่าธรรมเนียมการถอน
- 3) กรณีเสียชีวิต ผู้รับผลประโยชน์ตามที่ระบุไว้ในกรมธรรม์หรือทายาท (แล้วแต่กรณี) ได้รับเงินผลประโยชน์ตามรูปแบบการคุ้มครองตามที่ระบุไว้ในกรมธรรม์
- 4) กรณีครบกำหนด ผู้เอาประกันภัยจะได้รับมูลค่าบัญชีกรมธรรม์
- 5) กรณีมูลค่าบัญชีกรมธรรม์น้อยกว่าหรือเท่ากับ 0 จะถือว่ากรมธรรม์นั้นไม่มีผลบังคับใช้ต่อไป

3.1.1 ลักษณะที่สำคัญของกรมธรรม์ประกันชีวิตแบบ Unit Linked

มีลักษณะที่สำคัญดังนี้³⁶

- 1) การประกันชีวิตในลักษณะควบการลงทุน (Investment – Linked Life Insurance) นั้นเป็นกรมธรรม์ประกันชีวิตที่แยกส่วนความคุ้มครองชีวิต และส่วนการลงทุนในหน่วยลงทุนอย่างชัดเจนผลตอบแทนจากการลงทุนขึ้นอยู่กับมูลค่าหน่วยลงทุน จึงกล่าวได้ว่าผลตอบแทนจากการทำกรมธรรม์ประกันชีวิต Unit Linked จะมีจำนวนมากหรือน้อยขึ้นอยู่กับมูลค่าการลงทุน ความผันแปรตามตลาด ไม่อาจกำหนดผลตอบแทนที่ชัดเจนได้ ผู้เอาประกันสามารถเลือกแบบการลงทุนรวมถึงบริหารความเสี่ยงเอง

³⁶ สำนักงานคณะกรรมการกำกับและส่งเสริมการประกอบธุรกิจประกันภัย, คู่มือสำหรับปฏิบัติงานสำหรับนายหน้าประกันชีวิต, [ออนไลน์], แหล่งที่มา : <http://www.oic.or.th/en/consumer/คู่มือสำหรับปฏิบัติงานสำหรับนายหน้าประกันชีวิต>, [23 มกราคม 2563]

2) ความโปร่งใส เป็นกรมธรรม์ประกันชีวิตรูปแบบที่มีการระบุค่าใช้จ่ายต่าง ๆ ในกรมธรรม์ประกันชีวิต ค่าการประกันภัย มูลค่าบัญชีกรมธรรม์ประกันภัยในแต่ละช่วงเวลาซึ่งจะขึ้นอยู่กับราคาของหน่วยลงทุน ทั้งนี้ในกรมธรรม์ประกันชีวิตแบบทั่วไปจะไม่มีการการแสดงรายละเอียดค่าใช้จ่ายต่าง ๆ นี้ ผู้เอาประกันภัยจะไม่สามารถทราบถึงการจัดสรรเบี้ยประกันที่ผู้เอาประกันได้ชำระไปได้

3) มีความยืดหยุ่นสูง กล่าวคือเป็นรูปแบบประกันชีวิตที่เปิดโอกาสให้ผู้เอาประกันภัยสามารถที่จะเลือกใช้สิทธิภายใต้ข้อกำหนดที่ระบุไว้ในเงื่อนไขกรมธรรม์ เช่น

1) เบี้ยประกันภัยสามารถเพิ่มขึ้นหรือลดลง และเลือกงวดของการชำระได้อีกทั้งยังสามารถพักการชำระเบี้ยประกันภัยได้

2) ชำระเบี้ยประกันภัยเป็นจำนวนเท่าใดก็ได้ หรือไม่ชำระก็ได้ トラบใดที่ยังมีมูลค่าในบัญชีกรมธรรม์ประกันภัยเพียงพอสำหรับการจัดสรรเป็นค่าความคุ้มครองและค่าใช้จ่ายดำเนินงาน

3) ส่วนเงินลงทุนเพิ่ม/ลดได้ และยังสามารถเลือกจ่ายเบี้ยประกันภัยพิเศษ (Top up) ได้ โดยผู้เอาประกันภัยสามารถเลือกเพิ่มจำนวนเงินลงทุนในการซื้อหน่วยลงทุนได้หากต้องการ โดยจำนวน Top up นี้ ให้เป็นไปตามเงื่อนไขของแต่ละบริษัทประกันภัย

4) ผลประโยชน์การมรณกรรมเพิ่ม/ลดได้ ผู้เอาประกันภัยสามารถลดผลประโยชน์มรณกรรมได้ เพื่อเป็นการบริหารบัญชีกรมธรรม์ประกันภัย ตัวอย่างเช่น การหักค่าใช้จ่ายการประกันภัยของผู้เอาประกันภัย โดยทั่วไปจะขึ้นอยู่กับจำนวนผลประโยชน์มรณกรรม (ทุนเอาประกันภัย) อายุ เพศ สุขภาพพื้นฐาน ดังนั้นเมื่อผู้เอาประกันภัยมีอายุสูงขึ้นค่าการประกันภัยจะมีสัดส่วนที่สูงขึ้น ทำให้มูลค่าบัญชีกรมธรรม์น้อยลง และสัดส่วนในการลงทุน (ซื้อหน่วยลงทุน) มีน้อยลง แต่หากมีการลดทุนประกัน ค่าใช้จ่ายการประกันชีวิตจะลดลงตามสัดส่วนทำให้มูลค่าบัญชีกรมธรรม์ประกันภัยของผู้เอาประกันภัยบัญชีกรมธรรม์

5) สิทธิในการถอนมูลค่ากรมธรรม์ประกันภัย ผู้เอาประกันภัยสามารถถอนเงินจากมูลค่าบัญชีกรมธรรม์ประกันภัยของตนเองได้ โดยไม่ทำให้กรมธรรม์สิ้นสุดลง แต่ผลประโยชน์การมรณกรรมจะลดลงเท่ากับจำนวนเงินที่ถอนออกไป บริษัทจะไม่คิดดอกเบี้ยสำหรับจำนวนเงินที่ถอน แต่มักจะคิดค่าธรรมเนียมในแต่ละครั้งที่ถอนเงินสดออกไป โดยมูลค่าเวนคืนเงินสดจะเท่ากับมูลค่าบัญชีกรมธรรม์หักเงินค่าธรรมเนียมการยกเลิกกรมธรรม์ประกันภัยซึ่งเงินค่าธรรมเนียมการยกเลิกกรมธรรม์ประกันภัยจะลดลงในแต่ละปีจะเท่ากับศูนย์ จึงทำให้มูลค่าเวนคืนเงินสดเท่ากับมูลค่าบัญชีกรมธรรม์ในปีที่กำหนดไว้

6) ผู้ถือกรมธรรม์ประกันภัยเป็นผู้รับภาระความเสี่ยงจากการลงทุนด้วยตนเอง โดยสามารถเลือกลงทุนในกองทุนรวมที่มีความเสี่ยง และผลตอบแทนที่สอดคล้องกับความต้องการ

ของตนเองได้ ดังนั้นยอดเงินในบัญชีกรมธรรม์ประกันภัยแต่ละงวดอาจเพิ่มขึ้น หรือลดลงขึ้นอยู่กับราคาหน่วยลงทุนในกองทุนรวมที่ผู้ถือกรมธรรม์เลือก

7) กรมธรรม์ประกันชีวิตแบบพื้นฐานสามารถนำเบี้ยประกันชีวิตที่มีระยะเวลาเอาประกันชีวิต 10 ปีขึ้นไป ยื่นหักลดหย่อนภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาเป็นจำนวนเงินตามที่จ่ายจริง แต่ไม่เกิน 100,000 บาท หรือกรณีกรมธรรม์ประกันชีวิตแบบบำนาญสามารถนำเบี้ยประกันชีวิตแบบบำนาญที่มีระยะเวลาเอาประกันภัย 10 ปีขึ้นไป ยื่นหักลดหย่อนภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาใน 100,000 บาทแรกให้เต็มจำนวนเงินก่อน (ประกันชีวิตพื้นฐาน) ส่วนที่เกิน 100,000 บาทให้นำมาคำนวณร้อยละ 15 ของเงินได้พึงประเมิน แต่ไม่เกิน 200,000 บาท แล้วนำมาลดหย่อนภาษีในส่วนประกันชีวิตแต่บำนาญ ทั้งนี้เนื่องจากกรมธรรม์ Unit Linked สามารถแบ่งเบี้ยประกันออกได้เป็น 2 ส่วนที่ชัดเจน ดังนั้นในการลดหย่อนภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาจะสามารถลดหย่อนได้เฉพาะส่วนของสัญญาประกันชีวิต ส่วนของเงินลงทุนหรือมูลค่าหน่วยลงทุนจะไม่สามารถนำมาลดหย่อนภาษีได้

3.1.2 การจัดสรรเบี้ยประกันภัยแบบ Unit Linked

เนื่องจากกรมธรรม์ประกันชีวิตแบบ Unit Linked มีทั้งความคุ้มครองชีวิตและการลงทุน บริษัทจึงต้องจัดสรรเบี้ยประกันภัยที่ผู้เอาประกันภัยชำระ ดังนี้

- 1) บริษัทจะนำเงินค่าเบี้ยประกันภัยส่วนหนึ่งไปซื้อความคุ้มครองชีวิต (คุ้มครองกรณีเสียชีวิต)
- 2) บริษัทนำเงินหลังจากหักค่าการประกันภัย และค่าธรรมเนียมกรมธรรม์ประกันภัยแล้วไปลงทุน โดยผู้เอาประกันภัยเป็นผู้เลือกลงทุนในกองทุนรวมต่างๆ
- 3) การเพิ่มขึ้นหรือลดลงของมูลค่าของหน่วยลงทุนที่ผู้เอาประกันภัยเลือกลงทุนไว้ จะถูกสะสมเข้าหรือหักออกจากบัญชีกรมธรรม์ประกันภัยของผู้เอาประกันภัย

3.2 แนวทางปฏิบัติประกันชีวิต Unit Linked

3.2.1 รูปแบบความคุ้มครองของกรมธรรม์ประกันชีวิตแบบ Unit Linked³⁷

ผู้เอาประกันภัยสามารถเลือกรูปแบบความคุ้มครองของกรมธรรม์ประกันชีวิตแบบ Unit Linked ได้ 2 แบบ คือ

³⁷ สำนักงานคณะกรรมการกำกับและส่งเสริมการประกอบธุรกิจประกันภัย, คู่มือสำหรับปฏิบัติงานสำหรับนายหน้าประกันชีวิต, [ออนไลน์], แหล่งที่มา : <http://www.oic.or.th/en/consumer/คู่มือสำหรับปฏิบัติงานสำหรับนายหน้าประกันชีวิต>, [23 มกราคม 2563]

แบบที่ 1

1) กรณีเสียชีวิต ผู้รับผลประโยชน์จะได้รับเงินผลประโยชน์จากกรมธรรม์เท่ากับจำนวนเงินเอาประกันภัย หรือมูลค่าบัญชีกรมธรรม์ประกันภัยบวกด้วยความเสี่ยงภัยสุทธิขั้นต่ำ (Net Amount at Risk) แล้วแต่จำนวนใดจะมากกว่า

2) กรณีอยู่ครบกำหนดสัญญา บริษัทจะจ่ายมูลค่าบัญชีกรมธรรม์ประกันภัย

แบบที่ 2

1) กรณีเสียชีวิต จำนวนเงินเอาประกันภัยบวกมูลค่าบัญชีกรมธรรม์ประกันภัย

2) กรณีอยู่ครบกำหนดสัญญา บริษัทจะจ่ายมูลค่าบัญชีกรมธรรม์ประกันภัย

3.2.2 เงื่อนไขสำคัญและสัญญาเพิ่มเติมแนบท้ายกรมธรรม์ประกันภัย³⁸

1. ผู้รับผลประโยชน์ตามกรมธรรม์

ระบุหรือไม่ระบุก็ได้ กรณีระบุผู้รับประโยชน์มากกว่า 1 คน และผู้รับประโยชน์รายใดเสียชีวิตก่อนผู้เอาประกันภัยควรแจ้งให้ผู้รับประกันภัยทราบ กรณีไม่ได้แจ้งเปลี่ยนผู้รับประโยชน์ บริษัทจะจ่ายเงินผลประโยชน์ให้แก่ผู้รับประโยชน์ที่เหลือคนละเท่าๆกัน

2. การเปลี่ยนตัวผู้รับผลประโยชน์

ผู้เอาประกันภัยจะเปลี่ยนผู้รับประโยชน์ได้ เว้นแต่ได้ส่งมอบกรมธรรม์ให้ผู้รับประโยชน์ไปแล้วและผู้รับประโยชน์ได้บอกกล่าวเป็นหนังสือแสดงความจำนงไปยังบริษัทว่าจะถือเอาประโยชน์ตามสัญญานั้น

3. การคัดเลือกกองทุน

บริษัทรับประกันภัยจะเป็นผู้พิจารณาคัดเลือกกองทุนและดำเนินการตามที่บริษัทฯ พิจารณาเห็นสมควร ทั้งนี้ นโยบายการลงทุนของแต่ละกองทุนนั้นเป็นไปตามรายละเอียดที่ระบุในหนังสือชี้ชวนของกองทุน

³⁸ สำนักงานคณะกรรมการกำกับและส่งเสริมการประกอบธุรกิจประกันภัย, คู่มือสำหรับปฏิบัติงานสำหรับนายหน้าประกันชีวิต, [ออนไลน์], แหล่งที่มา : <http://www.oic.or.th/en/consumer/คู่มือสำหรับปฏิบัติงานสำหรับนายหน้าประกันชีวิต>, [23 มกราคม 2563]

4. การยกเลิกกองทุน

การยกเลิกกองทุนโดยบริษัท บริษัทอาจพิจารณายกเลิกกองทุนใดๆภายใต้ดุลยพินิจของบริษัท โดยบริษัทจะแจ้งให้ผู้เอาประกันภัยทราบล่วงหน้าไม่น้อยกว่า 1 เดือน ทั้งนี้หากผู้เอาประกันภัยไม่ได้มาดำเนินการใดๆ ภายในระยะเวลาที่บริษัทกำหนด (ตามที่ได้รับแจ้งจากบริษัท) บริษัทจะดำเนินการสับเปลี่ยนกองทุนดังกล่าวไปยังกองทุนอื่น ที่มีนโยบายการลงทุนที่ใกล้เคียงกันภายใต้ดุลยพินิจของบริษัทฯ

การยกเลิกกองทุนโดยสาเหตุอื่น ในกรณีที่กองทุนใดถูกปิด เลิกกองทุน ชำระบัญชีหรือถูกระงับการดำเนินการสับเปลี่ยนหน่วยลงทุนของกองทุนดังกล่าวไปยังกองทุนอื่นที่มีนโยบายการลงทุนใกล้เคียงกัน ภายใต้ดุลยพินิจของบริษัทฯ โดยจะแจ้งให้ผู้เอาประกันภัยทราบหลังจากการสับเปลี่ยนกองทุนเสร็จแล้ว

5. การสับเปลี่ยนกองทุน

ผู้เอาประกันภัยสามารถร้องขอให้บริษัท ดำเนินการสับเปลี่ยนกองทุนบางส่วนหรือทั้งหมดจากกองทุนหนึ่งไปยังอีกกองทุนหนึ่งได้ โดยการขายคืนหน่วยลงทุนของกองทุนปลายทางโดยบริษัท ผู้รับประกันภัยอาจจะกำหนดจำนวนครั้งให้ผู้เอาประกันภัย สามารถสับเปลี่ยนกองทุนได้ โดยไม่เสียค่าใช้จ่ายหากเกินกว่าที่กำหนดจะมีค่าใช้จ่ายตามที่กำหนดไว้ในตารางค่าธรรมเนียม

6. การจัดสรรการลงทุน

ผู้เอาประกันภัยสามารถยื่นคำร้องขอเลือกกำหนดสัดส่วนการลงทุนได้ตามหลักเกณฑ์ที่บริษัทผู้รับประกันภัยกำหนด ทั้งนี้การเลือกลงทุนในแต่ละกองทุนจะต้องไม่ต่ำกว่าร้อยละ 5 ของเบี้ยประกันภัยหลัก เพื่อความคุ้มครองและเบี้ยประกันภัยเพิ่มเติมพิเศษ (ถ้ามี) หลังจากหักค่าธรรมเนียมและหนี้สินใดๆ ที่ค้างชำระตามกรมธรรม์ (ถ้ามี)

ทั้งนี้การจัดสรรการลงทุนตามคำร้องขอของผู้เอาประกันภัยจะขึ้นอยู่กับข้อกำหนดของกองทุนและการอนุมัติจากบริษัทผู้รับประกันภัย

การจัดสรรการลงทุนสำหรับเบี้ยประกันภัยหลักงวดต่อไปจะเป็นไปตามการจัดสรรการลงทุนครั้งล่าสุดหรือผู้เอาประกันภัยอาจยื่นคำร้องขอเลือกกำหนดสัดส่วนการลงทุนใหม่ได้ตามหลักเกณฑ์ที่บริษัทผู้รับประกันภัยกำหนด

7. การคำนวณมูลค่าบัญชีกรมธรรม์ประกันภัย

ผลรวมของจำนวนหน่วยลงทุนคูณกับมูลค่าหน่วยลงทุน ณ วันที่ประเมินราคาของแต่ละกองทุน

8. การถอนเงินจากกรมธรรม์

ผู้เอาประกันภัยสามารถถอนเงินจากกรมธรรม์ตามเกณฑ์ที่บริษัทผู้รับประกันภัยกำหนด และต้องแจ้งให้บริษัททราบเป็นลายลักษณ์อักษรโดยการถอนแต่ละครั้ง จำนวนเงินที่ได้รับ จะต้องไม่ต่ำกว่า ... บาท ซึ่งจำนวนเงินที่ได้จากการถอนแต่ละครั้งจะเท่ากับจำนวนเงินที่ถอนหักด้วยค่าใช้จ่ายในการถอนเงินจากกรมธรรม์ประกันภัยตามที่ระบุไว้ในตารางค่าใช้จ่ายกรมธรรม์ประกันภัย และมูลค่ารับซื้อคืนหน่วยลงทุนภายหลัง จะต้องเหลือไม่น้อยกว่า....บาท

9. การหยุดพักชำระเบี้ยประกันภัย

ในขณะที่กรมธรรม์ Unit Linked ยังมีผลบังคับมีมูลค่ารับซื้อคืนหน่วยลงทุน หากผู้เอาประกันภัยไม่ชำระเบี้ยประกันภัยหลักภายในระยะเวลาผ่อนผันชำระเบี้ยประกันภัย กรมธรรม์จะมีลักษณะเป็นการหยุดพักชำระเบี้ยประกันภัย และจะมีผลบังคับต่อไปตราบเท่าที่มูลค่ารับซื้อคืนหน่วยลงทุนยังมีเพียงพอที่จะชำระค่าการประกันภัย ค่าใช้จ่ายการรักษากรมธรรม์ ค่าธรรมเนียมการบริหารกรมธรรม์โดยการชำระค่าใช้จ่ายดังกล่าว จะถูกถอนจาก มูลค่ารับซื้อคืนหน่วยลงทุน จนกระทั่งมูลค่ารับซื้อคืนหน่วยลงทุนเท่ากับหรือน้อยกว่าศูนย์ หลังจากนั้นกรมธรรม์ ย่อมขาดอายุ และสิ้นสุดผลบังคับ

10. การส่งใบแจ้งรายงานสถานะทางการเงินของกรมธรรม์

บริษัทผู้รับประกันภัยจะจัดส่งรายงานสถานะทางการเงินของกรมธรรม์ประกันภัย ให้แก่ผู้เอาประกันภัย อย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง ถ้ามากกว่านี้บริษัทอาจเรียกเก็บค่าใช้จ่าย ซึ่งเงื่อนไขนี้ ขึ้นอยู่กับผู้รับประกันภัยจะเป็นผู้กำหนด

11. การกู้ยืมตามกรมธรรม์

กรมธรรม์ Unit Linked จะไม่สามารถกู้ยืมได้เหมือนเหมือนกับกรมธรรม์ประกันชีวิตรูปแบบอื่น เนื่องจากผู้เอาประกันสามารถขายหน่วยลงทุนคืนได้ หรือถอนมูลค่าบัญชีกรมธรรม์ได้ ทั้งนี้มูลค่าคงเหลือในบัญชีกรมธรรม์จะต้องไม่น้อยกว่าหรือเท่ากับศูนย์ ย่อมทำให้กรมธรรม์ประกันภัยนี้ สิ้นผลบังคับลง

12. สิทธิเกี่ยวกับเงินค้ำจ่ายในกรมธรรม์

หากผู้เอาประกันภัย หรือผู้รับประโยชน์ตามกรมธรรม์ไม่มารับเงินที่มีสิทธิได้รับตามกรมธรรม์ ภายใน 3 เดือนนับแต่วันที่กรมธรรม์ครบกำหนด หรือผู้เอาประกันภัยถึงแก่กรรม บริษัทผู้รับประกันภัยจะให้ดอกเบี้ยสำหรับเงินดังกล่าวทั้งหมดในอัตราดอกเบี้ยขั้นต่ำที่ใช้ในการคำนวณเบี้ยประกันภัยของการประกันชีวิตประเภทสามัญ

13. การเวนคืนกรมธรรม์

หากมีการชำระเบี้ยประกันภัยมาจนถึงเวลาที่มีเงินค่าเวนคืนกรมธรรม์และกรมธรรม์ ยังมีผลบังคับ ผู้เอาประกันภัยย่อมมีสิทธิจะบอกเลิกสัญญาได้โดยขอเวนคืนกรมธรรม์และรับเงินค่าเวนคืนกรมธรรม์ซึ่งมีค่าเท่ากับมูลค่าบัญชีกรมธรรม์ประกันภัยหักด้วยค่าใช้จ่ายในการถอนมูลค่าบัญชีกรมธรรม์ประกันภัยตามที่ระบุไว้ในตารางค่าใช้จ่ายกรมธรรม์ประกันภัยรวมกับค่าการประกันภัยตามจำนวนวันที่ยังไม่ได้ให้ความคุ้มครอง (ถ้ามี) และยอมทำให้กรมธรรม์ประกันภัยนี้สิ้นผลบังคับลง

14. สิทธิในการขอยกเลิกกรมธรรม์

โดยบริษัทผู้รับประกันภัยจะคืนมูลค่ารับซื้อคืนหน่วยลงทุนทั้งหมด ค่าธรรมเนียมกรมธรรม์ที่บริษัทได้เรียกเก็บหักด้วยค่าใช้จ่ายฉบับละ 500 บาท และค่าตรวจสอบสภาพตามที่จ่ายจริง (ถ้ามี)

15. สัญญาเพิ่มเติมแนบท้ายกรมธรรม์

กรมธรรม์ประกันชีวิตหลักของ แบบ Unit Linked เหมือนสัญญาประกันชีวิตพื้นฐานที่บริษัทประกันภัย จะจัดทำสัญญาเพิ่มเติมแนบท้ายกรมธรรม์ หรือบันทึกสลักหลังสำหรับแนบไว้กับกรมธรรม์ประกันชีวิตหลัก เพื่อให้มีผลบังคับใช้กับกรมธรรม์ประกันชีวิตหลัก เพื่อขยายความคุ้มครอง หรือเพิ่มประโยชน์พิเศษนอกเหนือจากความคุ้มครองหรือผลประโยชน์ที่ได้จากกรมธรรม์ประกันชีวิตหลัก สัญญาเพิ่มเติมแนบท้ายกรมธรรม์ หรือบันทึกสลักหลังนี้ เรียกว่า สัญญาเพิ่มเติมแนบท้ายกรมธรรม์ (Riders) ซึ่งผู้เอาประกันภัยจะเลือกซื้อเพิ่ม หรือไม่ต้องการก็ได้ สัญญาเพิ่มเติมแนบท้ายกรมธรรม์ของกรมธรรม์ประกันชีวิตแบบ Unit Linked จะเหมือนกับกรมธรรม์ประกันชีวิตแบบพื้นฐาน ประกอบด้วย

15.1 สัญญาเพิ่มเติมแนบท้ายกรมธรรม์เพื่อคุ้มครองอุบัติเหตุ

15.2 สัญญาเพิ่มเติมแนบท้ายการประกันสุขภาพ

- 15.3 สัญญาเพิ่มเติมแนบท้ายการให้สิทธิในการยกเว้นไม่ต้องชำระเบี้ยประกันภัย
- 15.4 สัญญาเพิ่มเติมแนบท้ายผลประโยชน์ผู้ชำระเบี้ยประกันภัย
- 15.5 สัญญาเพิ่มเติมแนบท้ายการประกันชีวิตแบบชั่วระยะเวลา

3.2.3 วิธีการชำระเบี้ยประกันภัยแบบ Unit Linked

ผู้เอาประกันภัยสามารถเลือกชำระเบี้ยประกันภัยได้ 2 แบบ³⁹คือ

1) ชำระเบี้ยประกันภัยรายงวด

การชำระเบี้ยประกันภัยจะต้องชำระก่อนหรือในวันถึงกำหนดโดยชำระเป็นงวดรายปี ราย 6 เดือน ราย 3 เดือน หรือรายเดือน ณ สำนักงานใหญ่หรือสาขาของบริษัทผู้รับประกันภัยหรือกับนายหน้าเป็นหนังสือจากบริษัทผู้รับประกันภัยโดยบริษัทจะออกใบเสร็จรับเงินเบี้ยประกันภัยให้ไว้เป็นหลักฐาน

เบี้ยประกันภัยงวดแรก บริษัทประกันภัยจะหักค่าใช้จ่าย ค่าการประกันภัย ความคุ้มครองชีวิต และค่าธรรมเนียมรักษากรมธรรม์ประกันภัย ออกจากเบี้ยประกันภัยงวดแรก หลังจากนั้นนำเงินส่วนที่เหลือไปซื้อหน่วยลงทุนตามสัดส่วนที่ผู้เอาประกันภัยกำหนดและบันทึกข้อมูลไว้ในบัญชีกรมธรรม์ของผู้เอาประกันภัย เมื่อถึงสิ้นงวดจะต้องขายคืนหน่วยลงทุนเพื่อชำระค่าบริหารกองทุนเบี้ยประกันภัยงวดต่อไป บริษัทประกันภัยก็จะดำเนินการเช่นเดียวกับเบี้ยประกันภัยงวดแรก บริษัทจะดำเนินการเช่นนี้ต่อไปจนสิ้นสุดสัญญากรมธรรม์ประกันชีวิต

2) ชำระเบี้ยประกันภัยครั้งเดียว

เบี้ยประกันภัยชำระครั้งเดียว บริษัทประกันภัยจะหักค่าใช้จ่าย ค่าการประกันภัย และค่าธรรมเนียมรักษากรมธรรม์ประกันภัย หลังจากนั้นนำเงินส่วนที่เหลือซื้อหน่วยลงทุนตามสัดส่วน ที่ผู้เอาประกันภัยกำหนดและบันทึกข้อมูลไว้ในบัญชีกรมธรรม์ของผู้เอาประกันภัยในงวดต่อ ๆ ไป บริษัทจะขายคืนหน่วยลงทุนเพื่อชำระค่าบริหารกองทุน ค่าประกันภัย และค่าธรรมเนียมรักษากรมธรรม์ บริษัทจะดำเนินการเช่นนี้ต่อไปจนสิ้นสุดสัญญากรมธรรม์ประกันชีวิต

³⁹ สำนักงานคณะกรรมการกำกับและส่งเสริมการประกอบธุรกิจประกันภัย, คู่มือสำหรับปฏิบัติงานสำหรับนายหน้าประกันชีวิต, [ออนไลน์], แหล่งที่มา : <http://www.oic.or.th/en/consumer/คู่มือสำหรับปฏิบัติงานสำหรับนายหน้าประกันชีวิต>, [23 มกราคม 2563]

3.3 ประกันชีวิตควบการลงทุนและภาวะภาษีมรดก

3.3.1 เปรียบเทียบลักษณะกรมธรรม์ประกันชีวิตแบบพื้นฐานและแบบ Unit Linked

ที่	ลักษณะ	แบบพื้นฐาน	แบบ Unit Linked
1	ผลตอบแทนต่อผู้เอาประกันภัย	เป็นอัตราคงที่ตลอดระยะเวลาเอาประกันภัย (อัตราดอกเบี้ยที่ใช้คำนวณเบี้ยประกันภัย)	เป็นอัตราไม่คงที่ขึ้นอยู่กับราคาหน่วยลงทุนของกองทุนรวมที่ผู้เอาประกันภัยเลือก ซึ่ง อาจจะกำไรหรือขาดทุน
2	ผลประโยชน์มรดกกรรมและ ผลประโยชน์ครบกำหนดสัญญา	เป็นจำนวนเงินที่แน่นอนตามที่ระบุในกรมธรรม์ประกันภัย	ผลประโยชน์มรดกกรรมไม่ต่ำกว่าจำนวนเงินเอาประกันภัย และ ผลประโยชน์ครบกำหนดสัญญาขึ้นอยู่กับราคาหน่วยลงทุน อาจจะต่ำหรือสูงกว่าส่วนของเบี้ยประกันภัย
3	นโยบายการลงทุนของเงินในส่วนการออม	ไม่เปิดเผย โดยเน้นการลงทุนที่ทำให้บริษัทสามารถจ่ายเงินคืนตามสัญญา	เปิดเผย ผู้เอาประกันภัยสามารถเลือกลงทุนในกองทุนรวมที่กำหนดได้ตามความต้องการ
4	ความเสี่ยงด้านการลงทุน	บริษัทประกันภัยเป็นผู้รับเพียงฝ่ายเดียว	ผู้เอาประกันภัยเป็นผู้รับความเสี่ยงเพียงฝ่ายเดียว
5	การลงทุน	พอร์ตการลงทุนรวมของบริษัท	กองทุนรวม
6	เบี้ยประกันภัย	รวมเป็นจำนวนเดียวทั้งค่าใช้จ่าย ค่าการประกันภัย และส่วนของการออม	โปร่งใส สามารถแยกเบี้ยประกันภัย และค่าใช้จ่ายให้ผู้เอาประกันภัยเห็นอย่างชัดเจน

ที่	ลักษณะ	แบบพื้นฐาน	แบบ Unit Linked
7	หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง	สำนักงาน คปภ. ตัวแทนประกันชีวิต บริษัทประกันชีวิต	สำนักงาน คปภ. ตัวแทนประกันชีวิต บริษัทประกันชีวิต สำนักงาน ก.ล.ต. บริษัทหลักทรัพย์จัดการ กองทุน (บลจ.)
8	การหักลดหย่อนภาษีเงินได้ บุคคลธรรมดา	1.กรมธรรม์ประกันชีวิตแบบ พื้นฐานสามารถนำเบี้ย ประกันชีวิตที่มีระยะเวลา เอาประกันชีวิต 10 ปีขึ้นไป ยื่นหักลดหย่อนภาษีเงินได้ บุคคลธรรมดาเป็นจำนวน เงินตามที่จ่ายจริง แต่ไม่เกิน 100,000 2. กรมธรรม์ประกันชีวิต แบบบำนาญสามารถนำเบี้ย ประกันชีวิตแบบบำนาญที่มี ระยะเวลาเอาประกันภัย 10 ปีขึ้นไปยื่นหัก ลดหย่อนภาษี เงินได้ บุคคลธรรมดาใน 100,000 บาทแรกให้เต็ม จำนวนเงินก่อน (ประกัน ชีวิตพื้นฐาน) ส่วนที่เกิน 100,000 บาทให้นำมา คำนวณร้อยละ 15 ของเงิน ได้พึงประเมิน แต่ไม่เกิน 200,000 บาท	ในส่วนของภาษีซื้อหน่วย ลงทุน ไม่สามารถหักค่า ลดหย่อนได้ แต่ในส่วนของ สัญญาประกันชีวิตจะเหมือน แบบพื้นฐาน ⁴⁰

⁴⁰ หนังสือตอบข้อหารือกรมสรรพากรที่ กค.0702/360

3.3.2 ภาษีมรดกกับการประกันชีวิต Unit Linked

โดยทั่วไปแล้วหลักการจัดเก็บภาษีมรดก คือ หากผู้ใดได้รับทรัพย์สินซึ่งตามกฎหมายถือว่าเป็นทรัพย์สินมรดก บุคคลนั้นจะต้องนำทรัพย์สินที่ได้รับนั้นไปรวมคำนวณเพื่อเสียภาษีมรดก หากเข้าเกณฑ์ตามที่กฎหมายกำหนด ซึ่งพระราชบัญญัติภาษีการรับมรดกที่บังคับใช้อยู่ในปัจจุบัน กำหนดทรัพย์สินที่ต้องเสียภาษีการรับมรดกไว้เพียง อสังหาริมทรัพย์ หลักทรัพย์ตามกฎหมายว่าด้วยหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ เงินฝากจากธนาคาร ยานพาหนะที่มีหลักฐานทางทะเบียนเท่านั้น กฎหมายมิได้กำหนดหรือระบุถึงเงินสินไหมจากการมรดกกรรมที่ผู้รับผลประโยชน์ได้รับจากการมรดกกรรมประกันชีวิตในแบบต่างๆ รวมถึงกรมธรรม์ประกันชีวิต Unit Linked

แต่อย่างไรก็ตามศาลฎีกาได้มีการตีความเงินสินไหมจากการมรดกกรรมที่ได้รับจากการประกันชีวิต ถือได้ว่าเป็นเงินได้ที่ผู้รับผลประโยชน์ได้รับตามสัญญาประกันภัย ซึ่งผู้เอาประกันชีวิตได้ทำสัญญาประกันภัยไว้กับบริษัทผู้รับประกันภัย เมื่อผู้เอาประกันชีวิตเสียชีวิตลง บริษัทผู้รับประกันภัยมีหน้าที่จ่ายเงินสินไหมจากการมรดกกรรมจำนวนนี้ให้แก่ผู้รับผลประโยชน์ตามสัญญาอันเนื่องมาจากความตาย ดังนั้นจึงไม่ใช่ทรัพย์สินมรดก⁴¹ ซึ่งหมายความว่า เมื่อเงินสินไหมจากการมรดกกรรมที่ได้รับจากการประกันชีวิตไม่ใช่ทรัพย์สินมรดก ดังนั้นผู้ได้รับเงินสินไหมที่ได้รับเงินจำนวนนี้ไปไม่ต้องนำไปคำนวณเพื่อเสียภาษีมรดกแต่อย่างใด แต่หากปรากฏว่าผู้เอาประกันชีวิตได้กำหนดไว้ในกรมธรรม์ประกันภัยว่าให้ใช้เงินแก่ทายาท “โดยไม่ได้ระบุชื่อเฉพาะเจาะจงไว้ หรือไม่ได้มีการระบุชื่อผู้รับผลประโยชน์ตามสัญญาประกันภัย หรือ กรณีที่ได้ระบุชื่อผู้รับประโยชน์ไว้ แต่ผู้รับประโยชน์เสียชีวิตก่อนผู้เอาประกันชีวิต และไม่ได้มีการแจ้งเปลี่ยนตัวผู้รับผลประโยชน์” กรณีเหล่านี้กฎหมายให้ถือว่า เงินสินไหมจากการมรดกกรรมที่ได้รับจากการประกันชีวิตดังกล่าว ถือเป็นส่วนหนึ่งแห่งกองมรดกของผู้เอาประกันภัย⁴² รวมทั้งในกรณีที่ผู้เอาประกันภัยได้มีการกำหนดชื่อผู้รับผลประโยชน์ไว้ แม้ว่าเงินสินไหมจากการมรดกกรรมที่ได้รับจากการประกันชีวิตจะไม่ใช่ทรัพย์สินมรดก แต่กฎหมายให้ถือว่าเฉพาะจำนวนเบี้ยประกันภัยซึ่งผู้เอาประกันภัยซึ่งผู้เอาประกันชีวิตได้ชำระตามสัญญาประกันภัยไปแล้วนั้นถือเป็นส่วนหนึ่งแห่งกองมรดกของผู้เอาประกันภัย

การประกันชีวิต Unit Linked เป็นประกันชีวิตควบการลงทุน เป็นการที่ผู้เอาประกันภัยจ่ายเบี้ยประกันตามสัญญาประกันภัยด้วยจำนวนที่ตกลงกันไว้ ทางบริษัทผู้รับประกันภัยจะนำเงินที่ได้รับจากผู้เอาประกันภัยนั้น หักด้วยค่าใช้จ่ายต่างๆที่เกี่ยวข้องกับการประกันชีวิต อาทิเช่น ค่าการประกันภัย ค่าธรรมเนียมการบริหารกรมธรรม์ ค่าธรรมเนียมอื่นๆ เป็นต้น ส่วนที่เหลือ

⁴¹ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 821/2554

⁴² ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 897 วรรค 1

จากการหักค่าใช้จ่ายบริษัทผู้รับประกันภัยจะนำไปลงทุนในกองทุนรวมตามที่ผู้เอาประกันภัยเป็นคนเลือก และผลตอบแทนจากการทำประกันชีวิต Unit Linked กรณีที่ผู้เอาประกันภัยเสียชีวิตนี้ขึ้นอยู่กับแบบกรมธรรม์ที่ผู้เอาประกันภัยเลือก ดังนั้นเมื่อนำการตีความตามคำพิพากษาศาลฎีกาและการนำบทบัญญัติที่เกี่ยวข้องกับการประกันภัยที่ปรากฏในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาใช้เทียบเคียง สามารถตีความได้ว่า เมื่อผู้เอาประกันชีวิตเสียชีวิตลง หากผู้เอาประกันภัยได้กำหนดไว้ในกรมธรรม์ประกันภัยว่าให้ใช้เงินแก่ทายาท “โดยไม่ได้ระบุชื่อเฉพาะเจาะจงไว้ หรือไม่ได้มีการระบุชื่อผู้รับผลประโยชน์ตามสัญญาประกันภัย หรือกรณีที่ได้ระบุชื่อผู้รับประโยชน์ไว้แต่ผู้รับประโยชน์เสียชีวิตก่อนผู้เอาประกันชีวิต และไม่ได้มีการแจ้งเปลี่ยนตัว ผู้รับประโยชน์” กรณีเหล่านี้ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ให้ถือว่า เงินสินไหมจากการมรณกรรมที่ได้รับจากการประกันชีวิตดังกล่าว ถือเป็นส่วนหนึ่งแห่งกองมรดกของผู้เอาประกันชีวิต แต่กรณีที่ผู้เอาประกันภัยได้มีการกำหนดชื่อผู้รับผลประโยชน์ ให้ถือว่าเฉพาะจำนวนเบี้ยประกันภัยซึ่งผู้เอาประกันภัยได้ชำระตามสัญญาประกันภัยไปแล้วนั้น ถือเป็นส่วนหนึ่งแห่งกองมรดกของผู้เอาประกันภัย ดังนั้นเงินสินไหมจากการมรณกรรมหรือเงินได้ที่ได้รับจากการประกันภัยในส่วนที่ไม่ใช่เบี้ยประกันภัยที่ได้จ่ายไปแล้วนั้น ผู้รับผลประโยชน์ได้รับจะไม่เสียภาษีการรับมรดกเนื่องจากเงินได้หรือผลประโยชน์ที่ผู้รับผลประโยชน์นั้น ได้รับจากการประกันชีวิตซึ่งไม่ถือเป็นทรัพย์สินมรดก

บทที่ 4

ปัญหาในการนำประกันชีวิตควบการลงทุนมาใช้เป็นเครื่องมือในการหลบหลีกภาษีมรดก

ภาษีมรดกไม่ใช่เรื่องใหม่ในสังคมไทยแต่เคยมีการจัดเก็บมาแล้วเมื่อปี พ.ศ.2478 โดยริเริ่มจากผู้บริหารประเทศในอดีต อย่างไรก็ตามเป็นการจัดเก็บช่วงเวลาไม่นาน และได้ยกเลิกไปในเวลาต่อมา และกฎหมายภาษีมรดกได้ถูกบัญญัติขึ้นอีกครั้งในปี พ.ศ.2558 และบังคับตั้งแต่วันที่ 1 กุมภาพันธ์ พ.ศ.2559 อย่างไรก็ตามจากสถิติแสดงผลการจัดเก็บรายได้รัฐ แสดงให้เห็นว่าภาษีการรับมรดกจัดเก็บได้น้อยที่สุดเมื่อเปรียบเทียบกับภาษีอื่นๆ และรายได้จากการจัดเก็บภาษีการรับมรดกตั้งแต่มีการบัญญัติกฎหมายและบังคับใช้เพียง 735 ล้านบาท⁴³

หน่วย : ล้านบาท

ประเภทภาษี	ปี 2559	ปี 2560	ปี 2561	ปี 2562
1) ภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา	319,117.03	314,518.16	319,022.02	336,365.10
2) ภาษีเงินได้นิติบุคคล	604,929.92	626,018.03	663,525.73	694,613.34
3) ภาษีมูลค่าเพิ่ม	716,386.39	742,250.10	792,998.56	799,850.76
4) ภาษีสรรพสามิต	56,288.91	55,734.80	60,374.87	62,061.24
5) ภาษีการรับมรดก	0.00	65.08	219.20	450.61
7) ภาษีเงินได้ปิโตรเลียม	46,297.49	39,388.76	63,678.73	99,686.76
8) อากรแสตมป์	14,490.73	13,997.66	15,199.03	16,168.29
9) รายได้อื่นๆ	404.01	536.62	437.66	449.90
รวมทุกประเภทภาษี	1,757,914.48	1,792,509.21	1,915,455.80	2,009,646.00

อ้างอิง : ตารางแสดงผลการจัดเก็บภาษีสรรพากรทั่วประเทศปีงบประมาณ 2559 ถึง 2562

⁴³ กรมสรรพากร, ผลการจัดเก็บภาษี, [ออนไลน์], แหล่งที่มา : <http://www.rd.go.th/publish/310.0.html>, [19 เมษายน 2563]

ปัญหาที่ทำให้กรมสรรพากรยังไม่สามารถจัดเก็บภาษีการรับมรดกได้อย่างมีประสิทธิภาพ อาจเกิดจากการมีช่องทางในการจัดการมรดกหรือการหลบหลีกภาษีเพื่อไม่ให้เสียภาษี อย่างถูกกฎหมาย ซึ่งความหมายของการหลบหลีกภาษี หรือการเลี่ยงภาษี มิได้ถูกนิยามไว้ในประมวลรัษฎากรแต่อย่างใด แต่มีนักวิชาการทางกฎหมายได้ให้ความหมายไว้ว่า “การหลบหลีกภาษีอากร (Tax Avoidance) คือการที่ผู้เสียภาษีใช้วิธีการที่ไม่ผิดกฎหมายเพื่อให้ไม่ต้องเสียภาษีหรือเสียภาษีน้อยลง ไม่ว่าจะโดยการใช้ช่องโหว่ทางกฎหมายหรือความคลุมเครือหรือจุดบกพร่องของกฎหมาย เพื่อทำให้ไม่ต้องเสียภาษี หรือเสียภาษีน้อยลง หรือการเลี่ยงภาษี คือวิธีการใดๆตามกฎหมาย ที่มุ่งสร้างให้เกิดผลต่อภาระภาษีของผู้เสียภาษีเพื่อที่จะได้มีภาระภาษีที่จะต้องเสียต่ำกว่าเดิม โดยทั่วไปเป็นการดำเนินการภายใต้ช่องว่างของกฎหมาย ภายใต้ความคลุมเครือของบทบัญญัติที่ปรากฏ และภายใต้ข้อผิดพลาดอื่นๆ ของกฎหมายที่เกี่ยวข้องนั้นๆ กล่าวคือ เป็นวิธีการภายใต้กฎหมายที่มีวัตถุประสงค์หลักคือเพื่อประหยัดภาษี”⁴⁴

การวางแผนภาษีมรดกวิธีการหนึ่งที่ใช้มากในการหลีกเลี่ยงภาษี คือการทำประกันชีวิต เงินสินไหมจากการมรณกรรมหรือผลประโยชน์จากการมรณกรรมที่ได้รับจากการประกันชีวิต ถือได้ว่าเป็นเงินได้ที่ผู้รับประโยชน์ได้รับตามสัญญาประกันภัย ซึ่งผู้เอาประกันชีวิตได้ทำสัญญาประกันภัยไว้กับบริษัทผู้รับประกันภัย เมื่อผู้เอาประกันชีวิตเสียชีวิตลง บริษัทผู้รับประกันภัยมีหน้าที่จ่ายเงินสินไหมจากการมรณกรรมตามจำนวนนี้ให้แก่ผู้รับประโยชน์ตามสัญญา อันเนื่องมาจากความตาย ดังนั้นจึงไม่ใช่ทรัพย์สินมรดก⁴⁵ ซึ่งหมายความว่า เมื่อเงินสินไหมจากการมรณกรรมที่ได้รับจากการประกันชีวิตไม่ใช่ทรัพย์สินมรดก ดังนั้นผู้ได้รับเงินสินไหมที่ได้รับเงินจำนวนนี้จึงไม่ต้องนำไปคำนวณเพื่อเสียภาษีมรดกแต่อย่างใด ทำให้ผู้เสียภาษีใช้วิธีการวางแผนภาษี เพื่อที่จะส่งมอบมรดกของตนไปสู่ลูกหลานโดยที่ไม่ต้องเสียภาษีมรดก ซึ่งปัจจุบันนี้ผลิตภัณฑ์ประกันชีวิตได้ถูกพัฒนาไปตามยุคสมัย ให้เหมาะสมกับสถานะเศรษฐกิจและสังคมในปัจจุบัน ในที่นี้จะขอกกล่าวถึงผลิตภัณฑ์ประกันชีวิต Unit Linked ที่เป็นทั้งการประกันชีวิตและการลงทุน เพื่อเป็นการเพิ่มพูนเงินกองมรดก และส่งต่อไปยังลูกหลาน

เนื่องจากค่าธรรมเนียมประกันชีวิต Unit Linked ไม่ใช่เพียงแต่เป็นประกันชีวิตทั่วไป แต่ยังเป็นเครื่องมือทางการเงินอีกอย่างหนึ่งด้วย ดังนั้นเมื่อนำมาพิจารณาถึงการเสียภาษี การรับมรดกของประเทศไทยในปัจจุบันพบว่ายังมิได้มีการบัญญัติไว้อย่างชัดเจน จึงจำเป็นต้องมี

⁴⁴ พนิต ธีรภาพวงศ์, ภาษีบริษัทข้ามชาติ, พิมพ์ครั้งที่ 2, (กรุงเทพมหานคร: วิญญูชน, 2550)

⁴⁵ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 821/2554

การนำการตีความจากคำพิพากษาศาลฎีกา ประกอบกับประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาปรับใช้ ทำให้เกิดช่องโหว่การตีความในการเสียภาษีซึ่งอาจนำไปสู่ปัญหาดังนี้

4.1 ปัญหาความไม่ชัดเจนและการตีความทางกฎหมายสำหรับประกันชีวิต Unit Linked

จากที่กล่าวมาแล้วในบทก่อนหน้า กรมธรรม์ประกันชีวิต Unit Linked มีรูปแบบผลประโยชน์ตอบแทนให้แก่ผู้เอาประกันกรณีเสียชีวิต 2 รูปแบบ ซึ่งก็คือ

แบบที่ 1 จำนวนเงินเอาประกันภัย หรือมูลค่าบัญชีกรมธรรม์ประกันภัยบวกด้วยความเสี่ยงภัยสุทธิขั้นต่ำ (Net amount at risk) แล้วแต่จำนวนใดจะมากกว่า

แบบที่ 2 จำนวนเงินเอาประกันภัย บวก มูลค่าบัญชีกรมธรรม์ประกันภัย

ทั้งนี้เงินสินไหมจากการมรณกรรมที่ได้รับจากการประกันชีวิต Unit Linked สามารถแบ่งได้เป็น 2 ส่วนที่ชัดเจน คือ จำนวนเงินเอาประกันภัย และมูลค่าบัญชีกรมธรรม์ประกัยภัย (มูลค่าหน่วยลงทุนในกองทุนรวม) ซึ่งจะต่างจากเงินสินไหมจากการมรณกรรมจากการประกันชีวิตรูปแบบทั่วไป ดังนั้นเงินสินไหมจากการมรณกรรมในส่วนของมูลค่าหน่วยลงทุนในกองทุนรวมจึงควรถือเป็นทรัพย์สินมรดก และเข้าข่ายต้องเสียภาษีการรับมรดก รวมถึงส่วนของเงินลงทุนเพิ่ม (Top up) ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่างการทำกรมธรรม์ประกันชีวิต Unit Linked

นาย ก ทำกรมธรรม์ประกันชีวิต Unit Linked กับบริษัทประกันชีวิต A กรมธรรม์ระบุจำนวนเงินเอาประกันภัยเท่ากับ 60,000,000 บาท ทั้งนี้ นาย ก ได้ระบุผู้รับประโยชน์กรณีเสียชีวิตคือ นาย ข และมูลค่าเบี้ยประกันภัยที่ นาย ก จะต้องชำระเท่ากับ 600,000 บาทต่อปี

ในปี 1 : เบี้ยประกันภัยที่นาย ก จ่าย 600,000 บาทนั้น บริษัทผู้รับประกันภัยนำไปหักเป็นค่าการประกันชีวิตและค่าใช้จ่ายอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องเท่ากับ 500,000 บาท จากนั้นเบี้ยประกันภัยส่วนที่เหลือจากการหักค่าใช้จ่ายดังกล่าวข้างต้น บริษัทผู้รับประกันภัยนำเงินส่วนนี้ไปให้บริษัทผู้รับจัดการไปลงทุนซื้อหน่วยลงทุนในกองทุนรวมตามที่นาย ก ได้เลือกสรรไว้ เท่ากับ 100,000 บาท (กำหนดให้หน่วยลงทุนมีมูลค่า 1 บาท ณ วันที่ซื้อหน่วยลงทุน) ผู้เอาประกันภัยจะมีหน่วยลงทุนเท่ากับ 100,000 หน่วย เมื่อสิ้นปีหรือครบ 1 ปี ราคาหน่วยลงทุนมีมูลค่าหน่วยละ 1.5 บาท ดังนั้นบัญชีมูลค่ากรมธรรม์ของนาย ก จะเท่ากับ 150,000 บาท

ในปี 2 : นาย ก จ่ายเบี้ยประกันภัย 600,000 บาท บริษัทก็จะหักเป็นค่าการประกันชีวิตและค่าใช้จ่ายอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องเท่ากับ 450,000 บาท เบี้ยประกันภัยส่วนที่เหลือบริษัทผู้รับประกันภัย

นำเงินส่วนนี้ไปให้บริษัทผู้รับจัดการไปลงทุนซื้อหน่วยลงทุนในกองทุนรวมตามที่ นาย ก ได้เลือกสรรไว้ เท่ากับ 150,000 บาท (กำหนดให้หน่วยลงทุนมีมูลค่า 1 บาท ณ วันที่ซื้อหน่วยลงทุน) ผู้เอาประกันภัยจะมีหน่วยลงทุนเพิ่ม 150,000 หน่วย เมื่อสิ้นปีที่ 2 ราคาหน่วยลงทุนมีมูลค่าหน่วยละ 2 บาท ดังนั้นบัญชีมูลค่ากรมธรรม์ของนาย ก จะเท่ากับ 500,000 บาท ซึ่งคำนวณมาจากจำนวนหน่วยลงทุนทั้งหมด (250,000 หน่วย) คูณด้วยราคาหน่วยลงทุน ณ วันสิ้นปี (2 บาท)

กรมธรรม์ประกันชีวิต Unit Linked นี้ยังมีความพิเศษตรงที่ผู้เอาประกันสามารถเลือกจ่าย เบี้ยประกันภัยเพิ่มเติมพิเศษ (Top up) เพื่อใช้ในส่วนของเงินลงทุนได้ หากนำมาใช้เพื่อ เป็นการวางแผนภาษี ผู้เอาประกันภัยสามารถโอนทรัพย์สินที่อาจจะต้องเสียภาษีมรดกมาเป็นเงินลงทุน ในส่วนของกรมธรรม์ประกันชีวิต Unit Linked เพื่อหลีกเลี่ยงการเสียภาษีการรับมรดกได้

หากสมมติให้ในปีที่ 2 นาย ก top up เบี้ยประกันภัยในส่วนของเงินลงทุน 20,000,000 บาท โดยแจ้งความประสงค์ต่อบริษัทผู้รับประกันภัย บริษัทผู้รับประกันภัยนำเงินส่วนนี้ ไปให้บริษัทผู้รับจัดการไปลงทุนซื้อหน่วยลงทุนในกองทุนตามที่ นาย ก ระบุ (กำหนดให้ราคา หน่วยลงทุน ณ วันที่ซื้อ เท่ากับ 1 บาท) ผู้เอาประกันภัยจะมีหน่วยลงทุนเพิ่มเท่ากับ 20,000,000 หน่วย เมื่อสิ้นปีที่ 2 ราคาหน่วยลงทุนมีมูลค่าหน่วยละ 2 บาท ดังนั้นบัญชี มูลค่ากรมธรรม์ของนาย ก จะเท่ากับ 40,500,000 บาท ซึ่งคำนวณมาจากจำนวนหน่วยลงทุนทั้งหมด (20,250,000 หน่วย) คูณด้วยราคาหน่วยลงทุน ณ วันสิ้นปี (2 บาท)

ในปีที่ 3 นาย ก เสียชีวิต บริษัทผู้รับประกันจะต้องจ่ายเงินค่าสินไหมจากการมรณกรรมหรือ เงินผลประโยชน์ตามที่ระบุไว้ในสัญญาประกันภัยให้แก่ นาย ข ผู้ซึ่งเป็นผู้รับประโยชน์ตามกรมธรรม์ ตามที่ระบุไว้ในกรมธรรม์ โดยกำหนดให้ในปี 3 หน่วยลงทุนมีมูลค่าหน่วยละ 2 บาท ดังนั้นมูลค่าบัญชี กรมธรรม์ของนาย ก จะเท่ากับ 40,500,000 บาท

บริษัทประกันภัยจะต้องขายคืนหน่วยลงทุนจำนวน 20,250,000 หน่วยของนาย ก และ จ่ายเงินผลประโยชน์ตามสัญญาที่บริษัทประกันภัยจะต้องจ่ายให้แก่ นาย ข เพื่อเป็นเงินสินไหม จากการมรณกรรมจะเป็นดังนี้

แบบที่ 1 กรณีเสียชีวิตภายในเป็นกรมธรรม์ ระบุเงื่อนไขการจ่ายเงินผลประโยชน์ตอบแทน จากการทำประกันชีวิตว่าผู้รับประโยชน์จะได้รับจ่ายเงินผลประโยชน์ตอบแทนจากการทำประกันชีวิต เท่ากับจำนวนเงินเอาประกันภัย หรือมูลค่าบัญชีกรมธรรม์ประกันภัยบวกด้วยความเสี่ยงภัยสุทธิขั้นต่ำ แล้วแต่จำนวนใดจะมากกว่า (กรณีนี้สมมติให้ความเสี่ยงภัยสุทธิขั้นต่ำเท่ากับ 2,000,000 บาท) นาย ข จะได้รับเงินผลประโยชน์ตอบแทนจากการมรณกรรมจากบริษัท A เป็นจำนวนเท่ากับ

60,000,000 บาท (เมื่อเปรียบเทียบจำนวนเงินระหว่างทุนเอาประกันภัยเท่ากับ 60,000,000 บาท กับมูลค่าบัญชีกรมธรรม์บวกด้วยความเสี่ยงภัยสุทธิขั้นต่ำเท่ากับ 42,250,000 บาท (40,250,000 + 2,000,000))

แบบที่ 2 กรณีเงื่อนไขภายในเป็นกรมธรรม์ ระบุเงื่อนไขการจ่ายเงินผลประโยชน์ตอบแทนจากการทำประกันชีวิตว่า จะจ่ายเงินผลประโยชน์ตอบแทนจากการทำประกันชีวิต เป็นจำนวนเท่ากับเงินเอาประกันภัย บวก มูลค่าบัญชีกรมธรรม์ นาย ข จะได้เงินผลประโยชน์ตอบแทนจากการมรณะกรรมเป็นจำนวนเท่ากับ 100,500,000 บาท ซึ่งคำนวณมาจากทุนเอาประกันภัยจำนวน 60,000,000 บาท บวกกับมูลค่าบัญชีกรมธรรม์ประกันภัยจำนวน 40,500,000 บาท

จากตัวอย่างจะเห็นว่ากรณีการจ่ายเงินสินไหมจากการมรณะกรรม ซึ่งถือเป็นเงินผลประโยชน์ตามสัญญาประกันภัยที่นาย ก ได้ทำไว้กับบริษัทประกันภัย เท่ากับ 60,000,000 บาท หรือ 100,500,000 บาท (แล้วแต่กรณี) เป็นการจ่ายเงินสินไหมจากการมรณะกรรมซึ่งแบ่งออกเป็น 2 ส่วนคือ ส่วนของทุนเอาประกันภัย และเงินจากการขายคืนหน่วยลงทุน ต่างจากเงินผลประโยชน์ตอบแทนจากการทำประกันชีวิตรูปแบบพื้นฐานทั่วไป การนำคำพิพากษาศาลฎีกาและกฎหมายประมวลแพ่งและพาณิชย์มาเทียบเคียงปรับใช้เงินสินไหมจากการมรณะกรรมที่บริษัทประกันภัย A ได้จ่ายให้แก่ นาย ข ไม่ถือว่าเป็นทรัพย์สินมรดก แต่ให้ถือเฉพาะเงินค่าเบี้ยประกันภัยที่ได้นำส่งให้แก่บริษัทประกันภัย A จำนวน 950,000 บาท (ปีที่ 1 เท่ากับ 500,000 บาทและปีที่ 2 เท่ากับ 450,000 บาท) ที่ถือเป็นทรัพย์สินมรดกของนาย ก นั้น ทำให้เงินได้จากการขายคืนหน่วยลงทุนซึ่งถือเป็นทรัพย์สินของ นาย ก ที่มีก่อนหรือขณะถึงแก่ความตายไม่ถูกนำมาเสียภาษีมรดก

ซึ่งหากเปรียบเทียบกับกรณีที่ไปลงทุนซื้อหน่วยลงทุนในกองทุนรวมทั่วไปโดยตรง จะทำให้ผู้รับมรดกจากเจ้ามรดกที่มีทรัพย์สินประเภท หน่วยลงทุนในกองทุนรวม ที่ต้องนำไปรวมคำนวณเพื่อเสียภาษีการรับมรดก ในขณะที่ผู้รับเงินสินไหมจากการมรณะกรรมที่มีเงินได้ในส่วนของเงินลงทุนในหน่วยลงทุนรวมเช่นกันไม่เสียภาษีการรับมรดก ซึ่งทำให้เกิดความไม่เป็นธรรมในการเสียภาษีดังเช่นตัวอย่างดังต่อไปนี้

ตัวอย่างการลงทุนหน่วยลงทุนในกองทุนรวมทั่วไปโดยตรง

โดยกำหนดให้นาย ค ลงทุนในหน่วยลงทุนของกองทุนรวมเดียวกันกับนาย ก จำนวนเงินลงทุนเท่ากับ 20,250,000 บาท โดยมูลค่าหน่วยลงทุน ณ วันที่ลงทุนเท่ากับนาย ก คือมูลค่าหน่วยละ 1 บาท เท่ากับ 20,250,000 หน่วย เท่ากับนาย ก

นาย ค เสียชีวิต (เสียชีวิตพร้อมนาย ก) ดังนั้นมูลค่าเงินลงทุนของนาย ค เท่ากับ 40,500,000 บาท ซึ่งคำนวณมาจากจำนวนหน่วยลงทุนทั้งหมด (20,250,000 หน่วย) คูณด้วยราคาหน่วยลงทุน (2 บาท) ซึ่งกำหนดให้เท่ากับกับนาย ก

นาย ง ได้รับทรัพย์สินมรดกจากนาย ค ซึ่งคือเงินลงทุนในหน่วยลงทุนของกองทุนรวม เป็นมูลค่า 40,500,000 บาท ทำให้นาย ง ต้องนำมูลค่าหน่วยลงทุนของกองทุนรวมที่ได้รับมาไปรวมคำนวณเพื่อเสียภาษีการรับมรดกต่อไป

เมื่อเปรียบเทียบผู้รับมรดก นาย ข และนาย ง จะเห็นว่ามูลค่าหน่วยลงทุนเท่ากัน แต่ภาระภาษีการรับมรดกที่ต้องเสียไม่เท่ากัน

ดังนั้นการเสียภาษีการรับมรดกของการทำกรรมธรรม์ประกันชีวิต Unit Linked ยังมีช่องโหว่จากทางกฎหมายที่ไม่ได้ระบุให้ชัดเจนถึงเงินได้หรือผลประโยชน์ที่ต้องเสียภาษีการรับมรดก ทำให้ผู้รับประโยชน์ อาจเข้าใจและตีความว่าเป็นเงินได้ทั้งจำนวนที่ได้รับจากบริษัทประกันภัย ซึ่งถือเป็นเงินได้ที่ต้องไม่ต้องนำไปเสียภาษีการรับมรดก ให้นำมารวมเสียภาษีการรับมรดกเฉพาะในส่วนที่ได้จ่ายชำระค่าประกันภัยไปเท่านั้นเช่นเดียวกันกับการทำประกันชีวิตพื้นฐาน ซึ่งทำให้เกิดความไม่เป็นธรรมต่อผู้ที่ไม่ได้ลงทุนภายใต้กรรมธรรม์ที่ต้องนำไปเสียภาษีการรับมรดก

4.2 ปัญหาจากการหาฐานในการเสียภาษีมรดกจากประกันชีวิต Unit Linked

ประกันชีวิตควบการลงทุน Unit Linked เป็นการผสมผสานกันระหว่างการทำประกันชีวิต และการออมเงิน โดยการลงทุนในหน่วยลงทุนของกองทุนรวมที่มีเปิดขายอยู่ทั่วไป โดยเป็นกองทุนที่ทางบริษัทประกันภัยได้คัดสรรมาให้ผู้ทำประกันชีวิตได้เลือกลงทุน ซึ่งจะมีทั้งการลงทุนในกองทุนรวมในประเทศและกองทุนรวมต่างประเทศ กองทุนตราสารหนี้ ตราสารทุน และกองทุนผสมที่มีทั้งตราสารหนี้ และตราสารทุน ซึ่งตามกฎหมายภาษีการรับมรดก พ.ศ. 2558 ได้ระบุให้ทรัพย์สินประเภท หน่วยลงทุนในกองทุนรวม ซึ่งถือเป็นหลักทรัพย์ตามกฎหมายว่าด้วยหลักทรัพย์ และตลาดหลักทรัพย์นั้น ให้ผู้ที่ได้รับมรดกคำนวณมูลค่าของหน่วยลงทุนดังกล่าว ให้ถือเอาราคาของหลักทรัพย์นั้น ในเวลาสิ้นสุดเวลาทำการของตลาดหลักทรัพย์ในวันได้รับทรัพย์สินนั้น มาถือเป็นฐานในการเสียภาษีการรับมรดก

ตัวอย่างการทำกรรมธรรม์ประกันชีวิต Unit Linked ในข้อ 4.1 ที่กล่าวข้างต้น ผู้เอาประกันภัยหรือนาย ก สามารถทราบสัดส่วนมูลค่าการประกันชีวิต และสัดส่วนมูลค่าหน่วยลงทุน ดังนั้นเมื่อผู้เอาประกันภัย หรือตามตัวอย่างคือ นาย ก ตาย บริษัทประกันภัยจะต้องจ่ายเงินสินไหม

หรือเงินผลประโยชน์จากการมรดกกรรมให้แก่ นาย ข ซึ่งเป็นผู้รับประโยชน์ตามที่ระบุไว้ในกรมธรรม์ โดยเมื่อทราบจำนวนเงินของแต่ละส่วนได้อย่างชัดเจนดังนี้

ส่วนที่ 1 เงินสินไหมจากการมรดกกรรมจากการทำประกันชีวิต

กรณีเงื่อนไขภายในเป็นกรมธรรม์ ระบุเงื่อนไขการจ่ายเงินผลประโยชน์ตอบแทนจากการทำประกันชีวิตว่าผู้รับประโยชน์จะได้รับจ่ายเงินผลประโยชน์ตอบแทนจากการทำประกันชีวิต เท่ากับจำนวนเงินเอาประกันภัย หรือมูลค่าบัญชีกรมธรรม์ประกันภัยบวกด้วยความเสี่ยงภัยสุทธิขั้นต่ำ แล้วแต่จำนวนใดจะมากกว่า นาย ข จะได้เงินผลประโยชน์ตอบแทนจากการมรดกกรรมจากบริษัท A เป็นจำนวนเท่ากับ 60,000,000 บาท ซึ่งประกอบไปด้วยการขายคืนหน่วยลงทุนตามมูลค่าบัญชีกรมธรรม์ซึ่งเท่ากับ 40,500,000 บาท และส่วนที่เหลือที่บริษัทประกันภัยต้องชำระเพิ่มเติมเท่ากับ 19,500,000 บาท เงินจำนวน 19,500,000 บาทนี้ ถือเป็นเงินในส่วนของทุนเอาประกันจากการทำสัญญาประกันภัย ถือเป็นผลประโยชน์หรือเงินได้ที่ได้จากการทำประกันภัย ไม่ใช่ทรัพย์สินมรดก ดังนั้นไม่ต้องนำมารวมเป็นฐานในการเสียภาษีการรับมรดกของ นาย ข แต่เงินค่าเบี้ยประกันภัยที่นาย ก ได้ชำระไปให้แก่บริษัทประกันภัย ซึ่งเท่ากับ 950,000 บาท (ปีที่ 1 เท่ากับ 500,000 บาทและปีที่ 2 เท่ากับ 450,000 บาท) เท่านั้นที่ถือเป็นทรัพย์สินมรดกของนาย ข

กรณีเงื่อนไขภายในเป็นกรมธรรม์ ระบุเงื่อนไขการจ่ายเงินผลประโยชน์ตอบแทนจากการทำประกันชีวิตว่า จะจ่ายเงินผลประโยชน์ตอบแทนจากการทำประกันชีวิต เป็นจำนวนเท่ากับเงินเอาประกันภัยบวกมูลค่าบัญชีกรมธรรม์ ดังนั้นนาย ข จะได้เงินผลประโยชน์ตอบแทนจากการมรดกกรรมในส่วนของการประกันชีวิต (ทุนเอาประกัน) เป็นจำนวนเท่ากับ 60,000,000 บาท เงินในส่วนนี้ถือเป็นผลประโยชน์หรือเงินได้ที่ได้จากการทำประกันภัย ไม่ใช่ทรัพย์สินมรดก ดังนั้นไม่ต้องนำมารวมเป็นฐานในการเสียภาษีการรับมรดกของ นาย ข แต่เงินค่าเบี้ยประกันภัยที่นาย ก ได้ชำระไปให้แก่บริษัทประกันภัย ซึ่งเท่ากับ 950,000 บาท (ปีที่ 1 เท่ากับ 500,000 บาท และปีที่ 2 เท่ากับ 450,000 บาท) เท่านั้นที่ถือเป็นทรัพย์สินมรดกของนาย ข

ส่วนที่ 2 เงินได้จากการขายคืนหน่วยลงทุน

เมื่อนาย ก เสียชีวิตลง บริษัทผู้รับประกันภัยมีหน้าที่ต้องขายคืนหน่วยลงทุนของนาย ก และส่งมอบให้แก่ นาย ข ผู้ซึ่งเป็นผู้รับประโยชน์ตามที่ระบุไว้ในกรมธรรม์ ดังนั้นมูลค่าบัญชีกรมธรรม์ของนาย ก มีจำนวนเท่ากับ 20,250,000 หน่วย แม้จะถูกขายเปลี่ยนเป็นเงินสด เงินได้ในส่วนนี้ ก็ยังคงถือเป็นทรัพย์สินของนาย ก ก่อนเสียชีวิตหรือขณะเสียชีวิต ดังนั้นเงินได้จากหน่วยลงทุน

จำนวน 40,500,000 บาท ต้องถูกนำไปรวมเป็นฐานในการเสียภาษีการรับมรดก อย่างไรก็ตาม
ถ้ารวมทรัพย์สินอื่นๆ แล้วมูลค่าของทรัพย์สินไม่ถึงตามเกณฑ์ (100 ล้านบาท) นาย ข ไม่มีหน้าที่ต้อง
เสียภาษีการรับมรดกแต่อย่างใด

บทที่ 5

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

5.1 บทสรุป

หลักการจัดเก็บภาษีที่ดินนั้น กฎหมายที่ใช้ในการจัดเก็บต้องมีความชัดเจนและแน่นอนแก่ผู้เสียภาษี ซึ่งต้องเป็นไปตามหลักโครงสร้างที่ดี ได้แก่ หลักความแน่นอน หลักความเป็นธรรม และหลักความเสมอภาคทางภาษีอากร ซึ่งได้กล่าวไปแล้วในบทที่ 2 ข้างต้น เพื่อให้เกิดการบริหารจัดการในการเก็บภาษีที่มีประสิทธิภาพและสามารถใช้ได้จริงในทางปฏิบัติ ทำให้ผู้เสียภาษีเกิดความเต็มใจในการเสียภาษี ดังนั้นภาษีการรับมรดกจึงเป็นเครื่องมืออย่างหนึ่งที่รัฐใช้สร้างความเป็นธรรมในสังคม โดยลดความเหลื่อมล้ำที่เกิดขึ้นในสังคมไทย อีกทั้งยังทำให้รัฐมีรายได้เพื่อใช้เป็นทุนในการพัฒนาประเทศ ซึ่งหลักการของกฎหมายภาษีการรับมรดกนี้จะไม่กระทบต่อคนยากจนและคนที่มีฐานะปานกลาง เนื่องจากผู้ที่มีหน้าที่เสียภาษีการรับมรดกนั้นจะต้องเป็นผู้ได้รับทรัพย์สินมรดกมูลค่ามากกว่า 100 ล้านบาท ซึ่งทรัพย์สินมรดกได้แก่ ทรัพย์สินทุกชนิดของเจ้ามรดกหรือของผู้ตายที่มีอยู่ก่อนหรือขณะตาย ดังนั้นทรัพย์สินที่ได้มาหลังความตายจึงไม่ถือว่าเป็นทรัพย์สินมรดก เช่น เงินได้จากการทำกรรมธรรม์ประกันชีวิต เงินฉาบปกิจสงฆ์ เป็นต้น ไม่ต้องนำมาเสียภาษีการรับมรดกแต่อย่างใด

ผลิตภัณฑ์ประกันชีวิตถูกพัฒนาและปรับปรุงให้เหมาะสมกับสภาพเศรษฐกิจและสังคมในปัจจุบัน จากเดิมที่มีแต่ผลิตภัณฑ์ประกันชีวิตรูปแบบพื้นฐาน 4 แบบ อันได้แก่ แบบตลอดชีพ แบบสะสมทรัพย์ แบบชั่วระยะเวลา แบบเงินได้ประจำ ปัจจุบันได้มีการพัฒนาโดยการนำเครื่องมือทางการเงินมาผสมผสานเข้ากันกับประกันชีวิตพื้นฐาน เกิดเป็นผลิตภัณฑ์ประกันชีวิต Unit Linked ซึ่งเป็นการพัฒนาเพื่อสนองความต้องการให้ผู้เอาประกันภัยสามารถเพิ่มพูนกองมรดกและส่งต่อให้แก่ลูกหลานหรือเป็นการเงินออมให้แก่ผู้เอาประกันภัยไว้ใช้ยามฉุกเฉินได้ อย่างไรก็ตามเมื่อมีการผสมผสานกันระหว่างการประกันชีวิตและการลงทุนในหน่วยลงทุนของกองทุนรวมแล้ว การพิจารณาว่าเงินสินไหมจากการมรดกกรรมที่ผู้รับประกันภัยได้จ่ายตามสัญญาประกันภัยนั้น ถือเป็นทรัพย์สินมรดกที่ต้องนำมาเสียภาษีการรับมรดกหรือไม่ ปัจจุบันกฎหมายภาษีการรับมรดก พ.ศ. 2558 ยังไม่ได้บัญญัติไว้อย่างชัดเจน อย่างไรก็ตามเมื่อนำมาเทียบกับคำพิพากษาศาลฎีกา เลขที่ 821/2554 ที่สรุปว่าเงินสินไหมจากการมรดกกรรมที่ได้รับจากการประกันชีวิตถือได้ว่าเป็นเงินได้ที่ผู้รับประโยชน์ได้รับตามสัญญาประกันภัย ซึ่งผู้เอาประกันชีวิตได้ทำสัญญาประกันภัยไว้

กับบริษัทผู้รับประกันภัย เมื่อผู้เอาประกันภัยเสียชีวิตลง บริษัทผู้รับประกันภัยมีหน้าที่จ่ายเงินสินไหมจากการมรณกรรมจำนวนนี้ให้แก่ผู้รับประโยชน์ตามสัญญาอันเนื่องมาจากความตาย ดังนั้นจึงไม่ใช่ทรัพย์สินมรดก ซึ่งหมายความว่าเมื่อเงินสินไหมจากการมรณกรรมที่ได้รับจากการประกันชีวิตไม่ใช่ทรัพย์สินมรดก ดังนั้นผู้ได้รับเงินสินไหมที่ได้รับเงินจำนวนนี้ไปไม่ต้องนำไปคำนวณเพื่อเสียภาษีการรับมรดกแต่อย่างใด แต่หากปรากฏว่าผู้เอาประกันชีวิตได้กำหนดไว้ในกรมธรรม์ประกันภัยว่าให้ใช้เงินแก่ทายาท “ไม่ได้มีการระบุชื่อผู้รับประโยชน์ตามสัญญาประกันภัย หรือกรณีที่ได้รับระบุชื่อผู้รับประโยชน์ไว้ แต่ผู้รับประโยชน์เสียชีวิตก่อนผู้เอาประกันชีวิต และไม่ได้มีการแจ้งเปลี่ยนตัวผู้รับประโยชน์” กรณีเหล่านี้กฎหมายให้ถือว่า เงินสินไหมจากการมรณกรรมที่ได้รับจากการประกันชีวิตดังกล่าว ถือเป็นส่วนหนึ่งแห่งกองมรดกของผู้เอาประกันชีวิต รวมทั้งในกรณีที่ผู้เอาประกันภัยได้มีการกำหนดชื่อผู้รับประโยชน์ไว้ แม้ว่าเงินสินไหมจากการมรณกรรมที่ได้รับจากการประกันชีวิตจะไม่ใช่ทรัพย์สินมรดก แต่กฎหมายให้ถือว่าจำนวนเบี้ยประกันภัยซึ่งผู้เอาประกันภัยซึ่งผู้เอาประกันชีวิตได้ชำระตามสัญญาประกันภัยไปแล้วนั้นถือเป็นส่วนหนึ่งแห่งกองมรดกของผู้เอาประกันภัย ดังนั้นเงินเฉพาะในส่วนนี้จะต้องนำไปเสียภาษีการรับมรดก

ดังนั้นสามารถสรุปได้ว่า เงินได้จากผลประโยชน์ตามสัญญาประกันชีวิต Unit Linked ที่บริษัทประกันภัยได้จ่ายให้แก่ผู้รับประโยชน์หรือทายาทโดยธรรม สามารถแบ่งได้เป็น 2 ส่วนชัดเจน ดังนี้

1. เงินได้จากการประกันชีวิต ซึ่งเป็นเงินซึ่งบริษัทผู้รับประกันภัยจะจ่ายแก่ผู้รับประโยชน์เมื่อผู้เอาประกันภัยถึงแก่ความตาย และ
2. เงินได้จากการขายหน่วยลงทุน ซึ่งเกิดจากหน่วยลงทุนที่ผู้เอาประกันภัยเลือกลงทุนผ่านกองทุนรวมที่บริษัทผู้รับประกันภัยกำหนดไว้ ซึ่งบริษัทผู้รับประกันภัยมีหน้าที่ต้องขายหน่วยลงทุนแล้วนำเงินที่ขายได้มาส่งมอบแก่ผู้รับประโยชน์เมื่อวัดส่วนที่เอาประกันภัยถึงแก่ความตาย

เมื่อสามารถแบ่งได้ชัดเจนว่าเป็นเงินได้จากการรับประกันชีวิตและการลงทุนในกองทุนรวมซึ่งผู้เอาประกันภัยเป็นผู้เลือกลงทุนเอง และรับความเสี่ยงในการลงทุนเอง ดังนั้นถือได้ว่าเป็นทรัพย์สินของผู้เอาประกันซึ่งมีอยู่ก่อนหรือขณะถึงแก่ความตาย ดังนั้นเงินได้ที่ได้รับในส่วนของการลงทุนนั้นผู้รับประโยชน์ควรที่จะนำไปเสียภาษีการรับมรดก รวมถึงเงินค่าเบี้ยประกันภัยที่ผู้เอาประกันภัยได้ชำระตามสัญญาประกันภัยไปแล้ว เงินในส่วนนี้ถือเป็นทรัพย์สินมรดกที่ต้องนำไปเสียภาษีการรับมรดกเช่นกัน มิใช่การตีความว่าเงินสินไหมจากการมรณกรรมที่ได้รับจากการประกันชีวิต ไม่ใช่ทรัพย์สินมรดกทั้งจำนวน แต่ควรต้องนำมาพิจารณาถึงข้อเท็จจริงของเงินสินไหมที่ได้รับด้วย ทั้งนี้เพื่อให้เป็นไปตามหลักความเป็นธรรมแก่ผู้เสียภาษี

รายอื่นที่อาจมีการลงทุนในหน่วยลงทุนเช่นเดียวกัน เพียงแต่ไม่ได้ลงทุนจากการทำประกันชีวิต Unit Linked และเพื่อให้ผู้เสียภาษีเกิดความเต็มใจที่จะเสียภาษีตามหลักความเป็นธรรม ในการเสียภาษี

อีกทั้งการประกันชีวิต Unit Linked เป็นการทำประกันชีวิตที่ผู้เอาประกันเป็นผู้เลือกสรร จัดการและบริหารการลงทุน รวมถึงรับความเสี่ยงจากผลตอบแทนของการลงทุนด้วยตนเอง ซึ่งแตกต่างจากการทำประกันชีวิตรูปแบบพื้นฐานที่ผู้รับประกันภัยหรือบริษัทประกัน เมื่อได้รับ เงินค่าเบี้ยประกันภัยแล้ว จะนำเงินค่าเบี้ยประกันภัยหลังหักค่าใช้จ่ายเพื่อการประกันภัยและ ค่าใช้จ่ายอื่นๆที่เกี่ยวข้องแล้ว ไปบริหารจัดการตามนโยบายการลงทุนของแต่ละบริษัทเอง ผู้เอาประกันไม่ได้รับความเสี่ยงจากการลงทุนของบริษัทประกันภัย ผลตอบแทนที่บริษัทประกันภัย จะจ่ายให้แก่ผู้เอาประกันภัยนั้นจะเป็นไปตามที่กำหนดไว้ในกรมธรรม์ (ขึ้นอยู่กับประเภทกรมธรรม์) เช่น บริษัทประกันจ่ายผลตอบแทนจากการลงทุนให้แก่ผู้เอาประกันภัยเป็นรายปี โดยกำหนดจำนวน เงินที่แน่นอนไว้ เป็นต้น ดังนั้นเมื่อประกันชีวิต Unit Linked และประกันชีวิตรูปแบบพื้นฐาน มีการปฏิบัติที่แตกต่างกัน ดังนั้นกฎหมายจึงควรที่จะต้องมีการกำหนดกฎเกณฑ์หรือข้อบังคับ ที่แตกต่างกันสำหรับประกันชีวิต Unit Linked และประกันชีวิตรูปแบบพื้นฐานตามหลัก ความเสมอภาคทางภาษีอากร ซึ่งเป็นหลักการจัดเก็บภาษีอากรที่ดีที่รัฐควรนำมาปรับใช้ ในการออกกฎหมายเพิ่มเติม เพื่อให้รัฐหรือหน่วยงานของรัฐ จัดเก็บภาษีได้ตามเจตนารมณ์ ของพระราชบัญญัติภาษีการรับมรดก พ.ศ.2558 ได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น

5.2 ข้อเสนอแนะ

1. รัฐควรต้องมีการนำหลักการภาษีอากรที่ดีและหลักการบริหารการจัดเก็บภาษีในปัจจุบัน มาปรับใช้ในการออกกฎหมายและข้อบังคับต่างๆ ซึ่งหลักที่ควรนำมาปรับใช้คือ ได้แก่ หลักความเป็นธรรม หลักความแน่นอน และหลักความเสมอภาคทางภาษีอากร โดยการกำหนด เงื่อนไขและแนวทางการจัดเก็บภาษีการรับมรดก กรณีเงินได้จากกรมธรรม์ Unit linked เพื่อเป็นการสร้างกรอบการจัดเก็บภาษีให้แก่ผู้เสียภาษี และเจ้าหน้าที่รัฐ เนื่องจากการประกันชีวิต Unit Linked ต่างจากการประกันชีวิตรูปแบบพื้นฐาน ดังนั้นต้องมีการกำหนดกฎเกณฑ์เฉพาะ ตามหลักความเสมอภาคทางภาษีอากร เพื่อลดช่องโหว่ในการตีความเงินได้ที่ได้รับจากกรมธรรม์ชีวิต Unit Linked ก่อให้เกิดผลดีในด้านการจัดการความเป็นธรรมและ ให้แก่ผู้เสียภาษีการรับมรดกและ เป็นที่ยอมรับในทางปฏิบัติเพื่อให้สอดคล้องกับเหตุและผล

2. ผู้เขียนเสนอให้รัฐออกกฎหมายลำดับรองคือ กฎกระทรวง เพื่อกำหนดถึงเงินได้จากการทำกรรมธรรม์ประกันชีวิต Unit linked โดยให้ระบุถึงมูลค่าของหน่วยลงทุนในกองทุนรวม ตามกฎหมายว่าด้วยหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ พ.ศ. 2535 นั้นให้เป็นทรัพย์มรดกอย่างชัดเจน เพื่อลดการตีความของผู้เสียภาษีว่าอาจถือเป็นเงินได้ที่ได้รับจากการทำกรรมธรรม์ประกันชีวิต ทั้งจำนวน ไม่ถือเป็นทรัพย์มรดกจึงไม่นำไปเสียภาษี ซึ่งการออกกฎกระทรวงนี้จะทำให้ผู้มีเงินได้จากการทำกรรมธรรม์ Unit Linked เสียภาษีอย่างถูกต้อง และผู้มีหน้าที่เก็บภาษีการรับมรดกใช้เป็นแนวทางในการบังคับใช้

3. การทำกรรมธรรม์ประกันชีวิต Unit Linked ถือว่าเป็นการเครื่องมือทางการเงินอย่างหนึ่ง ซึ่งผู้เอาประกันภัยใช้ในการบริหารการออมเงิน อีกทั้งการพัฒนาผลิตภัณฑ์ ประกันภัย ให้มีความเหมาะสมและสอดคล้องกับสังคมในปัจจุบัน รวมถึงเพื่อเป็นทางเลือกให้แก่ผู้สนใจการออม ให้ได้รับความสะดวกสบายในการใช้บริการ ดังนั้นรัฐจึงอนุมัติให้มีการออกจำหน่ายผลิตภัณฑ์ Unit Linked ในประเทศไทยดังเช่นในปัจจุบัน ดังนั้นจึงจำเป็นต้องมีการออกกฎกระทรวงเพื่อระบุเงื่อนไขในการเสียภาษี ฐานฐานที่นำมาใช้ในการเสียภาษี รวมถึงการหามูลค่าของทั้งสองจำนวน ระหว่างเงินได้จากการทำประกันชีวิต Unit Linked ในส่วนของทุนประกัน และในส่วนของเงินลงทุน ในหน่วยลงทุน โดยอาจนำการบัญญัติกฎหมายทางภาษีอากรของเครื่องมือทางการเงินรูปแบบอื่น มาใช้ศึกษาเทียบเคียง เช่น กฎกระทรวงฉบับที่ 357 พ.ศ. 2563 และกฎกระทรวงฉบับที่ 369 ที่ได้มีการแก้ไขและเพิ่มเติมเงื่อนไขการลงทุนในหน่วยลงทุนกองทุนรวมเพื่อการออม หรือ Super Saving Fund (SSF) มาปรับใช้เป็นแนวทาง

บรรณานุกรม

หนังสือและวารสาร

ศุภลักษณ์ พิณีจกวอดล, กฎหมายภาษีอากร, พิมพ์ครั้งที่ 5 (กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2563),
หน้า 82-91

กาญจนา นิมมานเหมินท์, เอกสารคำสอนวิชากฎหมายอากร ชุด 1, (กรุงเทพมหานคร : คณะ
นิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2559), หน้า 76

เกริกเกียรติ พิพัฒน์เสรีธรรม, การคลังว่าด้วยการจัดสรรและกระจาย, พิมพ์ครั้งที่ 4 (กรุงเทพฯ:
สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, หน้า 184

ศุภลักษณ์ พิณีจกวอดล. คำอธิบายภาษีท้องถิ่น, พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพมหานคร : วิญญูชน, 2550

ประสพสุข บุญเดช, “ภาษีมรดก”, ตุลพาห 46,2 (กรกฎาคม-ธันวาคม 2542): หน้า 118-120

ศุภลักษณ์ พิณีจกวอดล, กฎหมายภาษีการรับมรดก, พิมพ์ครั้งที่ 1 (กรุงเทพฯ: รุ่งเรืองรัตน์พรินติ้ง,
2560), หน้า 20

พนิต ธีรภาพวงศ์, ภาษีบริษัทข้ามชาติ, พิมพ์ครั้งที่ 2, (กรุงเทพมหานคร: วิญญูชน, 2550)

วิทยานิพนธ์

ฤทัย พูลสวัสดิ์, “ภาษีมรดก”, (มหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2545), หน้า
25

ดารณี ศิโรเวฐน์, “ปัญหาในการจัดเก็บภาษีมรดกและภาษีการให้”, (มหาบัณฑิต คณะพาณิชยศาสตร์
และการบัญชี จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2520), หน้า30

ที่มาเว็บไซต์

บริษัท ไทยอินชัวร์เรอส์ดาต้าเนท จำกัด, ความหมายของการประกันชีวิต, [ออนไลน์], แหล่งที่มา :

<https://www.insure.co.th>, [2 เมษายน 2563]

สำนักงานคณะกรรมการกำกับและส่งเสริมการประกอบธุรกิจประกันภัย, ความหมายของการประกันชีวิต, [ออนไลน์], แหล่งที่มา :

<https://www.oic.or.th/en/education/insurance/life/meaning>, [23 มกราคม 2563]

สำนักงานคณะกรรมการกำกับและส่งเสริมการประกอบธุรกิจประกันภัย, แบบของการประกันชีวิต, [ออนไลน์], แหล่งที่มา : <https://www.oic.or.th/th/consumer/การประกันชีวิต#3>, [23 มกราคม 2563]

สำนักงานคณะกรรมการกำกับและส่งเสริมการประกอบธุรกิจประกันภัย, กรณธรรมประกันชีวิตแบบ Unit linked, [ออนไลน์], แหล่งที่มา : <https://www.oic.or.th/th/consumer/กรณธรรมประกันชีวิตแบบ-unit-link>, [23 มกราคม 2563]

สำนักงานคณะกรรมการกำกับและส่งเสริมการประกอบธุรกิจประกันภัย, คู่มือสำหรับปฏิบัติงานสำหรับนายหน้าประกันชีวิต, [ออนไลน์], แหล่งที่มา : <http://www.oic.or.th/en/consumer/คู่มือสำหรับปฏิบัติงานสำหรับนายหน้าประกันชีวิต>, [23 มกราคม 2563]

กรมสรรพากร, ผลการจัดเก็บภาษี, [ออนไลน์], แหล่งที่มา :

<http://www.rd.go.th/publish/310.0.html>, [19 เมษายน 2563]

ภาคผนวก

คำศัพท์เกี่ยวกับการประกันชีวิต Unit linked

1. การประกันชีวิต (Life Insurance) หมายถึง การประกันภัยที่การจ่ายเงินอาศัย การทรงชีพ หรือการมรณะของบุคคลเป็นเหตุในการจ่าย โดยการเฉลี่ยภัยซึ่งกันและกันที่เกิดขึ้นกับบุคคลหนึ่งไปยังบุคคลอื่น ๆ ที่อยู่ในลักษณะการเสี่ยงภัยประเภทเดียวกัน และร่วมกัน เพื่อเป็นการช่วยบรรเทาความเดือดร้อนให้กับบุคคลที่สูญเสียชีวิต

2. การประกันภัย (Insurance) เป็นคำรวมใช้เรียกทั้งการประกันชีวิตและการประกันวินาศภัย ซึ่งหมายถึง วิธีการหนึ่งในการบริหารการเสี่ยงภัยด้วยการโอนหรือเฉลี่ยการเสี่ยงภัยไปให้บุคคลอื่น ทั้งการประกันชีวิต และการประกันวินาศภัย ก็เป็นการโอน หรือเฉลี่ยภัยไปให้บุคคลอื่น ทั้ง 2 ประเภท

3. ผู้เอาประกันภัย (Insured) หมายถึง คู่สัญญาฝ่ายซึ่งตกลงจะส่งเบี้ยประกันภัย

4. ผู้รับประกันภัย (Insurer) คู่สัญญาฝ่ายที่จะชดใช้จำนวนเงินเอาประกันภัยให้กับผู้เอาประกันภัยหรือผู้รับผลประโยชน์เมื่อมีเหตุการณ์เกิดขึ้นตามที่ระบุไว้ในสัญญา

5. ผู้รับประโยชน์ (Beneficiary) ผู้มีสิทธิได้รับผลประโยชน์ ตามที่ระบุไว้ในกรมธรรม์ประกันภัย

6. กรมธรรม์ประกันภัย (Insurance Policy) หมายถึง ตราสารที่มีลายมือชื่อของผู้รับประกันภัย และมีรายการแสดงวัตถุประสงค์ที่เอาประกันภัย จำนวนเงินเอาประกันภัย ชื่อผู้เอาประกันภัย ชื่อผู้รับประกันภัย วันที่สัญญาเริ่มต้น สิ้นสุด และอื่นๆตามที่กฎหมายบังคับ ตลอดจนเงื่อนไขเกี่ยวกับประโยชน์ สิทธิ และหน้าที่ของผู้เอาประกันภัย และผู้รับประกันภัย

7. เบี้ยประกันภัย (Insurance Premium) จำนวนเงินที่ผู้เอาประกันภัยจะต้องชำระให้แก่ผู้รับประกันภัยตามสัญญา เพื่อผู้เอาประกันภัยจะได้รับเงินเมื่อครบกำหนดสัญญา หรือผู้รับผลประโยชน์จะได้รับเงินเมื่อตนเสียชีวิต

8. กรมธรรม์ประกันชีวิตควบการลงทุน (Unit Linked Life Policy) หมายความว่ากรมธรรม์ที่บริษัทประกันชีวิตออกให้ผู้เอาประกันภัย เพื่อเป็นหลักฐานว่าผู้เอาประกันภัยและบริษัทประกันชีวิตได้มีการทำสัญญาประกันชีวิตและสัญญาการลงทุนในหน่วยลงทุน โดยมีข้อตกลงว่าผู้เอาประกันภัยจะชำระเงินค่าเบี้ยประกันชีวิตให้แก่บริษัทประกันชีวิตสำหรับการให้ความคุ้มครองต่อการมรณะหรือการจ่ายเงินเมื่อมีการทรงชีพและผู้เอาประกันภัยจะชำระค่าหน่วยลงทุนเพื่อการลงทุนในกองทุนรวมโดยผ่านบริษัทประกันชีวิตในฐานะตัวแทนสนับสนุน

9. เบี้ยประกันภัยหลัก (Regular Premium) คือ เบี้ยประกันภัยหลักเพื่อความคุ้มครอง

10. เบี้ยประกันภัยเพิ่มเติมพิเศษ (Top-up premium) หมายถึง เบี้ยประกันภัยที่ผู้เอาประกันภัยชำระนอกเหนือจากเบี้ยประกันภัยหลักในเวลาใดๆ ก่อนหักค่าใช้จ่ายในการดำเนินการ

ประกันภัยสำหรับเบี้ยประกันภัยเพิ่มเติมพิเศษ ขณะที่กรมธรรม์ยังมีผลบังคับและไม่อยู่ในระหว่างการหยุดพักชำระค่าเบี้ยประกันภัยหลักเพื่อความคุ้มครอง จำนวนเบี้ยประกันภัยเพิ่มเติมพิเศษชั้นสูงและชั้นต่ำให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ที่บริษัทกำหนด

11. กองทุน หมายถึง กองทุนรวมที่เสนอขายควบกรมธรรม์

12. มูลค่าหน่วยลงทุน หมายถึง มูลค่าทรัพย์สินสุทธิของแต่ละกองทุนภายใต้กรมธรรม์หารด้วยจำนวนหน่วยลงทุนที่จำหน่ายได้แล้วทั้งหมดของกองทุนนั้นเมื่อสิ้นวันทำการที่คำนวณ ทั้งนี้มูลค่าหน่วยลงทุน และมูลค่าทรัพย์สินสุทธิจะเป็นไปตามที่บริษัทจัดการเป็นผู้คำนวณตามวิธีการที่ระบุในหนังสือชี้ชวนของกองทุน

13. มูลค่าบัญชีกรมธรรม์ หมายถึง ผลรวมของจำนวนหน่วยลงทุนของเบี้ยประกันภัยหลักเพื่อความคุ้มครอง และจำนวนหน่วยลงทุนของเบี้ยประกันภัยเพิ่มเติมพิเศษ คูณกับมูลค่าหน่วยลงทุน ณ วันที่ประเมินราคาของแต่ละกองทุนภายใต้กรมธรรม์

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 821/2554

ผู้ตายทำสัญญาประกันชีวิตไว้กับบริษัทประกันชีวิต โดยระบุ ภริยาเป็นผู้รับประโยชน์ ปรากฏว่า ภริยาผู้ตายถึงแก่ความตายก่อนผู้ตาย เมื่อผู้ตายถึงแก่ความตาย บริษัทประกันชีวิตส่งจ่ายตัวแลกเงินระบุ ชื่อภริยาผู้ตายเป็นผู้รับเงิน ดังนี้ เงินตามสัญญาประกันชีวิต มิใช่ทรัพย์สินที่ผู้ตายมีอยู่ในขณะถึงแก่ความตายจึงไม่ใช่มรดกของผู้ตาย ส่วนภริยาผู้ตายซึ่งเป็นผู้รับ ประโยชน์ตามกรมธรรม์ประกันภัยก็ถึงแก่ความตายไปก่อนผู้ตาย ย่อมไม่อยู่ในฐานะผู้รับประโยชน์ที่จะได้รับเงินตามสัญญาประกันชีวิต สิทธิของภริยาผู้ตายที่จะได้รับเงินตามกรมธรรม์ประกันภัยยังไม่เกิดขึ้น เงินตามตัวแลกเงินจึงไม่เป็นมรดกตกทอดแก่ทายาทของภริยาผู้ตาย แม้เงินตามตัวแลกเงินจะ มิใช่ทรัพย์สินมรดกของผู้ตายแต่ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ 6 ลักษณะมรดกเป็นบท กฎหมายที่ใกล้เคียงอย่างยิ่งในอันที่จะใช้บังคับแก่เงินตามสัญญาประกันชีวิต เงินตามตัวแลกเงินจึง ควรตกแก่ทายาทโดยธรรมของผู้ตายเสมือนหนึ่งเป็นทรัพย์สินมรดก

เลขที่หนังสือ : กค 0702/360

วันที่ : 19 มกราคม 2552

เรื่อง : ภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา กรณีการหักลดหย่อนเบี้ยประกันชีวิตของกรมธรรม์ประกันชีวิต
ควบการลงทุน

ข้อกฎหมาย : มาตรา 47(1)(ง) แห่งประมวลรัษฎากร และกฎกระทรวง ฉบับที่ 126 (พ.ศ.2509)

ข้อหารือ ปัจจุบันธุรกิจประกันชีวิตได้ออกผลิตภัณฑ์แบบใหม่ ได้แก่ กรมธรรม์ประกันชีวิต
ควบการลงทุน (Unit – Linked) ซึ่งเป็นกรมธรรม์ที่บริษัทประกันชีวิตขายควบกับกองทุน
รวม ทำให้ผู้ซื้อกรมธรรม์ได้รับทั้งความคุ้มครองตามกรมธรรม์ประกันชีวิตและได้ลงทุนใน
กองทุนรวม โดยเงินที่จ่ายซื้อกรมธรรม์จะถูกแบ่งออกเป็น 2 ส่วน ดังนี้

1. ค่าเบี้ยประกันชีวิต สำหรับการให้ความคุ้มครองตามที่กรมธรรม์ประกันชีวิต
กำหนด ซึ่งบริษัทประกันชีวิตจะนำเงินส่วนนี้ไปบริหารเอง และบริษัทประกันชีวิตจะเป็น
ผู้รับความเสี่ยงจากการนำเบี้ยประกันชีวิตไปลงทุนในหลักทรัพย์และทรัพย์สินประเภท
ต่างๆ เอง

2. ส่วนที่จัดสรรเข้าไปเป็นส่วนเงินลงทุนตามสัดส่วนที่ระบุในกรมธรรม์ ซึ่งบริษัท
ประกันชีวิตจะนำไปซื้อหน่วยลงทุนของกองทุนรวมตามคำสั่งของผู้เอาประกัน โดยบริษัทที่
บริหารจัดการเงินดังกล่าวจะออกหน่วยลงทุนให้แก่ผู้เอาประกัน โดยบริษัทประกันชีวิตและ
บริษัทที่บริหารจัดการมีได้รับประกันผลตอบแทนของเงินลงทุน กล่าวคือ ผู้เอาประกันเป็นผู้
ตัดสินใจเลือกกองทุนรวมที่จะลงทุน มูลค่าที่จะลงทุน และเป็นผู้รับความเสี่ยงจากการ
ลงทุนด้วยตนเอง

จึงขอทราบว่าการกรมธรรม์ประกันชีวิตควบการลงทุนดังกล่าว ผู้เอาประกันมีสิทธิ
หักลดหย่อนเบี้ยประกันชีวิต ในการคำนวณภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาอย่างไรบ้าง

แนววินิจฉัย กรณีกรมธรรม์ประกันชีวิตควบการลงทุนดังกล่าว ผู้เอาประกันมีสิทธิหักลดหย่อน
ภาษีได้เฉพาะเบี้ยประกันชีวิตและมีสิทธิยกเว้นภาษีเงินได้ เฉพาะเงินได้เท่าที่ผู้มีเงินได้จ่าย
เป็นเบี้ยประกันชีวิต ตามกฎหมาย ดังนี้

1. ตามมาตรา 47(1)(ง) แห่งประมวลรัษฎากร ได้รับสิทธิหักลดหย่อนเฉพาะ เบี้ย
ประกันชีวิตที่ผู้มีเงินได้จ่ายไปในปีภาษีสำหรับการประกันชีวิตของผู้มีเงินได้ตามจำนวนที่
จ่ายจริง แต่ไม่เกิน 10,000 บาท ทั้งนี้ เฉพาะในกรณีที่กรมธรรม์ประกันชีวิตมีกำหนดเวลา
ตั้งแต่สิบปีขึ้นไป และ การประกันชีวิตนั้นได้เอาประกันไว้กับผู้รับประกันภัยที่ประกอบ
กิจการประกันชีวิตในราชอาณาจักร

2. ตามข้อ 2 (61) ของกฎกระทรวงฉบับที่ 126 (พ.ศ. 2509) ออกตามความใน
ประมวลรัษฎากร ว่าด้วยการยกเว้นรัษฎากร ลงวันที่ 23 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2509 ได้รับสิทธิ
ยกเว้น ภาษีเงินได้สำหรับเงินได้เท่าที่ผู้มีเงินได้จ่ายเป็นเบี้ยประกันชีวิตในปีภาษีสำหรับการ

ประกันชีวิตของผู้มีเงินได้ตามจำนวนที่จ่ายจริงเฉพาะส่วนที่เกิน 10,000 บาท แต่ไม่เกิน 90,000 บาท เฉพาะในกรณีที่กรมธรรม์ประกันชีวิตมีกำหนดเวลาตั้งแต่สิบปีขึ้นไป และการประกันชีวิตนั้นได้อาประกันไว้กับผู้รับประกันภัยที่ประกอบกิจการประกันชีวิตในราชอาณาจักร ทั้งนี้ สำหรับเบี้ยประกันภัยที่ได้จ่ายตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม พ.ศ. 2551 เป็นต้นไป และให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่อธิบดีกำหนด

เลขตู้

: 72/36345

ประมวลกฎหมายประมวลแพ่งและพาณิชย์

มาตรา 897 ถ้าผู้เอาประกันภัยได้เอาประกันภัยไว้โดยกำหนดว่า เมื่อตนถึงซึ่งความ
มรณะให้ใช้เงินแก่ทายาททั้งหลายของตนโดยมิได้เจาะจงระบุชื่อผู้หนึ่งผู้ใดไว้ไซ้ จำนวนเงินอันจะพึงใช้นั้น
ท่านให้พึงเอาเป็นสินทรัพย์ส่วนหนึ่งแห่งกองมรดกของผู้เอาประกันภัย ซึ่งเจ้าหนี้จะเอาใช้นี้ได้

ถ้าได้เอาประกันภัยไว้โดยกำหนดว่า ให้ใช้เงินแก่บุคคลคนใดคนหนึ่งโดยเฉพาะเจาะจง
ท่านว่าเฉพาะแต่จำนวนเงินเบี้ยประกันภัยซึ่งผู้เอาประกันภัยได้ส่งไปแล้วเท่านั้นจักเป็นสินทรัพย์ส่วนหนึ่ง
แห่งกองมรดกของผู้เอาประกันภัยอันเจ้าหนี้จะเอาใช้นี้ได้